

research
solutions
strategy

Badanie wiedzy uczniów na temat dostępnych kierunków kształcenia zawodowego w szkołach publicznych w ich rejonie

RAPORT
KOŃCOWY
Maj 2026

Zamawiający:
Wojewódzki
Urząd Pracy w Opolu

ASMRESEARCH.PL

WOJEWÓDZKI
URZĄD PRACY
W OPOLU

Opolskie
Centrum
Edukacji

OPOLSKIE CENTRUM
ROZWOJU GOSPODARKI

JEDNOSTKA SAMORZĄDU
Województwa Opolskiego

Zamawiający:

Województwo Opolskie

ul. Ostrówek 5, 45-088 Opole

Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu

ul. Głogowska 25c, 45-315 Opole

tel.: 77 44 16 701

email: wup@wup.opole.pl

Wykonawca:

ASM Research Solutions Strategy Sp. z o.o.

NIP 7752253397

Regon 472363346

ul. Grunwaldzka 5, Kutno

telefon: +48 /24/ 355 77 00

email: office@asmresearch.pl

Zespół badawczy:

Ewelina Dąbrowska–Nowak

Malwina Malczewska

Kamila Stefaniak

Aneta Gierowska

Wiktoria Świat

dr Maria Kotkiewicz

Justyna Romanowska–Zapart

dr Joanna Syrda

Marek Skrzyński

Olga Korczyńska

Aleksandra Płaczek

Małgorzata Walczak–Gomuła

Koordinacja ze strony Zamawiającego:

dr Maciej Filipowicz

ISBN: 978-83-979560-7-0

Spis treści

Streszczenie	4
Wprowadzenie	6
Metodologia badania	6
Cele badania	7
Metody i techniki badawcze	9
Charakterystyka próby	10
Charakterystyka szkół	10
Charakterystyka respondentów	11
Analiza wyników badania sondażowego	13
Wiedza o możliwościach kształcenia zawodowego	13
Podsumowanie	32
Postawy wobec kształcenia zawodowego	34
Podsumowanie	55
Plany edukacyjne i motywacje	58
Plany w zakresie kształcenia zawodowego – wpływ różnych czynników na ścieżki edukacyjne młodzieży	63
Podsumowanie	72
Analiza danych zastanych	75
Dopasowanie zawodowe	75
Monitor Polski	75
Barometr zawodów	86
Skala kształcenia i popyt na pracę	91
Niedopasowanie zawodowe	100
Terytorialna dostępność oferty edukacyjnej	104
Elastyczność wyborów edukacyjnych	113
Wnioski i rekomendacje	119
Aneks	135
Załączniki	135
Spis wykresów	148
Spis tabel	149
Spis załączników	150

Streszczenie

Celem raportu jest zdiagnozowanie poziomu wiedzy, postaw oraz planów edukacyjnych uczniów klas siódmych szkół podstawowych w województwie opolskim wobec kształcenia zawodowego, a także ocena stopnia dopasowania regionalnej oferty kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy. Badanie miało również na celu identyfikację czynników sprzyjających wyborowi szkół zawodowych oraz barier ograniczających zainteresowanie tą ścieżką edukacyjną.

Raport oparto na badaniu ilościowym zrealizowanym metodą ankiety audytoryjnej PAPI wśród 1100 uczniów klas siódmych ze wszystkich powiatów województwa opolskiego. Uzupełnieniem były analizy danych zastanych, obejmujące m.in. *Prognozę zapotrzebowania na pracowników* publikowaną w Monitorze Polskim, Barometr Zawodów oraz dane Kuratorium Oświaty dotyczące struktury i skali kształcenia zawodowego w regionie. Wyniki badania pokazują, że wiedza uczniów na temat kształcenia zawodowego ma w większości przypadków charakter powierzchowny. Choć ponad połowa uczniów deklaruje, że wie, jakie szkoły branżowe i technika funkcjonują w ich okolicy, istotna część nie potrafi wskazać konkretnych kierunków ani odróżnić poszczególnych typów szkół. Głównymi źródłami informacji są rodzina, internet oraz rówieśnicy, natomiast szkoła – w tym nauczyciele i doradcy zawodowi – odgrywa relatywnie niewielką rolę w procesie informowania uczniów o ofercie edukacyjnej.

Postawy uczniów wobec kształcenia zawodowego są w przeważającej mierze neutralne. Postawy pozytywne występują rzadziej i są wyraźnie powiązane z wyższym poziomem wiedzy, aktywnym poszukiwaniem informacji, rozmowami z rodzicami oraz wsparciem ze strony najbliższego otoczenia. W badaniu widoczne są utrzymujące się stereotypy, zwłaszcza dotyczące niższego prestiżu szkół zawodowych, ograniczonych możliwości dalszego kształcenia oraz konieczności zbyt wczesnego wyboru zawodu.

Preferencje edukacyjne uczniów nadal koncentrują się głównie na liceum ogólnokształcącym, które najczęściej wskazywane jest jako pierwszy wybór. Technikum pełni funkcję ścieżki pośredniej, natomiast szkoła branżowa najczęściej traktowana jest jako opcja najmniej atrakcyjna. Jednocześnie prawie połowa uczniów deklaruje, że rozważa podjęcie kształcenia zawodowego. Głównymi motywacjami są chęć zdobycia konkretnego zawodu, łatwiejsze wejście na rynek pracy, zajęcia praktyczne oraz perspektywa szybszej niezależności

finansowej. Do najczęściej wskazywanych barier należą preferencja kształcenia ogólnego, brak wiedzy o interesujących kierunkach oraz niechęć do wczesnego podejmowania decyzji zawodowych.

Analiza danych zastanych pokazuje, że oferta kształcenia zawodowego w województwie opolskim jest w umiarkowanym stopniu dopasowana do potrzeb rynku pracy. Większość zawodów nauczanych w regionie znajduje się w wykazie Monitora Polskiego, jednak w strukturze kształcenia dominują zawody uznane za „istotne”, przy relatywnie niższym udziale zawodów „szczególnie istotnych”. Występuje również silne zróżnicowanie terytorialne oferty edukacyjnej, przy czym miasto Opole zapewnia najszersze pokrycie zawodów zgodnych z prognozami rynku pracy. Analizy Barometru Zawodów wskazują na współistnienie zawodów deficytowych i nadwyżkowych, przy czym trwała nadwyżka dotyczy w praktyce jedynie nielicznych profesji.

Wnioski z raportu wskazują na potrzebę wzmocnienia roli szkoły w procesie doradztwa edukacyjno-zawodowego, poprawy jakości i dostępności informacji o kształceniu zawodowym oraz silniejszego włączania rodziców w działania informacyjne. Rekomenduje się także stopniowe zwiększanie udziału zawodów szczególnie istotnych w strukturze kształcenia oraz bardziej strategiczne planowanie oferty edukacyjnej w oparciu o długookresowe sygnały płynące z rynku pracy.

Wprowadzenie

Kształcenie zawodowe w Polsce stanowi istotny segment systemu edukacji, ukierunkowany na przygotowanie uczniów do wykonywania konkretnych zawodów oraz wejścia na rynek pracy. Realizowane jest przede wszystkim w ramach branżowych szkół I i II stopnia oraz techników, które łączą kształcenie ogólne z nauką zawodu i praktyczną nauką pracy, często realizowaną we współpracy z pracodawcami. Uczniowie zdobywają kwalifikacje zawodowe potwierdzane egzaminami zewnętrznymi, co umożliwia im zarówno podjęcie zatrudnienia, jak i kontynuację edukacji. W ostatnich latach system ten podlega reformom mającym na celu jego większe dostosowanie do potrzeb gospodarki, m.in. poprzez rozwój współpracy szkół z przedsiębiorstwami czy wprowadzenie kształcenia dualnego¹.

Nauka zawodu stanowi jeden z kluczowych mechanizmów przygotowania jednostek do funkcjonowania na rynku pracy. Jego znaczenie systematycznie rośnie w kontekście dynamicznych przemian gospodarczych, postępu technologicznego oraz zmieniających się potrzeb pracodawców. Relacja między kształceniem zawodowym a rynkiem pracy ma charakter wielowymiarowy i dynamiczny. Z jednej strony system edukacji powinien odpowiadać na aktualne zapotrzebowanie gospodarki, dostarczając wykwalifikowanych pracowników w określonych sektorach. Z drugiej strony rynek pracy sam podlega ciągłym zmianom, co sprawia, że dopasowanie oferty edukacyjnej do jego potrzeb stanowi wyzwanie instytucjonalne i organizacyjne.

Metodologia badania

W obliczu dynamicznych przemian społeczno-gospodarczych oraz rosnącego znaczenia edukacji zawodowej coraz większą uwagę zwraca się na konieczność rozpoznania poziomu świadomości młodzieży w zakresie dostępnych ścieżek kształcenia. Celem niniejszego raportu jest przedstawienie wiedzy uczniów klas siódmych szkół podstawowych w województwie opolskim na temat kierunków kształcenia zawodowego dostępnych w ich najbliższym otoczeniu.

¹ [https://www.nik.gov.pl/najnowsze-informacje-o-wynikach-kontroli/szkolnictwo-zawodowe-2024.html#:~:text=W%20roku%20szkolnym%202017/2018%20rozpocz%C4%99to%20reform%C4%99%20sys temu,bran%C5%BCowe%20I%20II%20stopnia%20\(kt%C3%B3rymi%20zast%C4%85piono](https://www.nik.gov.pl/najnowsze-informacje-o-wynikach-kontroli/szkolnictwo-zawodowe-2024.html#:~:text=W%20roku%20szkolnym%202017/2018%20rozpocz%C4%99to%20reform%C4%99%20sys temu,bran%C5%BCowe%20I%20II%20stopnia%20(kt%C3%B3rymi%20zast%C4%85piono) [20.04.2026]

Zrealizowane badanie miało charakter eksploracyjny i diagnostyczny. Uzyskane wyniki posłużyły do identyfikacji poziomu wiedzy uczniów oraz ich postaw wobec edukacji zawodowej. Projekt badawczy zakładał wykorzystanie metod ilościowych, w tym ankiety audytoryjnej przeprowadzonej wśród uczniów, a także analizę danych zastanych, której celem była ocena stopnia dopasowania lokalnej oferty edukacyjnej do potrzeb regionalnego rynku pracy.

Cele badania

W ramach badania zaplanowano realizację następujących celów:

1. Ustalenie skali wiedzy uczniów publicznych szkół podstawowych na temat dostępnych kierunków kształcenia zawodowego w szkołach publicznych w ich rejonie.
2. Identyfikacja postawy uczniów względem kształcenia zawodowego w oparciu o wielozmiennowy wskaźnik, charakteryzujący się zadowalającym stopniem rzetelności (mierzony wartością Alfa Cronbaha) oraz ustalenie przyczyn aprobaty i dezaprobaty dla kształcenia zawodowego.
3. Ustalenie odsetka uczniów, którzy rozważają podjęcie kształcenia zawodowego oraz ustalenie zmiennych wpływających na podjęcie decyzji o kontynuacji edukacji w szkole zawodowej i zmiennych wpływających na brak zainteresowania podjęciem kształcenia zawodowego.

W odpowiedzi na powyższe cele badawcze postawiono następujące hipotezy ogólne i szczegółowe:

Tabela 1 Hipotezy badawcze

Numer celu	Hipoteza ogólna	Hipotezy szczegółowe
1	Poziom wiedzy uczniów klas siódmych szkół podstawowych o dostępnych kierunkach kształcenia zawodowego w ich rejonie jest zróżnicowany i zależy od czynników społeczno-demograficznych.	Uczniowie z większych miejscowości mają większą wiedzę o ofercie szkół zawodowych niż uczniowie z obszarów wiejskich.
		Wiedza uczniów o kierunkach zawodowych jest ujemnie skorelowana z wykształceniem rodziców.
2	Postawy uczniów klas siódmych wobec kształcenia zawodowego są zróżnicowane i zależą zarówno od cech indywidualnych, jak i uwarunkowań rodzinnych oraz środowiskowych.	Chłopcy częściej prezentują pozytywne postawy wobec kształcenia zawodowego niż dziewczęta.
		Uczniowie z niższą średnią ocen częściej wyrażają aprobatę dla kształcenia zawodowego niż uczniowie z wyższą.
		Pozytywne postawy wobec kształcenia zawodowego częściej występują u uczniów, których rodzice ukończyli szkołę zawodową.
		Dezaprobata wobec kształcenia zawodowego wynika głównie z negatywnych stereotypów tego typu kształcenia.
3	Decyzja uczniów klas siódmych o rozważaniu kształcenia zawodowego jest uwarunkowana kombinacją czynników indywidualnych, rodzinnych i środowiskowych.	Wyższy poziom wiedzy o kierunkach zawodowych zwiększa prawdopodobieństwo rozważania kształcenia zawodowego.
		Negatywne nastawienie rodziców wobec szkół zawodowych zmniejsza szansę, że uczeń rozważy tę ścieżkę.
		Uczniowie, którzy postrzegają kształcenie zawodowe jako dające większe szanse zatrudnienia, częściej deklarują gotowość wyboru tej ścieżki.
		Decyzja uczniów o podjęciu kształcenia zawodowego lub rezygnacji z niego jest istotnie związana z wpływem środowiska ucznia, w szczególności opiniami i postawami rodziców, rówieśników oraz szkoły.

Źródło: opracowanie własne

Metody i techniki badawcze

Analiza dostępności oferty kształcenia zawodowego w rejonie ucznia została przeprowadzona z wykorzystaniem podejścia ilościowego, umożliwiającego uzyskanie danych statystycznych na temat postrzegania i znajomości lokalnej oferty edukacyjnej. Podstawową techniką badawczą była ankieta audytoryjna PAPI (*Paper and Pencil Interview*), skierowana do uczniów klas siódmych szkół podstawowych.

Kwestionariusz ankiety został skonstruowany w oparciu o zoperacjonalizowane wskaźniki, takie jak: znajomość szkół kształcenia zawodowego w okolicy oraz postrzeganie dostępności edukacyjnej, znajomość oferty edukacyjnej oraz postawa względem kształcenia zawodowego. W poniższym badaniu „rejon” jest rozumiany jako obszar o promieniu 25 km od szkoły podstawowej. Analiza wiedzy uczniów o znajomości oferty edukacyjnej została przeprowadzona w dwóch wariantach, obejmujących promień 25 km oraz 15 km, gdzie pierwszy z nich odpowiada potencjalnie realnemu zasięgowi dostępności, natomiast drugi najbardziej prawdopodobnemu rzeczywistemu zasięgowi. Promień ten dotyczy wyłącznie województwa opolskiego, tj. nie uwzględnia obszaru wychodzącego poza jego granice.

Drugim elementem raportu jest analiza danych zastanych, która miała na celu ocenę stopnia dopasowania oferty kształcenia zawodowego do aktualnych potrzeb rynku pracy w poszczególnych powiatach oraz w całym województwie opolskim, z uwzględnieniem dostępnych prognoz i opracowań analitycznych. Została ona przeprowadzona w oparciu o zestaw wiarygodnych i aktualnych źródeł danych, które umożliwiły ocenę adekwatności oferty kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy w województwie opolskim.

Kluczowym elementem analizy było wykorzystanie danych prognostycznych oraz statystyk dotyczących zapotrzebowania na pracowników w poszczególnych zawodach. Wśród podstawowych źródeł informacji znalazły się: Barometr Zawodów, który dostarcza corocznych prognoz dotyczących zapotrzebowania na pracowników w konkretnych zawodach na poziomie powiatów; System Prognozowania Polskiego Rynku Pracy, zawierający m.in. moduł ofert zatrudnienia; oraz dane z Załącznika nr 1 do sprawozdania MRPiPS-01, obejmujące informacje o ofertach pracy zgłaszanych do publicznych służb zatrudnienia. Uzupełnieniem tych danych była *Prognoza zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego*, publikowana w Monitorze Polskim, która wskazuje kierunki kształcenia o szczególnym znaczeniu dla gospodarki. W celu zapewnienia spójności i

kompletności analizy wykorzystano również dane pozyskane z Kuratorium Oświaty, obejmujące m.in. wykaz szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe, listę nauczanych zawodów, liczbę uczniów według zawodów i typów szkół.

Charakterystyka próby

Dobór próby badawczej odnosi się do populacji szkół i uczniów klas siódmych szkół podstawowych w województwie opolskim, z wyłączeniem szkół specjalnych oraz niepublicznych, w roku szkolnym 2025/2026. Dla każdej szkoły z listy udostępnionej przez Kuratorium Oświaty przypisano obszar jej lokalizacji. Procedura polegała na wyszukaniu miejscowości, w której znajduje się szkoła, na portalu „Polska w liczbach”² (korzystającym z danych GUS) celem weryfikacji jej statusu (miasto/wieś). Na tej podstawie każdą szkołę zaklasyfikowano jako zlokalizowaną w mieście lub na obszarze wiejskim.

Proces doboru próby przebiegał dwuetapowo: w pierwszym etapie wylosowano szkoły z każdego powiatu, z uwzględnieniem podziału na obszary miejskie i wiejskie, w których placówki są zlokalizowane. W drugim etapie zastosowano warstwowy dobór uczniów z uwzględnieniem kryterium płci, odzwierciedlający rzeczywisty podział uczniów według płci w klasach siódmych szkół podstawowych w województwie opolskim, na podstawie danych udostępnionych przez Kuratorium Oświaty. Liczba respondentów wyniosła 1100 osób.

Charakterystyka szkół

Badanie zostało zrealizowane w roku szkolnym 2025/2026. Dla ustalenia warstwy dla podziału szkół w miastach i wsiach wyłączono szkoły, które dla badanej klasy miały zero uczniów. Szkół podstawowych spełniających wymienione kryteria w województwie opolskim w badanym okresie było 339, z czego 112 znajdowało się na obszarze miejskim, a 227 na obszarze wiejskim.

Dobór próby charakteryzuje się zróżnicowaniem terytorialnym obejmującym wszystkie powiaty województwa opolskiego, przy czym wyraźnie większy udział mają szkoły z obszarów wiejskich (46 placówek) niż miejskich (23 placówki). W większości powiatów dominują jednostki zlokalizowane na obszarach wiejskich, co jest szczególnie widoczne m.in. w powiatach opolskim (1 miejska wobec 9 wiejskich), nyskim (2 wobec 7) czy oleskim (2 wobec 5). Wyjątek stanowi miasto Opole, gdzie próba obejmuje wyłącznie szkoły miejskie,

² <https://www.polskawliczbach.pl/> [12.05.2026]

co jest związane z statusem miasta na prawach powiatu. Łącznie zrealizowano 69 jednostek badania, przy czym liczebność próby w poszczególnych powiatach jest zróżnicowana.

Tabela 2 Zrealizowany rozkład próby

Powiat	Obszar miejski	Obszar wiejski	Ogółem
brzeski	2	3	5
głubczycki	1	2	3
kędzierzyńsko-kozielski	3	4	7
kluczborski	1	4	5
krapkowicki	2	3	5
m. Opole	5	0	5
namysłowski	1	3	4
nyski	2	7	10
oleski	2	5	7
opolski	1	9	10
prudnicki	1	2	3
strzelecki	2	4	6
Ogółem	23	46	69

Źródło: opracowanie własne

Charakterystyka respondentów

Badaniem objęło osoby zamieszkałe w wszystkich powiatach województwa opolskiego.

Najliczniej reprezentowany był powiat opolski (214 osób; 19,5%), a następnie powiat nyski (123; 11,2%) oraz kędzierzyńsko-kozielski (105; 9,5%). Najmniej liczne grupy pochodziły z powiatu namysłowskiego (45; 4,1%) oraz prudnickiego (65; 5,9%).

Większość badanych mieszkała na wsi (752 osoby; 68,4%), natomiast miasta reprezentowało 348 osób (31,6%). Struktura płci była zbliżona: chłopcy stanowili 51,0% (561 osób), a dziewczyny 49,0% (539 osób).³

W przypadku wykształcenia matek najczęściej wskazywano wykształcenie wyższe (407; 37,0%) oraz odpowiedź „nie wiem” (355; 32,3%). Rzadziej deklarowano wykształcenie średnie (173; 15,7%), zawodowe (134; 12,2%) i podstawowe (31; 2,8%). Analogicznie, w odniesieniu do wykształcenia ojców najczęściej pojawiała się odpowiedź „nie wiem” (404;

³ W województwie opolskim, zgodnie z danymi udostępnionymi przez Kuratorium Oświaty, wszystkich uczniów szkół podstawowych (publicznych, bez specjalnych) w roku szkolnym 2025/2026 było 69 268 - 33 785 dziewcząt i 35 483 chłopców. Przekłada się to na rozkład procentowy wynoszący odpowiednio 51% chłopców i 49% dziewcząt.

36,7%), następnie wykształcenie wyższe (269; 24,5%), średnie (199; 18,1%) i zawodowe (196; 17,8%). Najrzadziej wskazywano wykształcenie podstawowe (32; 2,9%).

Tabela 3 Charakterystyka próby

		Liczebność	%
Powiat zamieszkania	brzeski	67	6,1%
	głubczycki	76	6,9%
	kędzierzyńsko-kozielski	105	9,5%
	kluczborski	71	6,5%
	krapkowicki	77	7,0%
	m. Opole	76	6,9%
	namysłowski	45	4,1%
	nyski	123	11,2%
	oleski	93	8,5%
	opolski	214	19,5%
	prudnicki	65	5,9%
	strzelecki	88	8,0%
Miejsce zamieszkania	miasto	348	31,6%
	wieś	752	68,4%
Płeć	Dziewczyna	539	49,0%
	Chłopak	561	51,0%
Wykształcenie matki	podstawowe	31	2,8%
	zawodowe	134	12,2%
	średnie	173	15,7%
	wyższe	407	37,0%
	nie wiem	355	32,3%
Wykształcenie ojca	podstawowe	32	2,9%
	zawodowe	196	17,8%
	średnie	199	18,1%
	wyższe	269	24,5%
	nie wiem	404	36,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Analiza wyników badania sondażowego

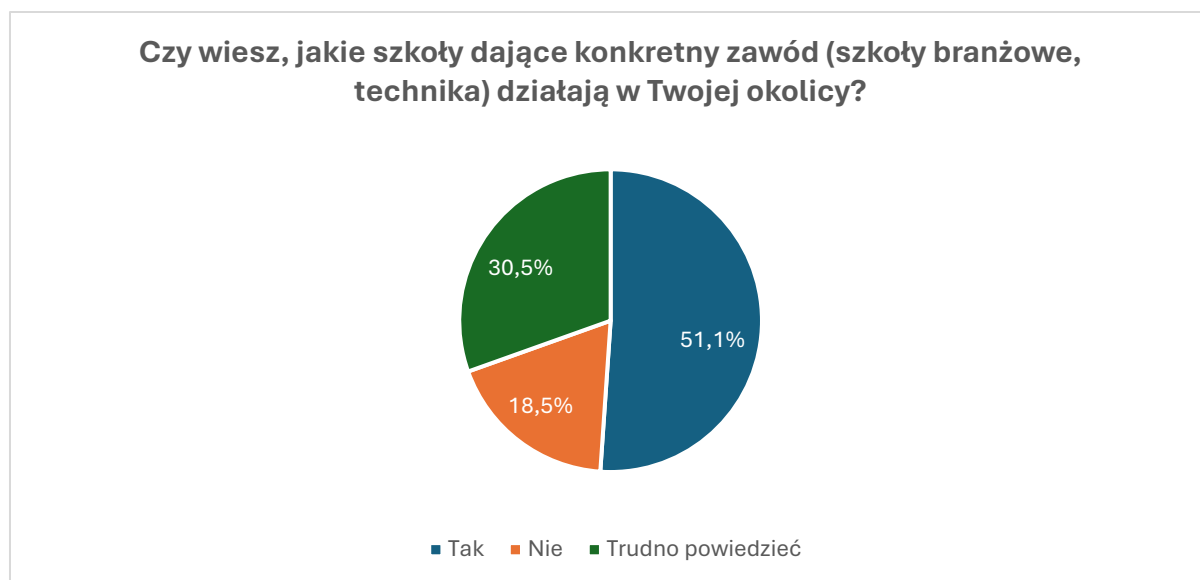
Niniejszy rozdział zawiera omówienie danych pochodzących z badania PAPI. Całość została podzielona na podrozdziały odpowiadające postawionym celom badawczym: wiedzy o możliwościach kształcenia zawodowego, postaw wobec kształcenia zawodowego oraz planów edukacyjnych i motywacji.

Wiedza o możliwościach kształcenia zawodowego

Celem niniejszego podrozdziału jest przedstawienie poziomu wiedzy uczniów klas siódmych szkół podstawowych na temat możliwości kształcenia zawodowego, ze szczególnym uwzględnieniem dostępnych w ich rejonie kierunków. W jego ramach zaprezentowano zróżnicowanie tej wiedzy oraz przeanalizowano wybrane uwarunkowania społeczno-demograficzne, takie jak miejsce zamieszkania czy poziom wykształcenia rodziców, które mogą wpływać na orientację uczniów w ofercie szkolnictwa zawodowego.

Wśród uczniów klas siódmych szkół podstawowych w województwie opolskim nieco ponad połowa badanych (51,1%) deklaruje, że wie, jakie szkoły dające konkretny zawód (szkoły branżowe I stopnia i technika) funkcjonują w ich okolicy. Jednocześnie niemal co trzeci respondent (30,5%) ma trudność z jednoznaczną oceną swojej wiedzy w tym zakresie, wybierając odpowiedź „trudno powiedzieć”. Najmniejszą grupę stanowią uczniowie, którzy przyznają wprost, że nie posiadają takiej wiedzy (18,5%).

Wykres 1 Deklarowana znajomość szkół branżowych i techników działających w okolicy

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Analiza odpowiedzi w podziale na miejsce zamieszkania nie wskazuje na istotne zróżnicowanie poziomu wiedzy uczniów.⁴ Zarówno wśród mieszkańców miast, jak i wsi rozkład odpowiedzi jest bardzo zbliżony. Niewielkie różnice procentowe – takie jak nieco wyższy odsetek odpowiedzi „tak” na wsi (52,2% wobec 49,3% w miastach) czy nieznacznie częstsze deklaracje braku wiedzy w miastach (20,7% wobec 17,1%) – mają charakter marginalny. W obu grupach na podobnym poziomie utrzymuje się również odsetek osób, które wskazały odpowiedź „Trudno powiedzieć”.

Wykres 2 Deklarowana znajomość szkół branżowych i techników działających w okolicy w podziale na miejsce zamieszkania

Czy wiesz, jakie szkoły dające konkretny zawód (szkoły branżowe, technika) działają w Twojej okolicy?	Miasto	Wieś
Tak	49,3%	52,2%
Nie	20,7%	17,1%
Trudno powiedzieć	30,0%	30,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

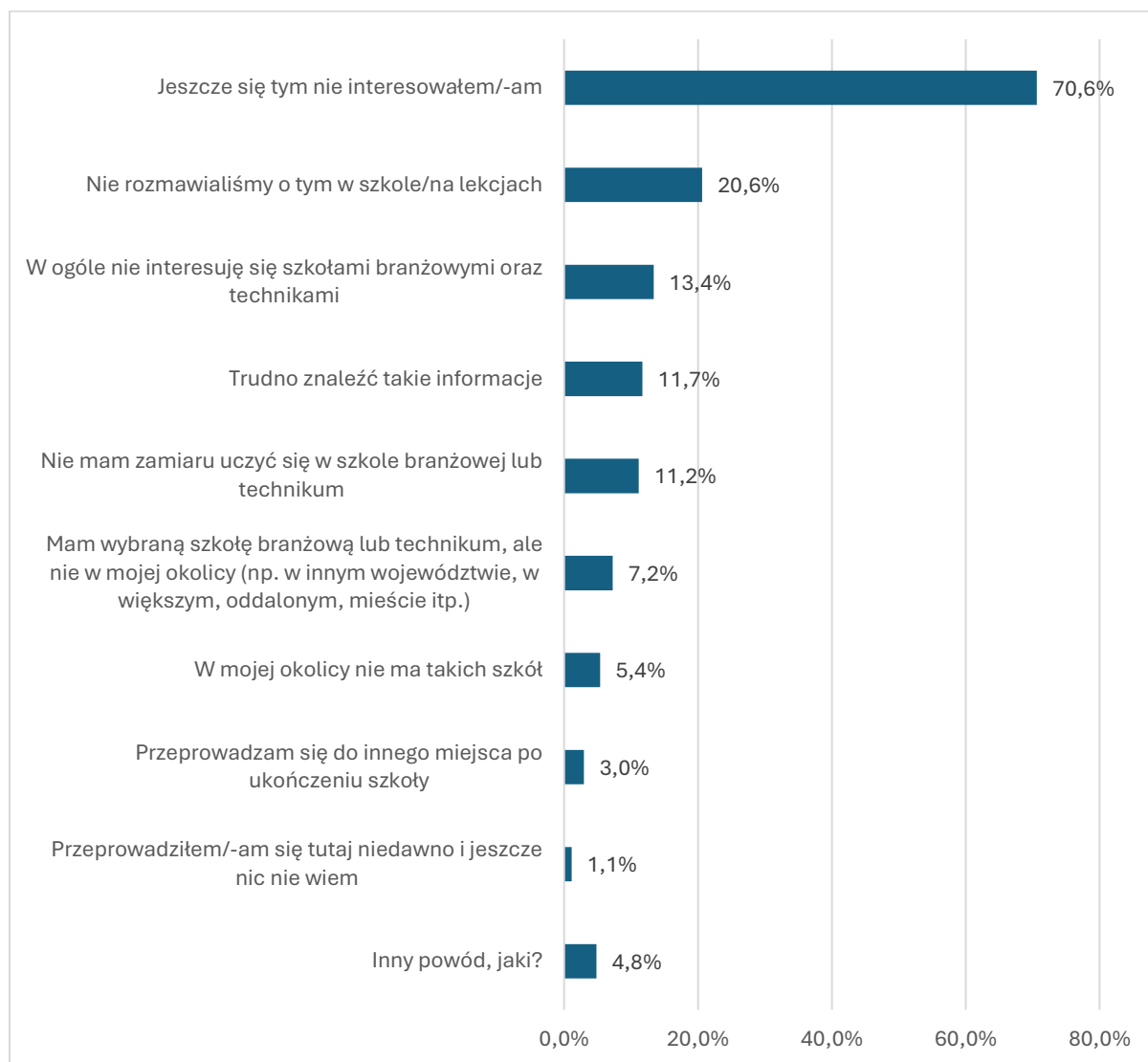
Wśród uczniów, którzy wcześniej wskazali brak wiedzy lub niepewność co do oferty szkół kształcących w zawodach, zdecydowanie najczęściej pojawia się brak zainteresowania tym tematem na obecnym etapie edukacji – 70,6% badanych deklaruje, że jeszcze się tym nie interesowało. Relatywnie często wskazywano również na brak rozmów i informacji przekazywanych w szkole (20,6%) oraz ogólny brak zainteresowania szkołami branżowymi i technikami (13,4%). Istotną barierą pozostaje trudność w dostępie do informacji (11,7%). Rzadziej uczniowie wskazują na czynniki strukturalne, takie jak brak odpowiednich szkół w okolicy (5,4%) czy konieczność wyboru placówki poza miejscem zamieszkania (7,2%), a sporadycznie pojawiają się odpowiedzi związane ze zmianą miejsca zamieszkania. Niezależnie od wskazywanych barier, 11,2% badanych deklaruje brak planów związanych z wyborem tej ścieżki kształcenia.

Odpowiedzi otwarte w ramach kategorii „inne przyczyny” w dużej mierze potwierdzają dominującą rolę niepewności i odroczenia decyzji edukacyjnych. Uczniowie często podkreślają, że nie wiedzą jeszcze, kim chcą zostać, czego chcą się uczyć lub do jakiej szkoły pójść, a także że nie myśleli dotąd o tym wyborze lub nie mają sprecyzowanych planów. Pojawiają się również deklaracje trudności w podjęciu decyzji oraz potrzeby większej ilości czasu („nie umiem się zdecydować”, „nie chcę się tym teraz przejmować”). Część wypowiedzi wskazuje na ograniczoną, fragmentaryczną wiedzę o ofercie szkół lub

⁴ Istotność statystyczna na poziomie $p=0,263$ w teście Chi-kwadrat.

selektywne zainteresowanie (np. znajomość tylko niektórych placówek), a także na preferencje wobec liceum ogólnokształcącego. Sporadycznie uczniowie odnoszą się do konkretnych aspiracji zawodowych, jednocześnie zauważając brak odpowiednich możliwości kształcenia w najbliższej okolicy. **Całość wypowiedzi sugeruje, że brak wiedzy o szkołach zawodowych wynika w dużej mierze nie tyle z braku dostępu do informacji, co z wczesnego etapu podejmowania decyzji edukacyjnych oraz niskiego poziomu zaangażowania w ten obszar.**

Wykres 3 Przyczyny braku wiedzy o szkołach kształcenia zawodowego w okolicy

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=538

Diagnozowanie znajomości rzeczywistej oferty edukacyjnej w rejonie zamieszkania respondentów rozpoczęto od analizy swobodnych wypowiedzi uczestników badania. Uczniowie zostali poproszeni o wskazanie trzech zawodów, w których ich zdaniem możliwe jest kształcenie się w okolicy. Zastosowanie pytania otwartego miało na celu uchwycenie

spontanicznych skojarzeń oraz rzeczywistego poziomu wiedzy uczniów na temat lokalnej oferty edukacyjnej, bez sugerowania odpowiedzi poprzez gotowy katalog zawodów. Taka forma pozwala zidentyfikować najbardziej rozpoznawalne kierunki kształcenia oraz ujawnia sposób, w jaki uczniowie rozumieją i kategoryzują zawody.

Udzielone odpowiedzi niejednokrotnie charakteryzowały się niedoprecyzowaniem.

Przykładowo, badani wskazywali zawód „mechanik” bez określenia, czy chodzi przykładowo o mechanika samochodowego. Pojawiały się również odpowiedzi takie jak „budowlaniec” lub „budowlanka”, które mają charakter ogólny, ponieważ zawody związane z budownictwem są liczne i posiadają konkretne specjalizacje. Stosowano także skróty myślowe: wskazywany „informatyk” nie jest zawodem uzyskiwanym w szkole branżowej, na tym etapie edukacji możliwe jest zdobycie kwalifikacji w zawodzie technik informatyk. Taki stan rzeczy powoduje, że w sytuacjach, gdy dany zawód jest nauczany w szkole branżowej oraz posiada swój odpowiednik w technikum, nie można jednoznacznie określić intencji badanych. W związku z tym odpowiedzi zostały przekodowane do szerszych kategorii, które jednocześnie wskazują zawody oraz możliwie zachowują charakter odpowiedzi otwartych. Poniżej przedstawiono odpowiedzi, które uzyskały minimum 1% wskazań. Wykaz wszystkich odpowiedzi znajduje się w Załącznik 1.

Wyniki zestawione w tabeli potwierdzają wskazaną wcześniej niejednoznaczność odpowiedzi uczniów oraz trudności w precyzyjnym rozróżnianiu zawodów i ścieżek kształcenia.

Widoczne jest to szczególnie w przypadku kategorii łączonych, takich jak „mechanik/mechanik pojazdów samochodowych/technik mechanik” (42,3%) gdzie nie sposób jednoznacznie stwierdzić, czy badani odnosili się do kształcenia branżowego, czy technicznego. Podobny problem dotyczy szerokich kategorii, takich jak „zawody związane z budownictwem” (7,7%) czy „kucharz/gastronomia” (11,4%), które obejmują wiele wyspecjalizowanych profesji, lecz w wypowiedziach respondentów funkcjonują jako uogólnione etykiety.

Na uwagę zasługuje także stosunkowo wysoki odsetek wskazań zawodów, które nie są bezpośrednio nauczane w szkołach branżowych ani technikach, a wymagają kształcenia na poziomie wyższym lub w wyspecjalizowanych instytucjach. Dotyczy to przede wszystkim szeroko rozumianych kierunków medycznych (11,5%), zawodów związanych ze służbami mundurowymi (6,6%) oraz profesji nauczyciela lub pedagoga (5,5%). Wskazania te świadczą o ograniczonej wiedzy uczniów na temat struktury systemu edukacji oraz dostępnych w ich

otoczeniu ścieżek kształcenia, a także o postrzeganiu lokalnej oferty edukacyjnej przez pryzmat bardziej ogólnych wyobrażeń o rynku pracy.

Dodatkowo istotny jest relatywnie wysoki odsetek odpowiedzi „nie wiem” (13,0%), co sugeruje, że znacząca część uczniów nie posiada sprecyzowanej wiedzy na temat możliwości kształcenia w swoim regionie. W połączeniu z wcześniej wskazaną nieprecyzyjnością odpowiedzi może to wskazywać, że **uczniowie mają ograniczoną i nieuporządkowaną wiedzę na temat lokalnych ścieżek kształcenia.**

Tabela 4 Zawody i grupy zawodowe nauczane w okolicy w opinii uczniów klas siódmych

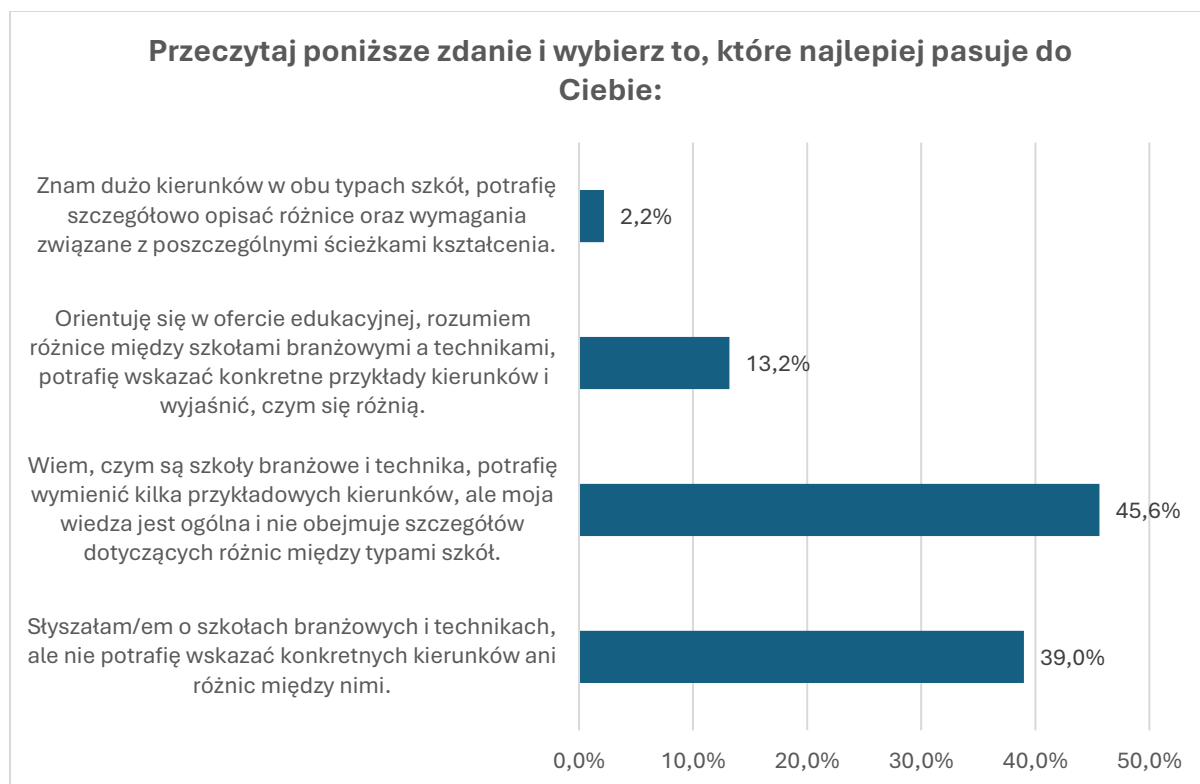
Zawód	Odsetek wskazań
Mechanik/mechanik pojazdów samochodowych/technik mechanik	42,3%
Fryzjer	29,5%
Elektryk/technik elektryk	15,3%
Rolnik	14,2%
Kierunki medyczne (lekarz, psycholog, pielęgniarka, fizjoterapeuta, dietetyk, stomatolog, farmaceuta, chirurg)	11,5%
Kucharz/gastronomia	11,4%
Informatyk/technik informatyk	10,9%
Kasjer/sprzedawca	8,8%
Zawody związane z budownictwem	7,7%
Cukiernik	7,5%
Służby mundurowe (policjant, żołnierz, strażak)/technikum mundurowe	6,6%
Nauczyciel/pedagog	5,5%
Stolarz	4,7%
Piekarz	3,9%
Fotograf/technik fotograf	2,9%
Architektura/architektura krajobrazu/architektura wnętrz	2,6%
Weterynarz	2,6%
Logistik/technik logistik	2,2%
Programista/technik programista	1,9%
Hotelarz/technik hotelarstwa	1,6%
Hydraulik	1,6%
Kosmetyczka	1,5%
Mechatronik/technik mechatronik	1,5%
Prawnik	1,5%
Ekonomista	1,3%
Sportowiec	1,2%
Kelner	1,0%
Murarz	1,0%
Ślusarz	1,0%
Nie wiem	13,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Deklaracje uczniów odnośnie znajomości kierunków kształcenia zawodowego wskazują przede wszystkim na powierzchowny poziom wiedzy dotyczącej szkół branżowych i techników. Najliczniejsza grupa badanych (45,6%) ocenia swoją orientację jako ogólną – uczniowie wiedzą, czym są te typy szkół i potrafią wskazać przykładowe kierunki, jednak nie znają szczegółowych różnic między nimi. Niewiele mniejszy odsetek (39,0%) przyznaje, że ich wiedza ogranicza się jedynie do słyszenia o tego typu szkołach, bez umiejętności wskazania konkretnych kierunków czy rozróżnienia między nimi.

Znacznie rzadziej pojawiały się deklaracje bardziej zaawansowanej orientacji w tym obszarze. 13,2% uczniów wskazuje, że dobrze rozumie ofertę edukacyjną i potrafi wyjaśnić różnice między szkołami branżowymi a technikami, podając konkretne przykłady kierunków. Najmniejszą grupę stanowią osoby o wysokim poziomie wiedzy (2,2%), które deklarują znajomość wielu kierunków oraz szczegółowych wymagań związanych z różnymi ścieżkami kształcenia.

Wykres 4 Deklaratywna wiedza na temat kierunków i szkół kształcenia zawodowego wśród uczniów klas siódmych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

W analizie rozkładów odpowiedzi według wykształcenia rodziców widać, że największe zróżnicowanie dotyczy pierwszego stwierdzenia („Słyszałam/em o szkołach branżowych i technikach, ale nie potrafię wskazać konkretnych kierunków ani różnic między nimi.”):

odsetek wskazań jest wyraźnie wyższy w grupie, w której nieznane jest wykształcenie obojga rodziców (48,5%) niż w pozostałych kategoriach (33,5–34,8% oraz 39,5%). Jednocześnie należy podkreślić, że jedyną istotną statystycznie różnicę odnotowano właśnie dla tej pierwszej odpowiedzi – pomiędzy brakiem wiedzy o wykształceniu rodziców a pozostałymi kategoriami, z wyłączeniem grupy, w której oboje rodzice mają wykształcenie zawodowe lub podstawowe (39,5%).⁵ Ten szczególny przypadek został jednak dogłębnie omówiony niżej. W odniesieniu do pozostałych poziomów deklarowanej orientacji różnice między kategoriami wykształcenia rodziców nie tworzą wyraźnego, systematycznego wzorca i nie są istotne statystycznie.

Tabela 5 Wykształcenie rodziców a deklarowany poziom wiedzy o kierunkach/szkołach kształcenia zawodowego

	Wykształcenie rodziców				
	Oboje rodzice mają wykształcenie zawodowe lub podstawowe	Co najmniej jeden rodzic ma wykształcenie co najwyżej średnie	Co najmniej jeden rodzic ma wykształcenie wyższe	Oboje rodziców ma wykształcenie wyższe	Nieznane jest wykształcenie obojgu rodziców
Słyszałam/em o szkołach branżowych i technikach, ale nie potrafię wskazać konkretnych kierunków ani różnic między nimi.	39,5%	34,7%	34,8%	33,5%	48,5%
Wiem, czym są szkoły branżowe i technika, potrafię wymienić kilka przykładowych kierunków, ale moja wiedza jest ogólna i nie obejmuje szczegółów dotyczących różnic między typami szkół.	44,1%	47,4%	50,0%	47,1%	40,7%
Orientuję się w ofercie edukacyjnej, rozumiem różnice między szkołami branżowymi a technikami, potrafię wskazać konkretne przykłady kierunków i wyjaśnić, czym się różnią.	13,2%	15,6%	12,9%	17,5%	9,2%
Znam dużo kierunków w obu typach szkół, potrafię szczegółowo opisać różnice oraz wymagania związane z poszczególnymi ścieżkami kształcenia.	3,3%	2,3%	2,3%	1,9%	1,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Poziom wiedzy o szkołach branżowych i technikach jest powiązany ze stopniem znajomości wykształcenia rodziców. Osoby, które nie znają wykształcenia obojga rodziców, najczęściej

⁵ Istotność statystyczna na poziomie $p=0,033$ w teście Chi-kwadrat. Test skorygowany dla wszystkich porównań parami w obrębie każdej wewnętrznej podtabeli wykorzystującej poprawkę Bonferroniego.

deklarują najniższy poziom orientacji – 48,5% z nich wskazuje, że jedynie słyszało o tych typach szkół i nie potrafi wskazać kierunków ani różnic między nimi. Podobnie wysoki odsetek występuje wśród osób znających wykształcenie tylko jednego z rodziców (44,3%), przy czym w obu tych grupach jest on istotnie statystycznie wyższy niż wśród osób, które znają wykształcenie obojga rodziców (33,3%). Z kolei poziom ogólnej wiedzy, polegający na znajomości podstawowych informacji o szkołach branżowych i technikach, najczęściej deklarują osoby znające wykształcenie obojga rodziców (49,4%), istotnie statystycznie częściej niż osoby, które nie znają wykształcenia obojga rodziców (40,7%). Również bardziej zaawansowana orientacja w ofercie edukacyjnej (obejmująca rozumienie różnic i umiejętność wskazywania konkretnych kierunków) częściej występuje wśród osób znających wykształcenie obojga rodziców (15,2%) niż wśród tych, które nie mają tej wiedzy (9,2%), a różnica ta jest statystycznie istotna. Najwyższy poziom wiedzy, obejmujący szczegółową znajomość kierunków i wymagań, jest rzadki we wszystkich grupach (ok. 2–3%) i nie różnicuje ich w sposób istotny statystycznie.⁶

Tabela 6 Wiedza o wykształceniu rodziców a deklarowany poziom wiedzy o kierunkach/szkołach kształcenia zawodowego

	Wiedza o wykształceniu rodziców		
	Znane jest wykształcenie obu rodziców	Znane jest wykształcenie jednego z rodziców	Nie znane jest wykształcenie obu rodziców
Słyszałam/em o szkołach branżowych i technikach, ale nie potrafię wskazać konkretnych kierunków ani różnic między nimi.	33,3%	44,3%	48,5%
Wiem, czym są szkoły branżowe i technika, potrafię wymienić kilka przykładowych kierunków, ale moja wiedza jest ogólna i nie obejmuje szczegółów dotyczących różnic między typami szkół.	49,4%	39,6%	40,7%
Orientuję się w ofercie edukacyjnej, rozumiem różnice między szkołami branżowymi a technikami, potrafię wskazać konkretne przykłady kierunków i wyjaśnić, czym się różnią.	15,2%	12,8%	9,2%
Znam dużo kierunków w obu typach szkół, potrafię szczegółowo opisać różnice oraz wymagania związane z poszczególnymi ścieżkami kształcenia.	2,2%	3,4%	1,6%

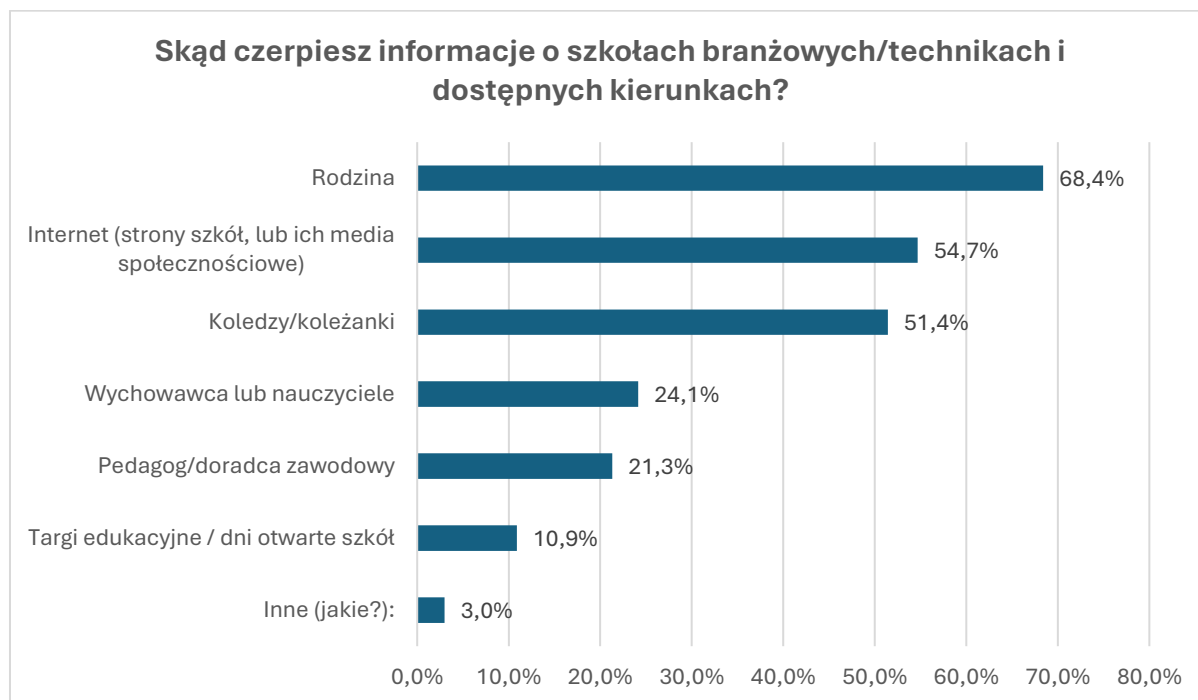
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

⁶ Istotność statystyczna na poziomie $p < 0,001$ w teście Chi-kwadrat. Test skorygowany dla wszystkich porównań parami w obrębie każdej wewnętrznej podtabeli wykorzystującej poprawkę Bonferroniego.

W przypadku uczniów deklarujących przynajmniej podstawową wiedzę na temat szkół branżowych i techników, głównym źródłem informacji pozostaje najbliższe otoczenie społeczne. Najczęściej wskazywana jest rodzina (68,4%), co sugeruje istotną rolę kapitału rodzinnego w kształtowaniu orientacji edukacyjnych młodzieży. Na drugim miejscu znajduje się internet (54,7%), obejmujący zarówno strony szkół, jak i ich media społecznościowe, co pokazuje znaczenie cyfrowych kanałów komunikacji w poszukiwaniu informacji o ofercie edukacyjnej. Ponad połowa uczniów czerpie wiedzę także od rówieśników (51,4%), co wskazuje na duże znaczenie nieformalnych sieci kontaktów.

Wyraźnie rzadziej uczniowie korzystają ze wsparcia instytucjonalnego w szkole. Informacje od wychowawców i nauczycieli wskazuje 24,1% badanych, a od pedagoga lub doradcy zawodowego – 21,3%. Jeszcze mniejsze znaczenie mają bardziej sformalizowane formy poznawania oferty edukacyjnej, takie jak targi edukacyjne czy dni otwarte (10,9%). Należy w tym miejscu podkreślić, że 78,5% badanych uczniów jest zainteresowanych udziałem w dniach otwartych szkół, co zostanie omówione w dalszej części raportu. Pojedynczy respondenci wskazują inne źródła informacji (3,0%) takie jak: ulotki/plakaty na tablicach w szkole, trener, korepetytor, sztuczna inteligencja, stoiska festynowe.

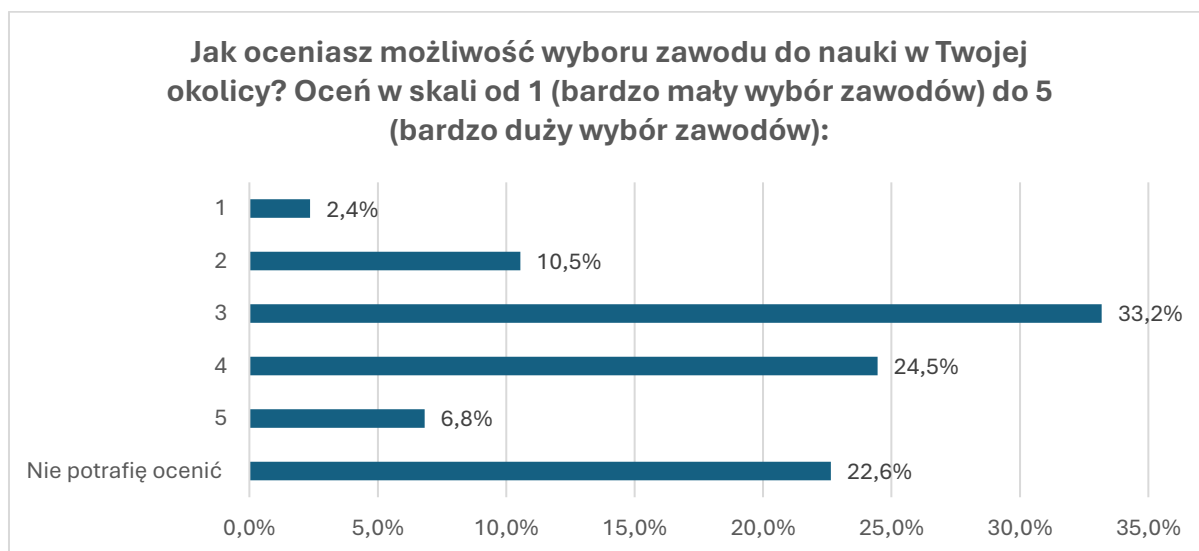
Wykres 5 Źródła wiedzy o szkołach branżowych/technikach i dostępnych kierunkach

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=671

Uczniowie zostali również poproszeni o ocenę różnorodności oferty edukacyjnej. Posługiwali się przy tym pięciostopniową skalą, gdzie wartość 1 oznaczała bardzo mały wybór zawodów do nauki w okolicy, a 5 bardzo duży. Badanie pokazało, że oceny są umiarkowane i dość zróżnicowane. Największa grupa badanych (33,2%) ocenia dostępność oferty na poziomie przeciętnym, wskazując środek skali. Stosunkowo liczna jest także grupa uczniów postrzegających wybór zawodów jako raczej szeroki – ocenę 4 przyznaje 24,5% respondentów, a najwyższą ocenę 5 wskazuje 6,8%. Łącznie oznacza to, że około jedna trzecia badanych pozytywnie ocenia lokalne możliwości kształcenia zawodowego. Z drugiej strony, część uczniów dostrzega ograniczenia w tym zakresie – 10,5% ocenia wybór jako raczej mały (2), a 2,4% jako bardzo mały (1). Istotny jest również wysoki odsetek osób, które nie potrafią ocenić dostępności oferty (22,6%), co może wskazywać na brak wiedzy lub trudności w rozeznaniu się w lokalnych możliwościach edukacyjnych.

Wykres 6 Ocena możliwości wyboru zawodu do nauki w okolicy ucznia

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Celem pogłębienia analizy zbadano związek między poziomem wiedzy o szkołach branżowych i technikach a oceną możliwości wyboru zawodu do nauki w swojej okolicy. Różnice istotne statystycznie pojawiają się przede wszystkim przy wyższych ocenach oraz w kategorii „nie potrafię ocenić”.

Najbardziej wyraziste różnice dotyczą ocen pozytywnych. Ocena „4” (dobra) jest wskazywana przez 18,9% osób, które jedynie słyszały o szkołach i nie potrafią wskazać różnic, podczas gdy wśród osób z wiedzą ogólną odsetek ten wynosi 25,9%, a wśród osób z dobrą lub bardzo dobrą orientacją aż 34,3%. Różnice te są istotne statystycznie – zarówno

osoby z wiedzą ogólną, jak i z dobrą lub bardzo dobrą orientacją częściej wybierają tę ocenę niż osoby o najniższym poziomie wiedzy. Podobny wzorzec występuje przy najwyższej ocenie „5”: wskazuje ją 3,5% osób o najniższej wiedzy, 8,2% osób z wiedzą ogólną oraz 11,2% osób najlepiej zorientowanych, przy czym różnice względem grupy o najniższej wiedzy są istotne statystycznie. Z drugiej strony wyraźnie maleje odsetek osób, które nie potrafią ocenić dostępnych możliwości. W grupie o najniższym poziomie wiedzy odpowiedź tę wskazuje 31,5% respondentów, podczas gdy wśród osób z wiedzą ogólną jest to 19,7%, a wśród osób z dobrą lub bardzo dobrą orientacją jedynie 8,9%. Różnice te są istotne statystycznie zarówno między osobami o najniższym poziomie wiedzy a pozostałymi grupami, jak i między osobami z wiedzą ogólną a najlepiej zorientowanymi. Wskazuje to na wyraźny gradient – im wyższa wiedza, tym większa zdolność do sformułowania oceny.⁷

Tabela 7 Deklarowana wiedza o kierunkach i szkołach kształcenia zawodowego a ocena możliwości wyboru zawodu do nauki w swojej okolicy

		Deklarowana wiedza o kierunkach i szkołach kształcenia zawodowego		
		Słyszałam/em o szkołach branżowych i technikach, ale nie potrafię wskazać konkretnych kierunków ani różnic między nimi.	Wiem, czym są szkoły branżowe i technika, potrafię wymienić kilka przykładowych kierunków, ale moja wiedza jest ogólna i nie obejmuje szczegółów dotyczących różnic między typami szkół.	Dobra / bardzo dobra orientacja w ofercie edukacyjnej szkół branżowych i techników. ⁸
Jak oceniasz możliwość wyboru zawodu do nauki w Twojej okolicy? Oceń w skali od 1 (bardzo mały wybór zawodów) do 5 (bardzo duży wybór zawodów).	1	2,8%	2,2%	1,8%
	2	11,9%	9,6%	10,1%
	3	31,5%	34,5%	33,7%
	4	18,9%	25,9%	34,3%
	5	3,5%	8,2%	11,2%
	Nie potrafię ocenić	31,5%	19,7%	8,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

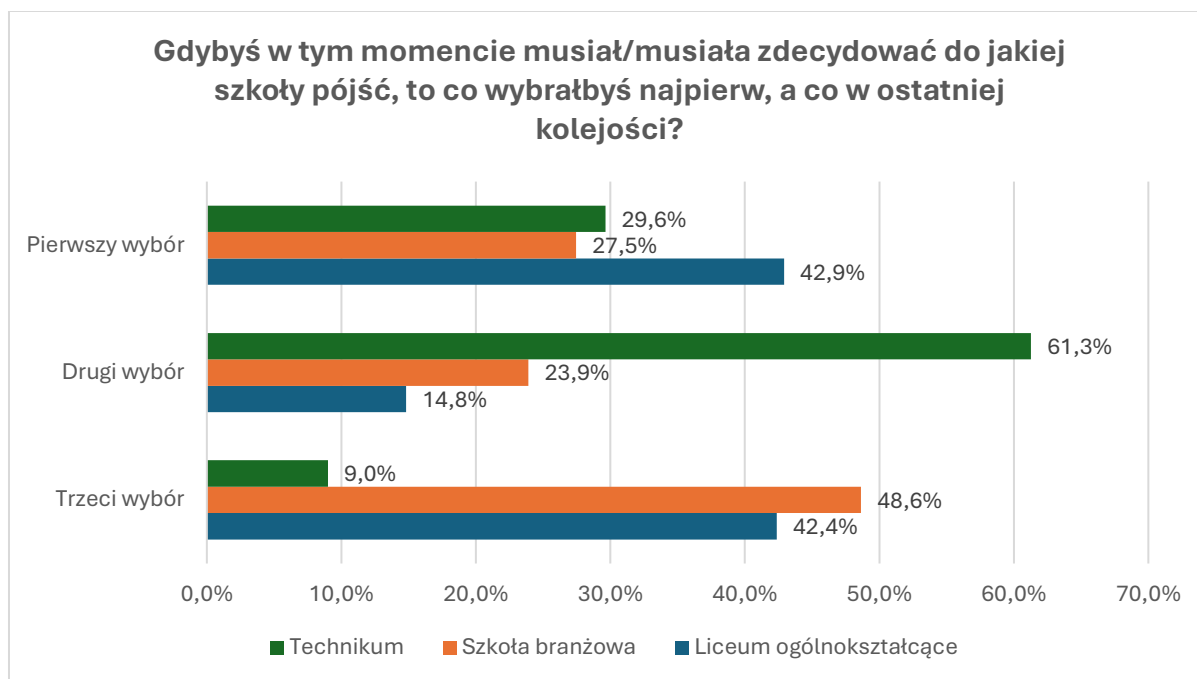
⁷ Istotność statystyczna na poziomie $p < 0,001$ w teście Chi-kwadrat. Test skorygowany dla wszystkich porównań parami w obrębie każdej wewnętrznej podtabeli wykorzystującej poprawkę Bonferroniego.

⁸ W kategorii „Dobra / bardzo dobra orientacja w ofercie edukacyjnej szkół branżowych i techników” znalazły się następujące odpowiedzi: „Orientuję się w ofercie edukacyjnej, rozumiem różnice między szkołami branżowymi a technikami, potrafię wskazać konkretne przykłady kierunków i wyjaśnić, czym się różnią” oraz „Znam dużo kierunków w obu typach szkół, potrafię szczegółowo opisać różnice oraz wymagania związane z poszczególnymi ścieżkami kształcenia”.

Deklaracje uczniów dotyczące preferowanych ścieżek edukacyjnych wskazują na wyraźne zróżnicowanie postaw wobec poszczególnych typów szkół. Najczęściej jako pierwszy wybór wskazywane jest liceum ogólnokształcące (42,9%), co potwierdza jego dominującą pozycję jako najbardziej atrakcyjnej opcji edukacyjnej. Jednocześnie niemal co trzeci uczeń (29,6%) wybierałby w pierwszej kolejności technikum, a ponad jedna czwarta (27,5%) szkołę branżową.

Technikum najczęściej pojawia się jednak jako drugi wybór (61,3%), co sugeruje, że dla wielu uczniów stanowi ono alternatywę wobec liceum – opcję pośrednią między kształceniem ogólnym a zawodowym. Z kolei szkoła branżowa relatywnie rzadko jest wskazywana jako preferencja pierwszego wyboru, a najczęściej trafia na ostatnią pozycję (48,6%). Podobnie liceum, mimo swojej popularności jako pierwszego wyboru, dla znacznej części uczniów (42,4%) stanowi opcję najmniej preferowaną, co świadczy o wyraźnej polaryzacji postaw wobec tego typu szkoły.

Wykres 7 Kolejność wyboru typu szkoły przez uczniów klas siódmych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Preferencje edukacyjne są wyraźnie zróżnicowane w zależności od poziomu wykształcenia rodziców, a różnice te w wielu przypadkach są istotne statystycznie.⁹ W przypadku liceum

⁹ Istotność statystyczna na poziomie $p < 0,001$ w teście Chi-kwadrat. Test skorygowany dla wszystkich porównań parami w obrębie każdej wewnętrznej podtabeli wykorzystującej poprawkę Bonferroniego.

ogólnokształcącego zaobserwowano wyraźny wzrost wskazań jako pierwszego wyboru wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia rodziców. Najrzadziej liceum jako pierwszy wybór deklarują osoby, których oboje rodzice mają wykształcenie zawodowe lub podstawowe (34,2%), natomiast najczęściej – osoby, których oboje rodzice mają wykształcenie wyższe (60,2%). Różnice te są istotne statystycznie – między osobami z rodzin, w których oboje rodzice mają wykształcenie wyższe, a tymi o najniższym poziomie wykształcenia, a także w porównaniu z osobami, które nie znają wykształcenia swoich rodziców. Jednocześnie liceum jako drugi wybór jest istotnie częściej wskazywane przez osoby z rodzin o niższym poziomie wykształcenia niż przez osoby, których rodzice mają wykształcenie wyższe. Z kolei jako trzeci wybór liceum częściej pojawia się wśród osób, których przynajmniej jeden rodzic ma wykształcenie co najwyżej średnie lub których wykształcenie rodziców jest nieznane, niż wśród osób z rodzin o najwyższym kapitale edukacyjnym.

W przypadku szkoły branżowej zależności są mniej jednoznaczne, ale również widoczne. Jako pierwszy wybór szkoła branżowa jest istotnie rzadziej wskazywana przez osoby, których oboje rodzice mają wykształcenie zawodowe lub podstawowe (21,1%) niż przez osoby, w których przynajmniej jeden rodzic ma wykształcenie co najwyżej średnie. W odniesieniu do drugiego wyboru szkoła branżowa jest istotnie częściej wskazywana przez osoby z rodzin o najniższym poziomie wykształcenia niż przez osoby, których oboje rodzice mają wykształcenie wyższe oraz osoby nieznające wykształcenia rodziców. Natomiast jako trzeci wybór szkoła branżowa szczególnie często pojawia się wśród osób, których oboje rodzice mają wykształcenie wyższe (61,2%) oraz tych, które mają przynajmniej jednego rodzica z wykształceniem wyższym – różnice te są istotne w porównaniu z osobami nieznającymi wykształcenia rodziców lub mającymi rodziców o co najwyżej średnim wykształceniu.

Najbardziej wyraźne i spójne zależności widoczne są w przypadku technikum. Jako pierwszy wybór technikum jest zdecydowanie częściej wskazywane przez osoby, których oboje rodzice mają wykształcenie zawodowe lub podstawowe (44,4%), niż przez wszystkie pozostałe grupy – różnice te są istotne statystycznie w porównaniu zarówno z osobami, których rodzice mają wykształcenie średnie, jak i wyższe. Wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia rodziców odsetek wskazań technikum jako pierwszego wyboru systematycznie maleje, osiągając najniższy poziom wśród osób, których oboje rodzice mają wykształcenie wyższe (16,1%). Odwrotna zależność występuje w przypadku drugiego wyboru – technikum jest tym częściej wskazywane jako druga opcja, im wyższy poziom wykształcenia rodziców, przy czym

najwyższy odsetek występuje wśród osób, których oboje rodzice mają wykształcenie wyższe (78,0%), a różnice względem wszystkich pozostałych grup są istotne statystycznie. Jako trzeci wybór technikum jest relatywnie rzadko wskazywane we wszystkich grupach i w tym przypadku nie odnotowano istotnych różnic.

Podsumowując, wyniki pokazują wyraźny związek między kapitałem edukacyjnym rodziny a preferencjami dotyczącymi ścieżki kształcenia: wyższe wykształcenie rodziców sprzyja wyborowi liceum jako pierwszej opcji, natomiast niższe częstszemu wskazywaniu technikum oraz szkoły branżowej.

Tabela 8 Wykształcenie rodziców a wybór szkoły przez ucznia

		Wykształcenie rodziców				
		Oboje rodzice mają wykształcenie zawodowe lub podstawowe	Co najmniej jeden rodzic ma wykształcenie co najmniej średnie	Co najmniej jeden rodzic ma wykształcenie wyższe	Oboje rodziców ma wykształcenie wyższe	Nieznane jest wykształcenie obojgu rodziców
Liceum	Pierwszy wybór	34,2%	36,4%	48,1%	60,2%	34,4%
	Drugi wybór	25,0%	15,0%	11,7%	6,8%	17,7%
	Trzeci wybór	40,8%	48,6%	40,2%	33,0%	47,9%
Szkoła branżowa	Pierwszy wybór	21,1%	35,8%	24,2%	23,3%	31,3%
	Drugi wybór	31,6%	20,2%	23,1%	15,5%	28,6%
	Trzeci wybór	47,4%	43,9%	52,7%	61,2%	40,1%
Technikum	Pierwszy wybór	44,4%	27,7%	27,7%	16,1%	34,1%
	Drugi wybór	43,7%	64,7%	65,2%	78,0%	53,8%
	Trzeci wybór	11,9%	7,5%	7,2%	5,9%	12,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Dodatkowa, pogłębiona analiza wskazała, że istotne statystycznie różnice w hierarchii wyborów szkół ponadpodstawowych wiążą się z poziomem wiedzy o wykształceniu rodziców. W przypadku liceum jako pierwszego wyboru udział wskazań był istotnie wyższy wśród osób, u których znane jest wykształcenie obu rodziców (46,6%), niż wśród osób, u których nieznane jest wykształcenie obu rodziców (34,4%). Odwrotna zależność pojawia się przy drugim wyborze liceum, które istotnie częściej deklarowały osoby, u których znane jest wykształcenie jednego z rodziców (20,1%), niż osoby z pełną wiedzą o wykształceniu rodziców (12,2%).

W odniesieniu do szkoły branżowej, jako drugiego wyboru była ona istotnie częściej wskazywana przez osoby, u których nieznane jest wykształcenie obu rodziców (28,6%), niż przez osoby, u których znane jest wykształcenie obu rodziców (21,2%). Jednocześnie trzeci wybór szkoły branżowej istotnie częściej występował wśród osób, u których znane jest wykształcenie obu rodziców (51,9%) oraz znane jest wykształcenie jednego z rodziców (52,3%), niż w grupie, w której nieznane jest wykształcenie obu rodziców (40,1%).

Technikum jako pierwszy wybór było istotnie częściej wskazywane przez osoby, u których nieznane jest wykształcenie obu rodziców (34,1%), niż przez osoby z wiedzą o wykształceniu obu rodziców (26,2%). Z kolei jako drugi wybór technikum zdecydowanie częściej pojawiało się wśród osób, u których znane jest wykształcenie obu rodziców (66,8%), niż wśród osób, u których znane jest wykształcenie jednego z rodziców (53,7%) oraz tych, u których nieznane jest wykształcenie obu rodziców (53,8%). Również trzeci wybór technikum istotnie częściej deklarowały osoby, u których nieznane jest wykształcenie obu rodziców (12,1%), w porównaniu z osobami posiadającymi pełną wiedzę o wykształceniu rodziców (7,0%).

Tabela 9 Wiedza o wykształceniu rodziców a wybór szkoły przez ucznia

Wybór szkoły		Wiedza o wykształceniu rodziców		
		Znane jest wykształcenie obu rodziców	Znane jest wykształcenie jednego z rodziców	Nieznane jest wykształcenie obu rodziców
Liceum	Pierwszy wybór	46,6%	43,6%	34,4%
	Drugi wybór	12,2%	20,1%	17,7%
	Trzeci wybór	41,2%	36,2%	47,9%
Szkoła branżowa	Pierwszy wybór	26,9%	21,5%	31,3%
	Drugi wybór	21,2%	26,2%	28,6%
	Trzeci wybór	51,9%	52,3%	40,1%
Technikum	Pierwszy wybór	26,2%	34,9%	34,1%
	Drugi wybór	66,8%	53,7%	53,8%
	Trzeci wybór	7,0%	11,4%	12,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Jednym z kluczowych elementów badania było ustalenie faktycznej wiedzy uczniów o dostępnych kierunkach kształcenia zawodowego. W tym celu w każdej szkole uczniom przekazano indywidualnie przygotowane listy zawodów, zawierające wyłącznie kierunki kształcenia oferowane w promieniu 25 km od ich miejsca nauki. Następnie analizę przeprowadzono w dwóch wariantach, obejmujących obszar do 15 km oraz do 25 km od miejsca szkoły podstawowej.

Wyzwaniem analitycznym był brak jednolitych list zawodów dla wszystkich szkół, co uniemożliwiało przeprowadzenie bezpośredniej analizy zbiorczej. Wykorzystano jednak fakt, że na listach nie pojawiały się zawody nienauczane w przyjętym rejonie, co oznacza, że wszystkie wskazania uczniów miały charakter poprawnych odpowiedzi. W związku z tym dla każdej szkoły pomnożono liczbę zawodów nauczanych w danym rejonie przez liczbę uczniów, którzy wypełnili ankietę. Uzyskany wynik traktowano jako maksymalną możliwą liczbę poprawnych odpowiedzi, odpowiadającą wariantowi, w którym wszyscy uczniowie wskazyliby wszystkie dostępne zawody. Następnie ustalono łączną liczbę odpowiedzi udzielonych przez uczniów w danej szkole. Odnosząc tę wartość do maksymalnej liczby możliwych odpowiedzi, obliczono odsetek poprawnie wskazanych kierunków kształcenia (tj. stosunek liczby wskazań do maksymalnej liczby możliwych wskazań). W celu uzyskania wyniku na poziomie województwa wyliczono statystyki opisowe na podstawie wyników uzyskanych dla wszystkich szkół, których interpretacja brzmi następująco:

- Średnia – przeciętny (uśredniony) odsetek rozpoznanych kierunków kształcenia obliczony dla szkół. Wartość 36,3% oznacza, że w badanych szkołach uczniowie rozpoznawali średnio około 36% kierunków kształcenia spośród dostępnych w ich najbliższym otoczeniu (w promieniu 25 km).
- Mediana – wartość środkowa rozkładu odsetka rozpoznanych kierunków kształcenia w szkołach: w połowie szkół odsetek ten był nie wyższy niż mediana, a w połowie nie niższy. Mediana odzwierciedla „typowy” poziom rozpoznawalności oferty kształcenia, mniej podatny na wartości skrajne niż średnia.
- Odchylenie standardowe – miara zróżnicowania odsetka rozpoznanych kierunków kształcenia pomiędzy szkołami, wyrażona w punktach procentowych (p.p.). Im wyższa wartość, tym większe są różnice w poziomie rozpoznawalności oferty edukacyjnej między szkołami.
- Min – najniższy odnotowany odsetek rozpoznanych kierunków kształcenia wśród szkół, wskazujący na szkołę o najniższym poziomie rozpoznawalności oferty.
- Max – najwyższy odnotowany odsetek rozpoznanych kierunków kształcenia wśród szkół. Przykładowo wartość 76,9% oznacza, że w szkole o najwyższym wyniku uczniowie rozpoznawali blisko 77% kierunków kształcenia dostępnych w analizowanym rejonie.

Rozpoznawalność dostępnych kierunków kształcenia w analizowanych odległościach od szkół podstawowych utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Choć średni odsetek

rozpoznanych kierunków kształcenia dla promienia 15 km (39,6%) jest nieco wyższy niż dla 25 km (36,3%), różnica ta jest niewielka, co wskazuje na brak istotnych rozbieżności w poziomie rozpoznawalności między tymi dwoma zakresami odległości. Podobny obraz wyłania się w przypadku median (39,3% dla 15 km oraz 37,3% dla 25 km).

Zróznicowanie wyników jest dość duże, szczególnie w przypadku promienia 15 km, gdzie odchylenie standardowe wynosi 14,6 p.p. (w porównaniu do 12,8 p.p. dla 25 km).

Towarzyszy temu również szerszy zakres wartości – od 12,2% do 90,9% dla 15 km oraz od 11,3% do 76,9% dla 25 km. Wskazuje to na większą niejednorodność poziomu rozpoznawalności w bliższym otoczeniu szkół.

Tabela 10 Rozpoznawalność dostępnych kierunków w promieniu 25 i 15 km od szkoły podstawowej - statystyki

	Średnia	Mediana	Odchylenie standardowe	Min	Max
Dostępne kierunki kształcenia w promieniu 25 km	36,3%	37,3%	12,8 p.p.	11,3%	76,9%
Dostępne kierunki kształcenia w promieniu 15 km	39,6%	39,3%	14,6 p.p.	12,2%	90,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Analizy rozpoznawalności dostępnych kierunków kształcenia przeprowadzono również w podziale na lokalizację badanych szkół (miasto vs wieś), która pokazała konsekwentnie wyższe wyniki dla wsi. Dla promienia 25 km średnia wynosi 37,5% na wsi wobec 34,1% w miastach, a dla 15 km odpowiednio 40,6% i 37,5%. Mediany potwierdzają ten wzorzec – szczególnie na wsi są wyższe i bardzo zbliżone do średnich, co wskazuje na bardziej symetryczny rozkład.

W miastach widoczna jest większa zmienność wyników (zwłaszcza dla 15 km, gdzie odchylenie standardowe wynosi 16,6 p.p.), a także większe maksima (do 90,9%), co sugeruje obecność pojedynczych przypadków bardzo wysokiej rozpoznawalności. Na wsi rozkłady są bardziej stabilne, choć również zróżnicowane.

Tabela 11 Rozpoznawalność dostępnych kierunków w promieniu 25 i 15 km od szkoły podstawowej w podziale na miasto i wieś - statystyki

		Średnia	Mediana	Odchylenie standardowe	Min	Max
Dostępne kierunki kształcenia w promieniu 25 km	Miasto	34,1%	30,6%	12,6 p.p.	16,6%	57,9%
	Wieś	37,5%	38,4%	12,9 p.p.	11,0%	77,0%
Dostępne kierunki kształcenia w promieniu 15 km	Miasto	37,5%	30,7%	16,6 p.p.	17,8%	90,9%
	Wieś	40,6%	40,7%	13,5 p.p.	12,2%	76,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Poziom rozpoznawalności kierunków jest bardzo zbliżony wśród dziewcząt i chłopców (średnio ok. 36%, z niemal identycznymi medianami), co wskazuje na brak różnic ze względu na płeć. Jednocześnie w obu grupach obserwowana jest duża zmienność wyników (od ok. 6–8% do 76–78%), co oznacza istotne zróżnicowanie wiedzy między uczniami.

Tabela 12 Rozpoznawalność dostępnych kierunków w promieniu 25 od szkoły podstawowej w podziale płci ucznia - statystyki

	Średnia	Mediana	Odchylenie standardowe	Minimum	Maksimum
Dziewczęta	36,2%	37,5%	14,3 p.p.	8,0%	76,0%
Chłopcy	36,5%	36,3%	15,0 p.p.	6,0%	78,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

W każdej z analizowanych kategorii wykształcenia rodziców – obejmujących grupy, w których oboje rodzice mają wykształcenie zawodowe lub podstawowe, co najmniej jeden rodzic ma wykształcenie co najwyżej średnie, co najmniej jeden rodzic ma wykształcenie wyższe, oboje rodziców ma wykształcenie wyższe oraz nieznane jest wykształcenie obojga rodziców – przeciętny poziom rozpoznawalności kierunków w promieniu 25 km jest zbliżony i mieści się w przedziale 32,1–38,5%.

Jednocześnie w każdej kategorii widoczna jest duża zmienność wyników (odchylenie standardowe ok. 15,2–18,8 p.p.), co oznacza, że w obrębie tych samych typów wykształcenia rodziców występują istotne różnice między uczniami. Rozstępy są szerokie: minima wynoszą 4-8%, a maksima 72-96%. Szczególnie duże zróżnicowanie widać w grupie, gdzie oboje rodziców ma wykształcenie wyższe (maksimum 96,0%, odchylenie 18,8 p.p.), przy jednocześnie relatywnie niższej medianie (32,8%), co wskazuje na obecność pojedynczych bardzo wysokich wyników w tej grupie.

Tabela 13 Rozpoznawalność dostępnych kierunków w promieniu 25 od szkoły podstawowej w podziale na wykształcenie rodziców - statystyki

	Średnia	Mediana	Odchylenie standardowe	Min	Max
Oboje rodzice mają wykształcenie zawodowe lub podstawowe	32,1%	29,9%	18,5 p.p.	4,0%	75,0%
Co najmniej jeden rodzic ma wykształcenie co najwyżej średnie	38,5%	40,4%	15,8 p.p.	4,0%	72,0%
Co najmniej jeden rodzic ma wykształcenie wyższe	36,5%	35,0%	16,5 p.p.	8,0%	78,0%
Oboje rodziców ma wykształcenie wyższe	37,2%	32,8%	18,8 p.p.	4,0%	96,0%
Nieznane jest wykształcenie obojgu rodziców	35,5%	33,3%	15,2 p.p.	6,0%	77,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

W dalszej kolejności dla każdej szkoły sporządzono listę zawodów, w której uwzględniano wyłącznie te zawody, które w danej szkole zostały wskazane przez maksymalnie jednego respondenta. Następnie dokonano agregacji tych wskazań ze wszystkich szkół i obliczono częstości występowania poszczególnych zawodów. Poniższa tabela prezentuje zawody najrzadziej wskazywane, tj. takie, które spełniały powyższe kryterium i pojawiły się w co najmniej 10 szkołach.

Dane obejmują grupę 25 zawodów, które były wskazywane sporadycznie, przy czym każdy z nich pojawił się w liczbie szkół od 10 do 34. Najczęściej w tej grupie występował zawód operatora obrabiarek skrawających (34 szkół), technik spedytor (26), monter sieci i instalacji sanitarnych (21), monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie (20). Zestawienie pokazuje dużą różnorodność branż (m.in. budownictwo, transport, gastronomia, poligrafia), przy jednocześnie słabym rozpowszechnieniu tych kierunków w badanych szkołach.

Tabela 14 Kierunki kształcenia zawodowego wskazane maksymalnie jeden raz w danej szkole

Nazwa zawodu	Liczba szkół
Operator obrabiarek skrawających	34
Technik spedytor	26
Monter sieci i instalacji sanitarnych	21
Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie	20
Technik eksploatacji portów i terminali	18
Technik urządzeń i systemów energetyki odnawialne	17
Technik organizacji turystyki	16
Technik grafiki i poligrafii cyfrowej	15
Technik transportu kolejowego	14
Technik żywienia i usług gastronomicznych	14
Drukarz offsetowy	13
Monter izolacji przemysłowych	13
Ślusarz	13
Tapicer	13
Technik architektury krajobrazu	13
Technik elektromobilności	13
Jeździec	12
Operator procesów introligatorskich	12
Technik hotelarstwa	12
Technik reklamy	12
Technik renowacji elementów architektury	12
Dekarz	11
Krawiec	11
Technik spawalnictwa	11
Technik technologii żywności	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Podsumowanie

Wiedza uczniów klas siódmych na temat możliwości kształcenia zawodowego ma w dużej mierze charakter powierzchowny i niesystematyczny, a istotna część młodzieży znajduje się na etapie odraczania decyzji edukacyjnych. Choć ponad połowa badanych deklaruje znajomość szkół branżowych i techników działających w okolicy, równie liczna jest grupa uczniów niepewnych swojej orientacji lub przyznających, że nie interesowała się jeszcze tym obszarem. Analiza wypowiedzi i wskazywanych zawodów ujawnia liczne nieprecyzyjności oraz mylenie poziomów i ścieżek kształcenia, co sugeruje ograniczone rozumienie struktury szkolnictwa zawodowego i lokalnych możliwości edukacyjnych. Wiedza uczniów kształtowana jest głównie przez rodzinę, Internet i rówieśników, przy stosunkowo słabym udziale szkoły i doradztwa zawodowego. Preferencje edukacyjne pozostają jednocześnie

wyraźnie zdominowane przez liceum ogólnokształcące, podczas gdy technikum pełni funkcję alternatywy, a szkoła branżowa częściej pojawia się jako wybór najmniej pożądaną.

Tabela 15 Rozstrzygnięcie postawionych hipotez badawczych

Hipoteza ogólna	Hipotezy szczegółowe	Metoda analizy	Wynik
Poziom wiedzy uczniów klas siódmych szkół podstawowych o dostępnych kierunkach kształcenia zawodowego w ich rejonie jest zróżnicowany i zależy od czynników społeczno-demograficznych.	Uczniowie z większych miejscowości mają większą wiedzę o ofercie szkół zawodowych niż uczniowie z obszarów wiejskich.	Test Chi-kwadrat	Analiza odpowiedzi w podziale na miejsce zamieszkania nie wskazuje na istotne zróżnicowanie poziomu wiedzy uczniów.
	Wiedza uczniów o kierunkach zawodowych jest ujemnie skorelowana z wykształceniem rodziców.	Test Chi-kwadrat	Poziom wiedzy o szkołach branżowych i technikach jest wyraźnie zróżnicowany w zależności od znajomości wykształcenia rodziców. Najniższą orientację najczęściej deklarują osoby nieznające wykształcenia obojga lub jednego z rodziców, natomiast zarówno podstawowa, jak i bardziej zaawansowana wiedza istotnie częściej występuje wśród uczniów znających wykształcenie obojga rodziców. Najwyższy poziom wiedzy jest rzadki we wszystkich grupach i nie różnicuje ich w sposób statystycznie istotny. Nie odnotowano natomiast istotnych zależności pomiędzy konkretnym wykształceniem rodziców a wiedzą o kierunkach kształcenia zawodowego uczniów nauczanych w okolicy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

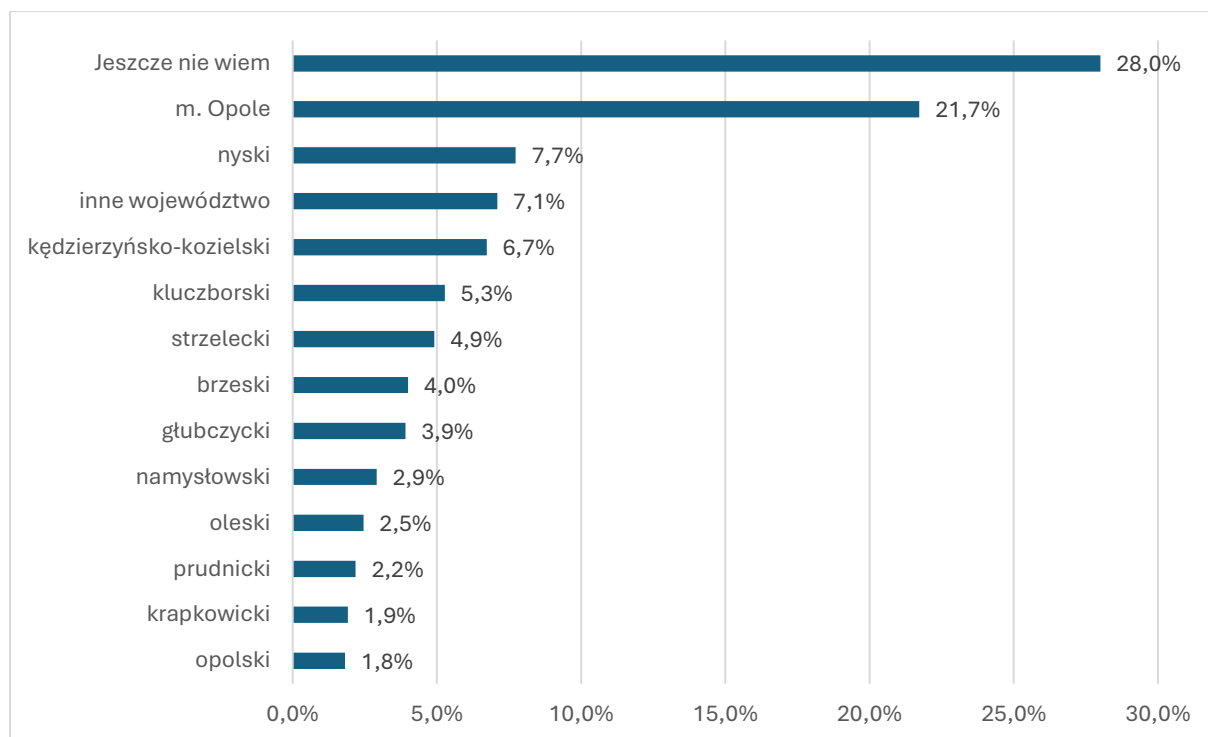
Postawy wobec kształcenia zawodowego

W niniejszym rozdziale zaprezentowano wyniki badania dotyczącego postaw uczniów wobec edukacji zawodowej oraz czynników wpływających na ich wybory edukacyjne.

Przedstawiono zarówno deklaracje uczniów dotyczące preferowanych lokalizacji szkół, zainteresowania ofertą edukacyjną, jak również szczegółowe postawy odnoszące się do różnych aspektów kształcenia zawodowego. Na podstawie odpowiedzi badanych uczniów skonstruowano także syntetyczny wskaźnik postawy wobec kształcenia zawodowego, oraz przeprowadzono analizę czynników, które na niego wpływają.

Uczniów najpierw zapytano, w jakiej miejscowości znajduje się szkoła do której chcieliby uczęszczać. Choć część uczestników badania rozważała różne lokalizacje, to na tle innych wyraźnie wyróżnia się Opole jako główny ośrodek edukacyjny przyciągający uczniów z regionu. Spośród konkretnych lokalizacji zdecydowanie najczęściej wskazywano właśnie miasto Opole (21,7%), dopiero w dalszej kolejności (i zdecydowanie rzadziej) uczniowie wskazywali powiat nyski (7,7%) oraz szkoły w innych województwach (7,1%). Pozostałe powiaty były wybierane rzadziej. Jednocześnie 28,0% badanych nie wiedziało w chwili badania, do jakiej szkoły chce iść.

Wykres 8 Powiaty w jakich chcą uczyć się uczniowie po zakończeniu podstawówki

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Dodatkowo, w celu uzupełnienia analizy, dokonano zestawienia preferowanego powiatu kontynuowania nauki przez uczniów z powiatem ich zamieszkania. Uczniowie w znacznym stopniu preferują kontynuowanie nauki w powiecie swojego zamieszkania; w większości analizowanych powiatów odsetek takich wskazań przekracza 50%. Najwyższe wartości odnotowano w powiatach: kluczborskim (67,6% uczniów mieszkających na terenie powiatu kluczborskiego deklarowało chęć podjęcia nauki w szkole zlokalizowanej w tym samym powiecie), namysłowskim (64,4%), kędzierzyńsko-kozielskim (57,1%), strzeleckim (56,8%), nyskim (56,9%) oraz brzeskim (55,2%). Na tym tle wyraźnie wyróżnia się powiat krapkowicki, w którym odsetek uczniów wybierających szkołę w powiecie zamieszkania był istotnie niższy (22,1%). Jednocześnie aż 31,2% uczniów z tego powiatu wskazało Opole jako preferowaną lokalizację szkoły. Podobną tendencję zauważyć można w powiecie prudnickim – 30,8% uczniów deklarowało chęć nauki w powiecie zamieszkania, natomiast 27,7% wskazało Opole. Na szczególną uwagę zasługuje również relatywnie wysoki odsetek odpowiedzi „jeszcze nie wiem”; najwyższy odnotowano w powiecie krapkowickim – 33,8%, oraz brzeskim – 32,8%. Jednocześnie należy zauważyć, że zainteresowanie nauką poza województwem pozostawało raczej niskie. Najwyższe odsetki takich wskazań odnotowano w powiatach kędzierzyńsko-kozielskim (14,3%) oraz brzeskim (10,4%), a także w mniejszym stopniu w mieście Opolu (10,5%). W pozostałych powiatach wartości te były niższe niż 10%, co wskazuje na to, że wyjazd w celu kontynuowania nauki poza województwem jest stosunkowo rzadko rozważany przez uczniów.

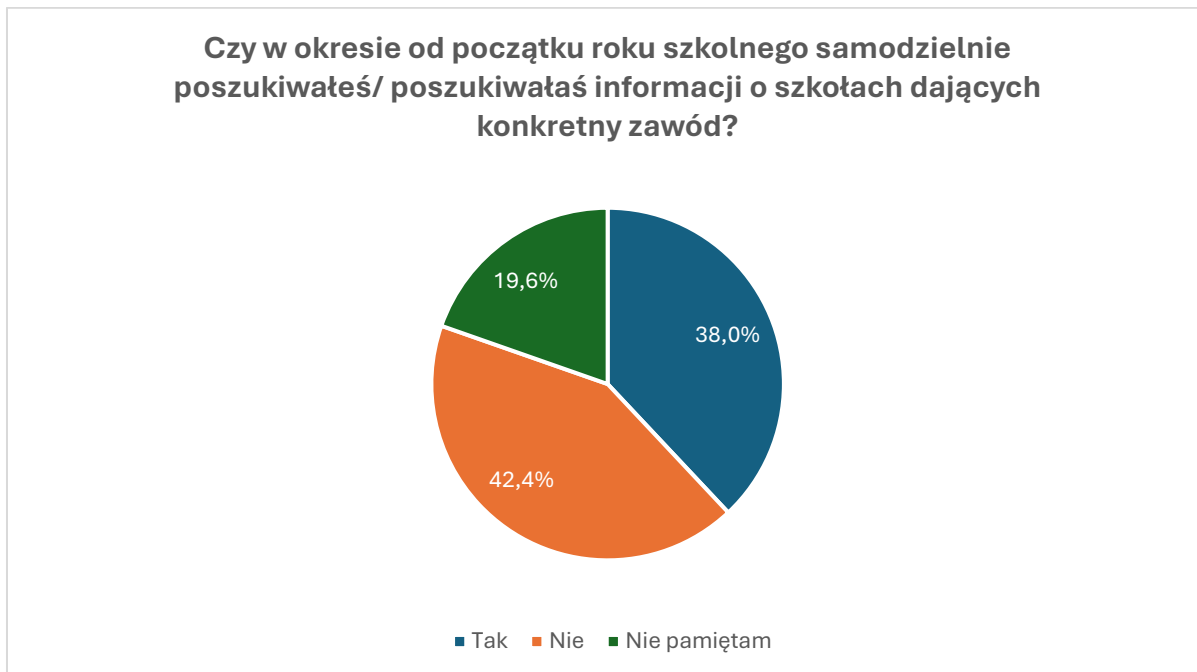
Tabela 16 Powiat zamieszkania ucznia a powiat, w którym uczeń chciałby chodzić do szkoły po zakończeniu szkoły podstawowej
(pytanie wielokrotnego wyboru, wartości nie sumują się do 100%)

Powiat zamieszkania ucznia:	Powiat, w jakim uczeń chciałby chodzić do szkoły po zakończeniu szkoły podstawowej:													
	Jeszcze nie wiem	inne województwo	brzeski	głubczycki	kędzierzyńsko- kozielski	kluczborski	krapkowicki	namysłowski	nyski	oleski	Opole	opolski	prudnicki	strzelecki
brzeski	32,8%	10,4%	55,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	7,5%	0,0%	0,0%	0,0%
głubczycki	30,3%	7,9%	0,0%	53,9%	1,3%	0,0%	0,0%	0,0%	2,6%	0,0%	2,6%	0,0%	1,3%	0,0%
kędzierzyńsko- kozielski	24,8%	14,3%	0,0%	0,0%	57,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	3,8%	0,0%	1,0%	0,0%
kluczborski	25,4%	1,4%	0,0%	0,0%	0,0%	67,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	4,2%	0,0%	0,0%	0,0%
krapkowicki	33,8%	2,6%	0,0%	1,3%	10,4%	0,0%	22,1%	0,0%	0,0%	0,0%	31,2%	0,0%	0,0%	1,3%
m. Opole	30,3%	10,5%	0,0%	0,0%	0,0%	1,3%	0,0%	0,0%	2,6%	0,0%	53,9%	1,3%	0,0%	0,0%
namysłowski	22,2%	6,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	64,4%	0,0%	0,0%	6,7%	0,0%	0,0%	0,0%
nyski	24,4%	3,3%	0,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	56,9%	0,0%	11,4%	3,3%	0,0%	0,0%
oleski	28,0%	18,3%	0,0%	0,0%	0,0%	8,6%	0,0%	0,0%	0,0%	29,0%	16,1%	0,0%	0,0%	0,0%
opolski	29,4%	5,1%	2,8%	0,5%	0,9%	0,5%	0,5%	1,4%	3,7%	0,0%	46,3%	6,5%	0,9%	1,4%
prudnicki	29,2%	4,6%	0,0%	0,0%	1,5%	0,0%	3,1%	0,0%	4,6%	0,0%	27,7%	0,0%	30,8%	0,0%
strzelecki	25,0%	1,1%	0,0%	0,0%	2,3%	0,0%	1,1%	0,0%	0,0%	0,0%	12,5%	1,1%	0,0%	56,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

W toku dalszej analizy ustalono, że prawie 43,4% uczniów nie poszukiwało informacji o szkołach dających konkretny zawód. Informacji takich poszukiwało 38,0% uczniów, a prawie co piąty uczeń nie pamiętał takiej sytuacji.

Wykres 9 Samodzielne poszukiwanie informacji na temat szkół dających konkretny zawód

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

W ramach dodatkowej analizy sprawdzono, jaki profil uczniów najczęściej poszukuje informacji o szkołach zawodowych. Spośród analizowanych zmiennych społeczno-demograficznych jedynie płeć¹⁰ oraz wykształcenie rodziców¹¹ wykazały zróżnicowanie w zakresie deklarowanego poszukiwania informacji o szkołach kształcenia zawodowego.

Dziewczęta statystycznie częściej niż chłopcy deklarowały samodzielne poszukiwanie informacji o szkołach (43,0% vs 33,2%). Jednocześnie chłopcy częściej niż dziewczęta wskazywali odpowiedź negującą (47,2% vs 37,3%).

Zróżnicowanie odpowiedzi widoczne jest również w zależności od wykształcenia rodziców. Najwyższy odsetek uczniów deklarujących aktywne poszukiwanie informacji odnotowano wśród osób, których oboje rodzice posiadają wykształcenie zasadnicze zawodowe lub podstawowe (48,7%). Relatywnie wysokie wartości obserwowano także w grupach uczniów, których przynajmniej jeden rodzic ma wykształcenie średnie (46,8%).

¹⁰ Istotność statystyczna na poziomie $p=,001$ w teście Chi-kwadrat.

¹¹ Istotność statystyczna na poziomie $p<,001$ w teście Chi-kwadrat.

Niższy poziom aktywności odnotowano wśród uczniów, których oboje rodzice posiadają wykształcenie wyższe (39,3%), a także wśród osób, których przynajmniej jeden rodzic ma wykształcenie wyższe (38,3%). Najrzadziej poszukiwanie informacji deklarowali uczniowie, którzy nie znają poziomu wykształcenia swoich rodziców (26,6%), przy jednocześnie najwyższym odsetku odpowiedzi „nie pamiętam” (28,2%).

Uzyskane wyniki wskazują, że zarówno płeć, jak i wykształcenie rodziców różnicują aktywność informacyjną uczniów.

Tabela 17 płeć i wykształcenie rodziców a poszukiwanie informacji o szkołach dających zawód

		Czy w o kresie od początku roku szkolnego samodzielnie poszukiwałeś/ poszukiwałaś informacji o szkołach dających konkretny zawód?		
		Tak	Nie	Nie pamiętam
Płeć	Dziewczyna	43,0%	37,3%	19,7%
	Chłopak	33,2%	47,2%	19,6%
Wykształcenie rodziców	Oboje rodzice mają wykształcenie zawodowe lub podstawowe	48,7%	36,8%	14,5%
	Co najmniej jeden rodzic ma wykształcenie co najwyżej średnie	46,8%	36,4%	16,8%
	Co najmniej jeden rodzic ma wykształcenie wyższe	38,3%	44,3%	17,4%
	Oboje rodziców ma wykształcenie wyższe	39,3%	44,7%	16,0%
	Nieznane jest wykształcenie obojgu rodziców	26,6%	45,2%	28,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Uczniów zapytano dodatkowo o to, czy rozmawiali ze swoimi rodzicami o kontynuowaniu nauki w szkole zawodowej; ponad połowa z nich (55,4%) miała taką rozmowę. Prawie co trzeci uczeń nie odbył jeszcze takiej rozmowy.

Wykres 10 Rozmowy z rodzicami (opiekunami) na temat kontynuowania nauki w szkole zawodowej

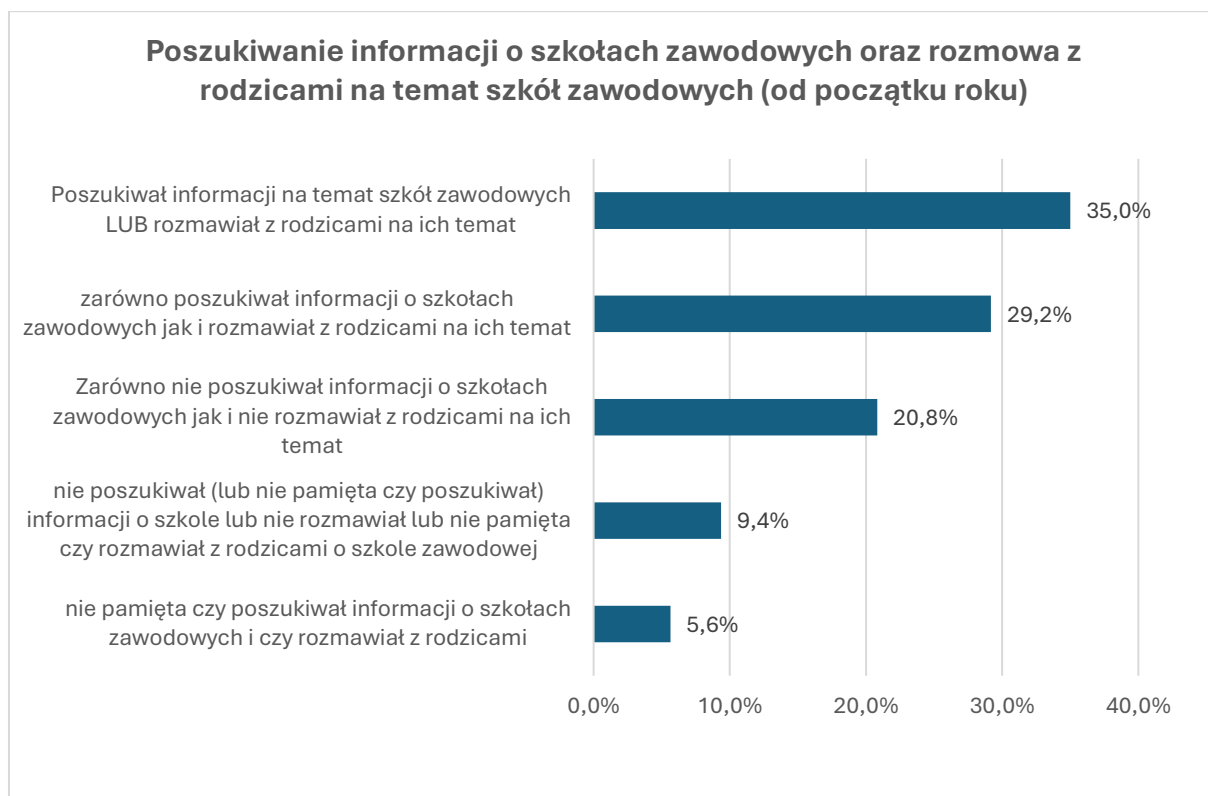
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Na podstawie odpowiedzi udzielonych przez uczniów na dwa powyższe pytania, dotyczące poszukiwania informacji na temat szkół kształcenia zawodowego oraz prowadzenia rozmów z rodzicami na ten temat, utworzono zmienną syntetyczną opisującą poziom aktywności informacyjnej uczniów w tym zakresie. Zmienna ta przyjęła kilka kategorii, uwzględniających zarówno podejmowanie obu form aktywności, tylko jednej z nich, jak i brak aktywności lub brak jednoznacznej deklaracji w tym zakresie (odpowiedzi „nie pamiętam”).

Najwyższy odsetek uczniów podejmował przynajmniej jedną z analizowanych aktywności – poszukiwał informacji na temat szkół zawodowych lub rozmawiał z rodzicami (35,0%). Jednocześnie niemal co trzeci badany deklarował, że zarówno samodzielnie poszukiwał informacji, jak i prowadził rozmowy z rodzicami na ten temat (29,2%), czyli wykazywał najwyższy z możliwych poziom aktywności.

Z drugiej jednak strony 1/5 uczniów (20,8%) nie podejmowała żadnej z tych aktywności. Niski odsetek badanych deklarował, że w ogóle nie pamięta ani tego, czy rozmawiał z rodzicami na temat szkół zawodowych, ani czy wyszukiwał takich informacji (5,6%).

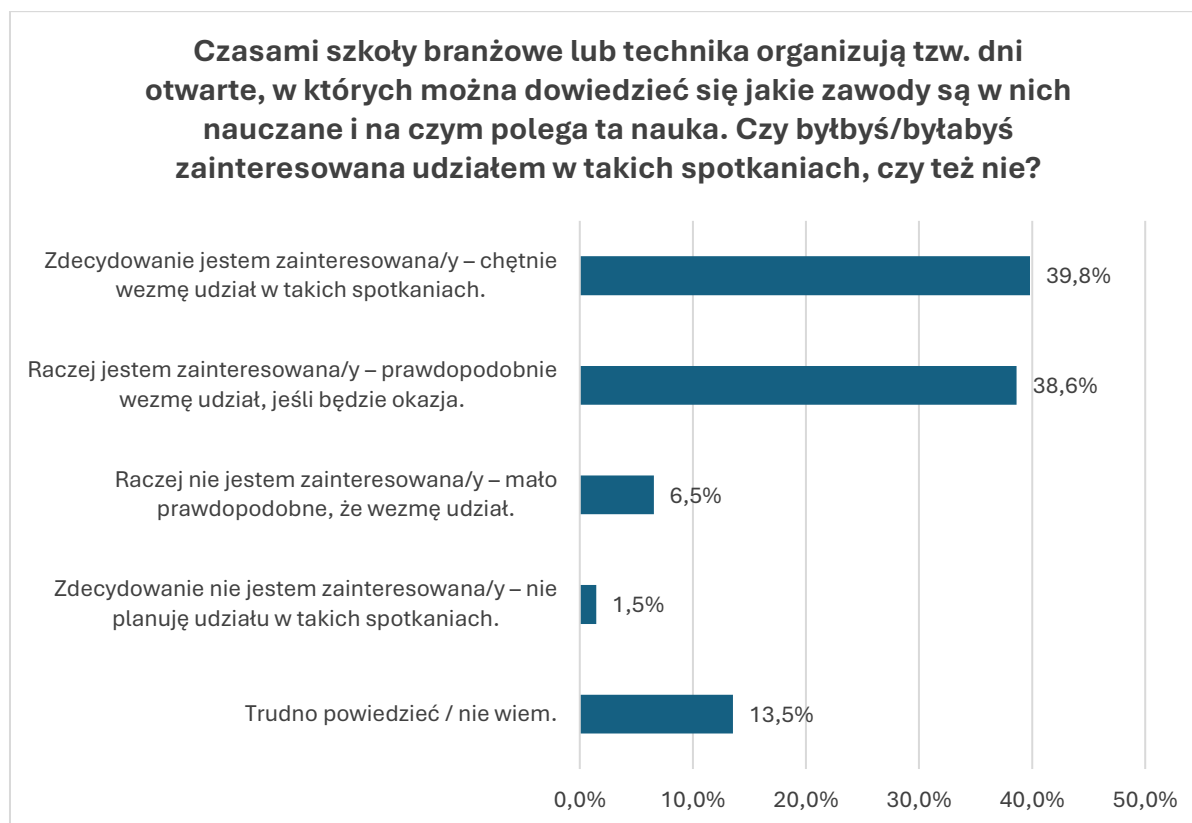
Wykres 11 Poszukiwania informacji o szkołach zawodowych oraz rozmowa z rodzicami na temat szkół zawodowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Respondentom zadano również pytanie, które sondowało potencjalne zainteresowanie udziałem w tzw. dniach otwartych szkół. Wyniki analizy wskazują, że zdecydowana większość respondentów byłaby zainteresowana takim wydarzeniami, organizowanymi przez szkoły branżowe lub technika, przy czym 39,8% chętnie wzięłaby udział w takich spotkaniach, zaś 38,6% prawdopodobnie wzięłaby udział, gdyby była okazja. Niski odsetek badanych (łącznie 8,1%) nie byłaby skłonna uczestniczyć w takich spotkaniach.

Wykres 12 Skłonność do uczestniczenia w dniach otwartych szkół zawodowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Uczniowie wskazywali także wady kształcenia zawodowego. Najczęściej wskazywanym problemem była konieczność wczesnego wyboru zawodu – opinię tę wyraziło 29,5% badanych. Na drugim miejscu znalazło się przekonanie o mniejszych możliwościach dalszego kształcenia niż w przypadku liceum ogólnokształcącego (26,2%). Istotnym ograniczeniem, zdaniem uczniów, było także zawężenie wyboru ścieżek zawodowych – 21,1% respondentów wskazało na ograniczony wybór kierunków. Nieco niższy odsetek badanych (20,5%) uznał, że szkoły zawodowe gorzej przygotowują do zdania matury i podjęcia studiów.

Kolejne wskazywane wady dotyczyły organizacji nauki i przyszłych perspektyw zawodowych. 17,5% uczniów zwróciło uwagę na duże obciążenie zajęciami praktycznymi, natomiast 16,7% wskazało na niskie zarobki po ukończeniu tego typu szkoły. Zbliżony odsetek badanych (16,5%) uznał jednak, że kształcenie zawodowe nie ma istotnych wad. Rzadziej wskazywaną kwestią był niższy prestiż społeczny w porównaniu do liceum ogólnokształcącego (10,7%).

Wykres 13 Wady kształcenia zawodowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Uczniowie zostali także poproszeni o ocenę stopnia zgody z wybranymi stwierdzeniami z kwestiami związanymi z organizacją i funkcjonowaniem szkolnictwa zawodowego – oceny tej dokonywano na pięciostopniowej skali. Zestaw analizowanych twierdzeń obejmował kilka kluczowych wymiarów związanych z edukacją zawodową, w tym ocenę oferty szkół, postawy i emocje uczniów wobec tego typu kształcenia, a także ich plany edukacyjne. Dodatkowo uwzględniono opinie badanych dotyczące nastawienia otoczenia społecznego – w szczególności rodziny, rówieśników oraz nauczycieli – wobec edukacji zawodowej.

Pierwszym wymiarem były informacje dotyczące oferty szkół kształcących w zawodach. Prawie połowa uczniów przyznała, że nie wie w jakich zawodach może uczyć się w swojej okolicy (49,1%); wiedzę taką zadeklarowało tylko 13,5% badanych. Ponad co trzecia osoba miała trudność z jednoznaczną odpowiedzią na to pytanie.

37,5% uczniów zgodziło się ze stwierdzeniem, że wiedzą w jakich zawodach można uczyć się w innych częściach województwa opolskiego (co piąty badany nie zgodził się z tym zdaniem). Równocześnie jednak, prawie 40% (39,4%) uczniów przyznało, że w ich szkole podstawowej trudno jest uzyskać informacje o ofertach szkół dających konkretny zawód.

Tabela 18 Wiedza i pozyskiwanie informacji o ofercie szkół kształcących w zawodach

	Zdecydowanie się nie zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Nie zgadzam się (suma pośrednia)	Raczej się zgadzam	Zdecydowanie się zgadzam	Zgadzam się (suma pośrednia)	Trudno powiedzieć
Wiem w jakich zawodach mogę uczyć się w mojej okolicy.	4,3%	9,3%	13,5%	35,7%	13,4%	49,1%	37,4%
Wiem w jakich zawodach można uczyć się w innych częściach województwa opolskiego.	13,4%	24,1%	37,5%	18,0%	6,9%	24,9%	37,6%
W mojej szkole podstawowej trudno uzyskać informacje o ofertach szkół dających konkretny zawód (technikach, szkoła	12,4%	27,0%	39,4%	17,0%	8,9%	25,9%	34,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Kolejne twierdzenia dotyczą postawy uczniów wobec edukacji zawodowej i uwzględniają zarówno ich przekonania dotyczące użyteczności tego typu kształcenia, jak i opinie na temat jakości nauczania oraz społecznego postrzegania uczniów szkół zawodowych.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że dominowały pozytywne oceny dotyczące przygotowania do rynku pracy. Większość uczniów (63,2%) zgodziła się ze stwierdzeniem, iż szkoły zawodowe dobrze przygotowują do wykonywania pracy. Ponadto połowa badanych (50,6%) uważała, że ukończenie szkoły kształcenia zawodowego zwiększa szanse na znalezienie zatrudnienia w porównaniu z innymi typami szkół, przy czym jedynie 14,1% respondentów wyraziło odmienne zdanie. Również w odniesieniu do jakości przyszłego zatrudnienia przeważały opinie pozytywne – 62,6% uczniów nie zgadzało się z tezą, że ukończenie szkoły dającej konkretny zawód uniemożliwia zdobycie dobrej pracy (przeciwnego zdania było 9,5%). Dodatkowo 54,6% badanych wskazało, że dzięki ukończeniu szkoły zawodowej można szybciej znaleźć pracę (czemu sprzeciwiało się 11,0% uczniów).

W odniesieniu do systemu nauczania w szkołach zawodowych zauważalny był wyraźny odsetek odpowiedzi „trudno powiedzieć”, co mogło świadczyć o ograniczonej wiedzy uczniów na temat tego typu kształcenia. Mimo to ogólna ocena pozostawała raczej pozytywna. 46,4% respondentów zgadzało się ze stwierdzeniem, że szkoły oferujące kształcenie zawodowe (technika, szkoły branżowe) zapewniały wysoki poziom edukacji, przy

czym 14,0% badanych wyraziło opinię przeciwną, a aż 49,6% wskazało odpowiedź „trudno powiedzieć”. Dodatkowo 39% uczniów nie zgadzało się z poglądem, że szkoły kształcenia zawodowego oferują gorsze wykształcenie niż licea ogólnokształcące, podczas gdy zgodę z tym twierdzeniem wyraził jedynie ponad co piąty badany. W kwestii intensywności nauki opinie były bardziej zróżnicowane. 32,3% respondentów uznało, że nauka w szkołach dających konkretny zawód wiązała się z ciężką i intensywną pracą, jednak aż 51,1% uczniów nie potrafiło jednoznacznie odnieść się do tego stwierdzenia. Podobna niepewność dotyczyła kwestii egzaminu maturalnego – 31,0% badanych uważało, że jego zdanie po ukończeniu szkoły kształcenia zawodowego¹² było trudniejsze, podczas gdy 20,8% uczniów zgadzało się z tą opinią, natomiast 48,2% udzieliło odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

Ostatni analizowany obszar dotyczył społecznego postrzegania uczniów szkół zawodowych. Ponad połowa respondentów (55,0%) zgadzała się ze stwierdzeniem, że osoby posiadające wykształcenie zawodowe są potrzebne, bo wiele rzeczy by bez nich nie działało, natomiast jedynie 9,4% badanych wyraziło opinię przeciwną. Jednocześnie 35,3% uczniów uważało, że uczniowie liceów ogólnokształcących cieszą się większym szacunkiem niż uczniowie szkół zawodowych. Warto jednak zauważyć, że tylko 18,6% respondentów zgadzało się z tezą o gorszym traktowaniu uczniów szkół zawodowych przez innych, podczas gdy aż 40,5% badanych wyrażało opinię przeciwną.

¹² W Polsce możliwość przystąpienia do egzaminu maturalnego jest bezpośrednio powiązana z uzyskaniem wykształcenia średniego. W przypadku ucznia wybierającego branżową szkołę I stopnia ukończenie tego etapu edukacji nie daje prawa do zdawania matury, ponieważ absolwent nie uzyskuje wykształcenia średniego, a jedynie branżowe. Aby uzyskać możliwość przystąpienia do egzaminu maturalnego, konieczne jest kontynuowanie nauki w branżowej szkole II stopnia lub w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych, co prowadzi do uzupełnienia wykształcenia do poziomu średniego. Dopiero po spełnieniu tego warunku absolwent może przystąpić do egzaminu maturalnego. Odmienne wygląda sytuacja w przypadku technikum, które stanowi szkołę ponadpodstawową kończącą się uzyskaniem wykształcenia średniego oraz kwalifikacji zawodowych; absolwent technikum ma zatem możliwość przystąpienia do egzaminu maturalnego bez konieczności podejmowania dodatkowej edukacji.

Tabela 19 Opinie i przekonania na temat szkół kształcących w zawodach

	Zdecydowanie się nie zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Nie zgadzam się (suma pośrednia)	Raczej się zgadzam	Zdecydowanie się zgadzam	Zgadzam się (suma pośrednia)	Trudno powiedzieć
Uważam, że szkoły dające konkretny zawód (technika, szkoły branżowe) oferują kształcenie na wysokim poziomie.	4,1%	9,9%	14,0%	34,5%	11,9%	46,4%	39,6%
W szkole dającej konkretny zawód (technika, szkoły branżowe) jest ciężka, intensywna praca.	3,6%	12,6%	16,3%	25,5%	6,8%	32,3%	51,5%
Sądzę, że szkoły dające konkretny zawód (technika, szkoły branżowe) dobrze przygotowują do pracy.	2,7%	6,2%	8,9%	42,5%	20,6%	63,2%	27,9%
Wybierając szkołę dającą konkretny zawód (technikum, szkołę branżową) ma się mniej czasu wolnego.	4,8%	18,0%	22,8%	17,6%	8,5%	26,1%	51,1%
Moim zdaniem szkoły dające konkretny zawód (technika, szkoły branżowe) oferują gorsze wykształcenie niż licea ogólnokształcące.	15,3%	23,7%	39,0%	14,2%	8,4%	22,5%	38,5%
Uważam, że po ukończeniu szkoły dającej konkretny zawód (technikum, szkoły branżowej) łatwiej znaleźć pracę niż po liceum.	4,8%	9,3%	14,1%	28,4%	22,3%	50,6%	35,3%
Po szkole dającej konkretny zawód (technikum, szkole branżowej) zarabia się więcej niż po liceum ogólnokształcącym.	9,7%	15,8%	25,5%	14,5%	6,5%	21,1%	53,4%
Po szkole dającej konkretny zawód (technikum, szkole branżowej) nie dostanie się dobrej pracy.	29,7%	32,9%	62,6%	5,5%	4,0%	9,5%	27,8%
Dzięki ukończeniu szkoły dającej konkretny zawód (technikum, szkoły branżowej) od razu mogę zarabiać.	3,6%	7,4%	11,0%	33,5%	21,2%	54,6%	34,4%
Po szkołach dających zawód (technikum, szkole branżowej) trudniej zdać maturę.	9,8%	21,2%	31,0%	14,6%	6,2%	20,8%	48,2%
Ludzie po szkołach dających konkretny zawód (technikach, szkołach branżowych) są potrzebni, bo bez nich wiele rzeczy by nie działało.	2,5%	6,8%	9,4%	30,8%	24,2%	55,0%	35,6%
Uczniowie ze szkół branżowych/techników są gorzej traktowani przez innych.	20,5%	20,1%	40,5%	13,7%	4,9%	18,6%	40,8%
Ludzie często bardziej szanują uczniów liceum niż szkół branżowych/techników.	12,9%	14,5%	27,4%	23,4%	11,9%	35,3%	37,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Kolejnym ocenianym przez uczniów aspektem były emocje oraz nastawienie wobec edukacji zawodowej. Podejście badanych w tym zakresie było zróżnicowane, choć w wielu przypadkach przeważały postawy neutralne lub umiarkowanie pozytywne.

Myśl o nauce w szkole zawodowej generalnie nie budziła w uczniach negatywnych emocji – ze stwierdzeniem tym nie zgadzało się 57,7% badanych. Jeszcze wyższy odsetek respondentów (68,0%) nie zgadzał się z tezą, że odczuwałby wstyd z powodu uczęszczania do szkoły dającej konkretny zawód, przy czym odmienne stanowisko wyraziło jedynie 11,0% uczniów. Mniej jednoznaczne opinie dotyczyły kwestii odczuwania dumy. Jedynie 32,1% badanych deklaroowało, że byłoby dumnych z nauki w szkole zawodowej, natomiast aż 50,1% respondentów nie miało w tej kwestii sprecyzowanego zdania. Również w odniesieniu do prestiżu zawodów wyuczonych w szkołach branżowych dominowały raczej sceptyczne lub niejednoznaczne opinie – przekonanie o ich wysokim prestiżu wyraziło 17,4% uczniów, podczas, gdy około jedna czwarta badanych nie zgadzała się z tym stwierdzeniem.

W kontekście zainteresowania edukacją zawodową wyniki wskazywały na umiarkowanie pozytywne nastawienie. Prawie połowa uczniów (46,6%) deklaroowała, że byłaby zainteresowana nauką w szkole dającej konkretny zawód, natomiast 29,7% nie wykazywało takiego zainteresowania. Odnosząc się do praktycznego wymiaru kształcenia, jakim są praktyki zawodowe, większość badanych prezentowała pozytywne nastawienie. Ponad połowa uczniów (53,3%) nie zgadzała się ze stwierdzeniem, że udział w praktykach zawodowych nie jest interesujący, podczas gdy 17,6% respondentów podzielało tę opinię.

Tabela 20 Nastawienia i emocje związane z edukacją zawodową

	Zdecydowanie się nie zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Nie zgadzam się (suma pośrednia)	Raczej się zgadzam	Zdecydowanie się zgadzam	Zgadzam się (suma pośrednia)	Trudno powiedzieć
Interesuje mnie nauka w szkole dającej konkretny zawód (technikum, szkole branżowej).	14,4%	15,4%	29,7%	23,8%	22,8%	46,6%	23,6%
Nauka w szkole dającej konkretny zawód (technikum, szkole branżowej) to powód do dumy.	5,1%	12,7%	17,8%	21,8%	10,3%	32,1%	50,1%
Wstydził(a)bym się, gdybym chodził(a) do szkoły dającej konkretny zawód (technikum, szkoły branżowej).	46,8%	21,2%	68,0%	5,9%	5,1%	11,0%	21,0%
Zawody wyuczone w szkołach branżowych/technikach mają dla mnie wysoki prestiż.	8,1%	17,1%	25,2%	12,1%	5,3%	17,4%	57,5%
Myśl o nauce w szkole branżowej/technikum budzi we mnie negatywne emocje.	30,6%	27,1%	57,7%	10,5%	4,5%	14,9%	27,4%
Udział w praktykach zawodowych nie brzmi interesująco.	30,8%	22,5%	53,3%	11,9%	5,7%	17,6%	29,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Kolejnym analizowanym aspektem były plany oraz deklarowane działania uczniów związane z edukacją zawodową. Ponad połowa badanych (58,9%) deklarowała, że chętnie uczestniczyłaby w wydarzeniach promujących szkoły kształcące w konkretnych zawodach, podczas gdy odmienne stanowisko wyraziło 12,0% respondentów. W kontekście planów edukacyjnych 43,2% uczniów wskazało, że planuje podjęcie nauki w szkole zawodowej, natomiast 28,1% nie rozważało takiej ścieżki. 23,4% badanych zgadzało się ze stwierdzeniem, że szkoła dająca zawód nie jest miejscem dla nich, podczas gdy 47,0% uczniów nie zgodziło się z tym stwierdzeniem.

Tabela 21 plany i działania związane z edukacją zawodową

	Zdecydowanie się nie zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Nie zgadzam się (suma pośrednia)	Raczej się zgadzam	Zdecydowanie się zgadzam	Zgadzam się (suma pośrednia)	Trudno powiedzieć
Chętnie uczestniczyłbym w wydarzeniach promujących szkoły dające zawód (np. targi edukacyjne, dni otwarte).	5,8%	6,2%	12,0%	30,8%	28,1%	58,9%	29,1%
Planuję iść do szkoły kształcenia zawodowego (technikum, szkoły branżowej).	14,6%	13,5%	28,1%	20,0%	23,2%	43,2%	28,7%
Szkoła dająca zawód (technikum, szkoła branżowa) to nie jest miejsce dla mnie.	26,6%	20,4%	47,0%	12,9%	10,5%	23,4%	29,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Ostatni analizowany zestaw stwierdzeń dotyczył opinii uczniów na temat nastawienia innych osób wobec kształcenia zawodowego, w tym rodziców lub opiekunów, rówieśników oraz nauczycieli. Uzyskane wyniki wskazywały na zróżnicowane, choć w wielu przypadkach raczej neutralne lub umiarkowanie pozytywne postawy. Ponad połowa uczniów (58,2%) nie zgadzała się ze stwierdzeniem, że ich rodzina odradza im wybór szkoły kształcenia zawodowego, podczas gdy odmienne zdanie wyraziło 20,2% badanych. W odniesieniu do opinii nauczycieli dominowały odpowiedzi „trudno powiedzieć”; aż 62,6% respondentów nie potrafiło jednoznacznie ocenić, czy nauczyciele dobrze postrzegali kształcenie zawodowe, natomiast 26,5% badanych zgadzało się z tym stwierdzeniem. Podobnie zróżnicowane były opinie dotyczące rówieśników. 41,9% uczniów przyznało, że ich koledzy i koleżanki raczej pozytywnie wypowiadali się o szkołach kształcenia zawodowego, jednak aż 45,0% respondentów miało trudność z jednoznaczną oceną. Jednocześnie większość badanych nie zgadzała się ze stwierdzeniem, że ich znajomi często śmieją się z osób uczęszczających do szkół zawodowych. Odmienne zdanie wyraził jedynie co ósmy uczeń.

Tabela 22 Postawa znaczących innych wobec kształcenia zawodowego

	Zdecydowanie się nie zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Nie zgadzam się (suma pośrednia)	Raczej się zgadzam	Zdecydowanie się zgadzam	Zgadzam się (suma pośrednia)	Trudno powiedzieć
Moja rodzina odradza mi wybór szkoły kształcenia zawodowego (technikum, szkoły branżowej).	37,6%	20,5%	58,2%	12,5%	7,7%	20,2%	21,6%
Moi nauczyciele dobrze oceniają kształcenie zawodowe (technika, szkoły branżowe).	4,2%	6,6%	10,8%	20,1%	6,5%	26,5%	62,6%
Moje koleżanki i koledzy raczej pozytywnie wypowiadają się o szkołach kształcenia zawodowego (technikach, szkołach branżowych).	4,2%	8,9%	13,1%	29,5%	12,5%	41,9%	45,0%
Moi znajomi często śmieją się z osób chodzących do szkół branżowych/techników.	40,3%	20,9%	61,2%	6,9%	5,1%	12,0%	26,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

W celu identyfikacji postaw uczniów wobec kształcenia zawodowego utworzono wielozmiennowy wskaźnik postawy uczniów wobec kształcenia zawodowego na podstawie 13 pozycji. Rzetelność skali oceniono za pomocą współczynnika Alfa Cronbacha, który wyniósł $\alpha = 0,800$, co wskazuje na zadowalającą spójność wewnętrzną. Ze względu na zróżnicowany charakter analizowanych zmiennych (komponentów postawy) oraz eksploracyjny charakter badania, uzyskany poziom rzetelności uznano za w pełni wystarczający.

Wskaźnik postaw wobec kształcenia zawodowego został skonstruowany na podstawie zestawu zmiennych odpowiadających trzem komponentom postawy: poznawczemu, afektywnemu oraz behawioralnemu. Takie podejście pozwoliło na uwzględnienie w analizie złożoności postaw uczniów, obejmujących zarówno przekonania, uczucia, podejmowane działania jak i przekonania o społecznym odbiorze szkolnictwa zawodowego.

Zmienne wchodzące w skład utworzonego wskaźnika postawy wobec kształcenia zawodowego:

Komponent poznawczy (przekonania i oceny)

- Uważam, że szkoły dające konkretny zawód (technika, szkoły branżowe) oferują kształcenie na wysokim poziomie.

- Sądzę, że szkoły dające konkretny zawód (technika, szkoły branżowe) dobrze przygotowują do pracy.
- Uważam, że po ukończeniu szkoły dającej konkretny zawód (technikum, szkoły branżowej) łatwiej znaleźć pracę niż po liceum ogólnokształcącym
- Po szkole dającej konkretny zawód (technikum, szkole branżowej) zarabia się więcej niż po liceum ogólnokształcącym
- Dzięki ukończeniu szkoły dającej konkretny zawód (technikum, szkoły branżowej) od razu mogę zarabiać.
- Zawody wyuczone w szkołach branżowych/technikach mają dla mnie wysoki prestiż.
- Moim zdaniem szkoły dające konkretny zawód (technika, szkoły branżowe) oferują gorsze wykształcenie niż licea ogólnokształcące.
- Po szkołach dających zawód (technikum, szkole branżowej) trudniej zdać maturę.
- Po szkole dającej konkretny zawód (technikum, szkole branżowej) nie dostanie się dobrej pracy.

Komponent afektywny (emocje i odczucia)

- Wstydził(a)bym się, gdybym chodził(a) do szkoły dającej konkretny zawód (technikum, szkoły branżowej).
- Nauka w szkole dającej konkretny zawód (technikum, szkole branżowej) to powód do dumy.

Komponent behawioralny

- Planuję iść do szkoły kształcenia zawodowego (technikum, szkoły branżowej).
- Interesuje mnie nauka w szkole dającej konkretny zawód (technikum, szkole branżowej).

Wskaźnik ten obliczono jako średnią wartości poszczególnych pozycji. Zastosowanie średniej pozwoliło na zachowanie oryginalnej skali pomiarowej (1-5), co przede wszystkim umożliwiło porównywanie między różnymi grupami. Im wyższe uzyskane wartości wskaźnika tym bardziej pozytywna jest postawa uczniów wobec kształcenia zawodowego; i odwrotnie, im niższa wartość, tym postawa wobec kształcenia staje się bardziej negatywna. Wartość środkowa skali (3) interpretowana jest jako postawa obojętna (neutralna).

Odpowiedzi badanych były zróżnicowane, na co wskazuje wartość odchylenia standardowego wynosząca 0,584. Średnia wartość wskaźnika postawy wobec kształcenia zawodowego wyniosła 3,379, natomiast mediana 3,385, co sugeruje względnie symetryczny rozkład wyników. Jednocześnie zakres uzyskanych wartości, od 1,385 do 5,000; wskazuje, że w badanej grupie występowały zarówno osoby o negatywnych, jak i bardzo pozytywnych postawach wobec kształcenia zawodowego.

Tabela 23 Wskaźnik postawy wobec kształcenia zawodowego - statystyki

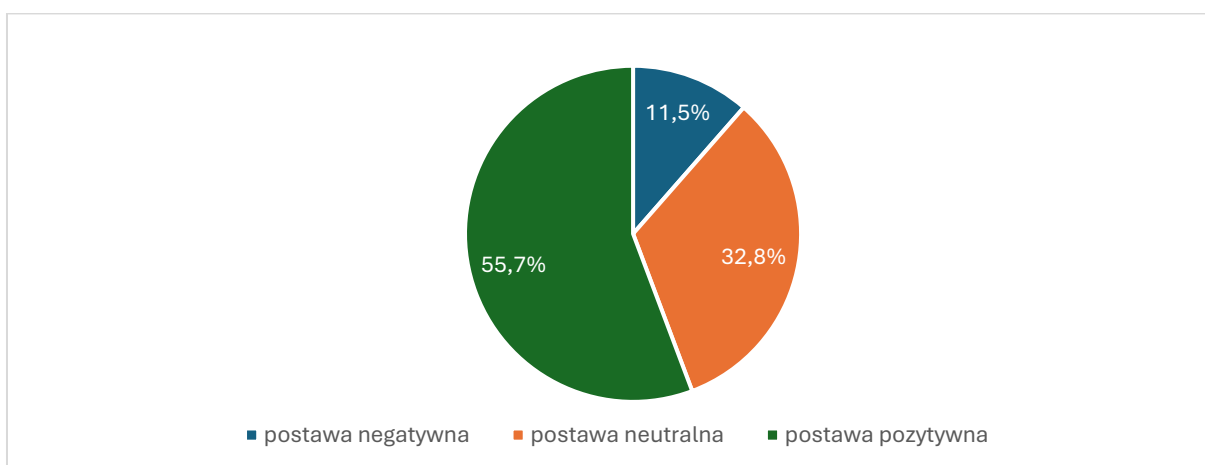
	Średnia	Mediana	Odchylenie standardowe	Minimum	Maksimum
Wskaźnik postawy wobec kształcenia zawodowego	3,379	3,385	0,584	1,385	5,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Zadecydowano dodatkowo o zastosowaniu kategoryzacji wartości na trzy typy postaw (negatywne, obojętne/neutralne oraz pozytywne)¹³, co zwiększyło użyteczność wskaźnika w analizach porównawczych pomiędzy badanymi grupami.

Na podstawie analizy wskaźnika uznać należy, że większość uczniów prezentuje pozytywne podejście wobec kształcenia zawodowego (55,7%), co także wskazuje na brak jednoznacznie ukształtowanej opinii w tym obszarze. Postawy neutralne występowały rzadziej, chociaż nadal wykazuje je prawie 1/3 wszystkich uczniów (32,8%). Jednocześnie odsetek postaw negatywnych jest niewielki (11,5%).

Wykres 14 Wskaźnik postawy uczniów wobec kształcenia zawodowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

¹³ Przyjęto następujące zakresy interpretacyjne dla wartości średnich: wartości od najniższej do 2,74 klasyfikowano jako postawę negatywną (1), wartości od 2,75 do 3,25 jako postawę neutralną (2), natomiast wartości od 3,26 do najwyższej jako postawę pozytywną (3).

Przeprowadzone analizy nie wykazały istotnych zależności¹⁴ pomiędzy postawami uczniów wobec kształcenia zawodowego a płcią i miejscem zamieszkania. Oznacza to, że czynniki te nie odgrywały istotnej roli w kształtowaniu postaw wobec szkół zawodowych. Stwierdzono natomiast istotnie statystyczne różnice przy uwzględnieniu średnich ocen¹⁵ oraz w podziale na wykształcenie rodziców¹⁶. Najwyższy odsetek postaw pozytywnych odnotowano wśród uczniów deklarujących najniższe oceny – do 2,5 (70,0%). Również uczniowie ze średnią 3,1-3,5 stosunkowo często prezentowali postawę pozytywną (58,0%), podobnie jak osoby ze średnią 2,6-3,0 (57,1%). Wraz ze wzrostem średniej ocen powyżej poziomu 4,5 obserwowany jest jednak spadek odsetka postaw pozytywnych – w grupie uczniów posiadających średnią ocen 4,6-5,0 wynosił on już 51,8%, natomiast wśród uczniów z najwyższą średnią (powyżej 5,0) tylko 39,5%. Jednocześnie w tej ostatniej grupie odnotowano najwyższy odsetek postaw neutralnych (38,9%) oraz negatywnych (21,6%). Postawy negatywne najrzadziej występowały natomiast wśród uczniów z niższymi średnimi ocen (np. 2,0% w przedziale 2,6-3,0), natomiast ich udział wyraźnie wzrastał wraz z osiąganiem najwyższych ocen.

Powyższe zależności mogą świadczyć o tym, że wraz ze wzrostem średniej ocen maleje skłonność do pozytywnego postrzegania kształcenia zawodowego. Uczniowie osiągający najwyższe wyniki częściej przyjmują postawy neutralne lub negatywne, co może także wynikać z preferowania dalszej edukacji w liceum ogólnokształcącym zamiast ścieżki kształcenia zawodowego.

Tabela 24 Postawy uczniów a średnia ich ocen

		Wskaźnik postawy uczniów wobec kształcenia zawodowego		
		postawa negatywna	postawa neutralna	postawa pozytywna
Twoja średnia ocen z ostatniego semestru to:	do 2,5	5,0%	25,0%	70,0%
	2,6–3,0	2,0%	40,8%	57,1%
	3,1–3,5	8,7%	33,3%	58,0%
	3,6–4,0	7,5%	29,6%	62,8%
	4,1–4,5	11,2%	28,1%	60,8%
	4,6–5,0	12,7%	35,5%	51,8%
	powyżej 5,0	21,6%	38,9%	39,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

¹⁴ Istotność statystyczna na poziomie $p > 0,05$ w teście Chi-kwadrat

¹⁵ Istotność statystyczna na poziomie $p < 0,001$ w teście Chi-kwadrat

¹⁶ Istotność statystyczna na poziomie $p < 0,001$ w teście Chi-kwadrat

Postawy wobec szkolnictwa zawodowego różnicują się także wraz ze wzrostem kapitału edukacyjnego w rodzinie. Najwyższy odsetek postaw pozytywnych odnotowano wśród uczniów, których rodzice posiadają wykształcenie zawodowe lub podstawowe (60,5%) oraz w grupie, gdzie co najmniej jeden z rodziców ma wykształcenie co najwyżej średnie (60,7%). Wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia rodziców obserwowany jest spadek odsetka postaw pozytywnych. Wśród uczniów, których co najmniej jeden rodzic posiada wykształcenie wyższe, odsetek ten wynosił 53,4%, natomiast w przypadku, gdy oboje mają wykształcenie wyższe – już tylko 47,6%. Jednocześnie w tej ostatniej grupie odnotowano najwyższy poziom postaw negatywnych (20,4%).

Warto również zauważyć, że w przypadku uczniów, dla których nieznany jest poziom wykształcenia rodziców, dominowały postawy pozytywne (58,0%), przy umiarkowanym udziale postaw negatywnych (7,5%).

Tabela 25 Wskaźnik postawy wobec kształcenia zawodowego a wykształcenie rodziców

		Wskaźnik postawy uczniów wobec kształcenia zawodowego		
		postawa negatywna	postawa neutralna	postawa pozytywna
Wykształcenie rodziców	Oboje rodzice mają wykształcenie zawodowe lub podstawowe	7,2%	32,2%	60,5%
	Co najmniej jeden rodzic ma wykształcenie co najwyżej średnie	6,4%	32,9%	60,7%
	Co najmniej jeden rodzic ma wykształcenie wyższe	14,8%	31,8%	53,4%
	Oboje rodziców ma wykształcenie wyższe	20,4%	32,0%	47,6%
	Nieznane jest wykształcenie obojgu rodziców	7,5%	34,4%	58,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Jednocześnie zaobserwowano zależności (istotne statystycznie) między postawami uczniów a poziomem ich wiedzy oraz zaangażowania w proces poszukiwania informacji o kształceniu zawodowym.

Znajomość oferty szkół zawodowych w najbliższej okolicy wiązała się z bardziej pozytywnym nastawieniem uczniów wobec tego typu kształcenia. Wśród osób deklarujących taką wiedzę aż 60,7% prezentowało postawę pozytywną, podczas gdy wśród uczniów, którzy nie posiadali tej wiedzy, odsetek ten był niższy (50,2%). Jednocześnie brak wiedzy częścię wiązał się z postawami neutralnymi (38,9% vs 28,8%).

Jeszcze wyraźniejszą zależność odnotowano w przypadku samodzielnego poszukiwania informacji. Uczniowie aktywnie poszukujący informacji o szkołach zawodowych znacznie częściej prezentowali postawy pozytywne (68,4%) niż osoby, które nie podejmowały takich działań (46,1%). W tej drugiej grupie częściej występowały także postawy neutralne (39,7% vs 23,7%) oraz negatywne (14,2% vs 7,9%).

Podobna tendencja widoczna była w odniesieniu do rozmów z rodzicami. Uczniowie, którzy rozmawiali z rodzicami lub opiekunami o kontynuowaniu nauki w szkole zawodowej, najczęściej prezentowali postawy pozytywne (68,8%), podczas gdy wśród osób nieprowadzących takich rozmów odsetek ten był wyraźnie niższy (35,4%). Jednocześnie w tej grupie częściej występowały postawy neutralne (44,7%) oraz negatywne (19,8%).

Rozważanie podjęcia kształcenia zawodowego ma również związek z postawami uczniów wobec tego typu edukacji. Wśród osób zdecydowanie rozważających taką ścieżkę aż 84,1% prezentowało postawę pozytywną, natomiast w grupie raczej rozważającej – 74,1%. Wraz ze spadkiem poziomu zainteresowania wyraźnie maleje odsetek postaw pozytywnych – wśród uczniów niezdecydowanych wynosił on 49,3%, a wśród tych, którzy raczej nie rozważają takiej opcji – 24,2%. Najniższy poziom postaw pozytywnych odnotowano wśród uczniów zdecydowanie odrzucających kształcenie zawodowe (14,0%), gdzie jednocześnie dominowały postawy negatywne (48,8%).

Jeszcze silniejszą zależność obserwuje się w przypadku deklaracji dotyczącej planów edukacyjnych. Wśród uczniów zdecydowanie planujących podjęcie nauki w szkole zawodowej aż 91,4% charakteryzowało się postawą pozytywną, a wśród raczej planujących – 74,5%. Z kolei w grupie osób niezdecydowanych odsetek postaw pozytywnych wynosił 48,1%. Wśród uczniów nieplanujących wyboru tej ścieżki dominowały postawy neutralne (54,7%) oraz negatywne (16,2% do 47,8%), a pozytywne występowały rzadziej.

Istotną rolę odgrywało również otoczenie społeczne. Uczniowie, którzy byli zachęcani przez bliskich do wyboru szkoły zawodowej, częściej prezentowali postawy pozytywne (69,9%) niż ci, którzy nie doświadczali takiego wsparcia (39,8%). Jednocześnie brak zachęty wiązał się z wyższym odsetkiem postaw neutralnych (43,2%) oraz negatywnych (17,0%).

Tabela 26 Wskaźnik postawy uczniów wobec kształcenia zawodowego w podziale na zmienne

		Wskaźnik postawy uczniów wobec kształcenia zawodowego ¹⁷		
		postawa negatywna	postawa neutralna	postawa pozytywna
Czy wiesz, jakie szkoły dające konkretny zawód (szkoły branżowe, technika) działają w Twojej okolicy?	Tak	10,5%	28,8%	60,7%
	Nie	10,8%	38,9%	50,2%
	Trudno powiedzieć	13,4%	35,8%	50,7%
Czy w okresie od początku roku szkolnego samodzielnie poszukiwałeś/ poszukiwałaś informacji o szkołach dających konkretny zawód?	Tak	7,9%	23,7%	68,4%
	Nie	14,2%	39,7%	46,1%
	Nie pamiętam	12,5%	35,6%	51,9%
Czy w okresie od początku roku szkolnego rozmawiałeś/rozmawiałaś z rodzicami (opiekunami) o kontynuowaniu nauki w szkole zawodowej?	Tak	6,7%	24,5%	68,8%
	Nie	19,8%	44,7%	35,4%
	Nie pamiętam	12,0%	39,9%	48,1%
Czy rozważasz podjęcie kształcenia zawodowego (technikum lub szkoła branżowa)?	Zdecydowanie tak	3,6%	12,3%	84,1%
	Raczej tak	3,7%	22,1%	74,1%
	Trudno powiedzieć	7,2%	43,5%	49,3%
	Raczej nie	22,2%	53,6%	24,2%
	Zdecydowanie nie	48,8%	37,2%	14,0%
Planuję iść do szkoły kształcenia zawodowego (technikum, szkoły branżowej).	Zdecydowanie się nie zgadzam	47,8%	39,1%	13,0%
	Raczej się nie zgadzam	16,2%	54,7%	29,1%
	Trudno powiedzieć	5,4%	46,5%	48,1%
	Raczej się zgadzam	2,3%	23,2%	74,5%
	Zdecydowanie się zgadzam	1,2%	7,5%	91,4%
Czy jakieś osoby w Twoim otoczeniu zachęcają Cię do wyboru szkoły branżowej/technikum, czy też nie?	Tak, zachęcają mnie	6,5%	23,5%	69,9%
	Nie, nie zachęcają mnie	17,0%	43,2%	39,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Podsumowanie

Podsumowując, postawy uczniów wobec kształcenia zawodowego były zróżnicowane, jednak częściej przyjmowały charakter pozytywny. Na postawy uczniów wpływało posiadane

¹⁷ Istotność statystyczna na poziomie $p < 0,001$ w teście Chi-kwadrat

wykształcenie rodziców (im było ono wyższe, tym częściej prezentowali oni postawy negatywne) oraz średnia ocen z przedmiotów, uzyskana w ostatnim roku. Kluczowym czynnikiem różnicującym postawy okazał się także poziom wiedzy – uczniowie lepiej poinformowani czy aktywnie poszukujący informacji częściej prezentowali pozytywne nastawienie. Istotną rolę odgrywało także otoczenie społeczne, zwłaszcza rozmowy z rodzicami oraz wsparcie ze strony najbliższych, które sprzyjały bardziej przychylnym opiniom o edukacji zawodowej. Jednocześnie zauważalne były utrzymujące się stereotypy i obawy, szczególnie dotyczące ograniczeń dalszej edukacji oraz konieczności wczesnego wyboru ścieżki zawodowej.

Tabela 27 Weryfikacja hipotez badawczych

Hipoteza ogólna	Hipotezy szczegółowe	Metoda analizy	Wynik
Postawy uczniów klas siódmych wobec kształcenia zawodowego są zróżnicowane i zależą zarówno od cech indywidualnych, jak i uwarunkowań rodzinnych oraz środowiskowych.	Chłopcy częściej prezentują pozytywne postawy wobec kształcenia zawodowego niż dziewczęta.	Test Chi-kwadrat	Analiza odpowiedzi w podziale na płeć nie wskazuje na istotne zróżnicowanie poziomu wiedzy uczniów.
	Uczniowie z niższą średnią ocen częściej wyrażają aprobatę dla kształcenia zawodowego niż uczniowie z wyższą.	Test Chi-kwadrat	Postawy uczniów są istotnie zróżnicowane w zależności od średniej ocen. Najwyższy odsetek postaw pozytywnych odnotowano wśród uczniów z najniższymi wynikami, natomiast wraz ze wzrostem średniej ocen ich udział maleje (np. powyżej 5,0 wynosi 39,5%), przy jednoczesnym wzroście postaw neutralnych (38,9%) i negatywnych (21,6%).
	Pozytywne postawy wobec kształcenia zawodowego częściej występują u	Test Chi-kwadrat	Postawy uczniów są istotnie zróżnicowane w zależności od wykształcenia rodziców. Najwyższy odsetek postaw pozytywnych odnotowano wśród uczniów, których rodzice posiadają wykształcenie zawodowe lub podstawowe

Hipoteza ogólna	Hipotezy szczegółowe	Metoda analizy	Wynik
	uczniów, których rodzice ukończyli szkołę zawodową.		(60,5%) oraz co najwyżej średnie (60,7%), natomiast wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia rodziców ich udział maleje (oboje rodziców z wykształceniem wyższym; 47,6%), przy jednoczesnym wzroście postaw negatywnych (20,4%).
	Dezaprobata wobec kształcenia zawodowego wynika głównie z negatywnych stereotypów tego typu kształcenia.	Test Chi-kwadrat, korelacja Spearmana	Negatywne stereotypy dotyczące kształcenia zawodowego wykazują umiarkowany związek z kształtowaniem się postaw uczniów wobec tego typu edukacji. Analiza korelacji rang Spearmana wskazuje, że wskaźnik postawy pozostaje istotnie powiązany z przekonaniami o charakterze stereotypowym. Zaobserwowano umiarkowaną zależność pomiędzy postawą a opinią, że szkoły kształcące w zawodzie oferują gorsze wykształcenie niż licea ogólnokształcące ($p = -0,472$), co oznacza, że im silniejsze przekonanie o niższej jakości kształcenia zawodowego, tym bardziej negatywna postawa wobec tego typu szkół. Podobną zależność odnotowano w odniesieniu do przekonania, że ukończenie szkoły zawodowej ogranicza szanse na uzyskanie dobrej pracy ($p = 0,465$). Słabszy, choć nadal istotny związek występował w przypadku opinii, że absolwenci szkół zawodowych mają trudności ze zdaniem egzaminu maturalnego ($p = -0,330$).

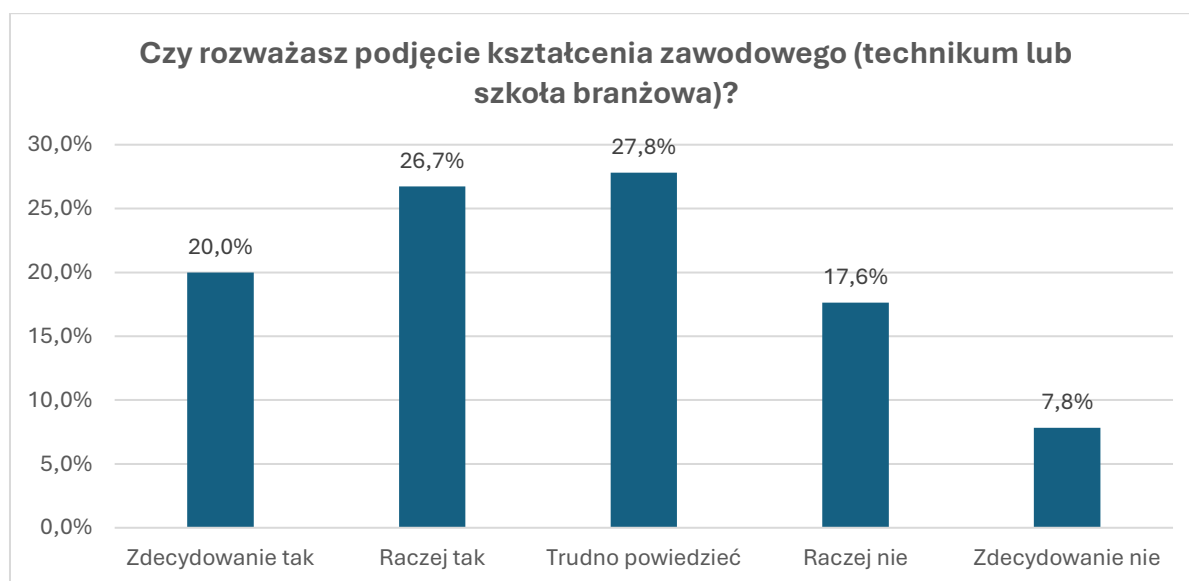
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Plany edukacyjne i motywacje

Niniejszy rozdział poświęcony jest analizie planów edukacyjnych uczniów oraz czynników kształtujących ich motywacje w zakresie wyboru dalszej ścieżki kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem szkolnictwa zawodowego. Celem rozdziału jest identyfikacja kluczowych czynników wpływających na rozważanie przez uczniów kształcenia zawodowego, w tym roli poziomu wiedzy o dostępnych kierunkach, postaw wobec tego typu edukacji oraz znaczenia opinii najbliższego otoczenia.

Prawie połowa uczniów biorących udział w przedmiotowym badaniu rozważa podjęcie kształcenia zawodowego (46,7%, w tym co piąty badany zdecydowanie rozważa taką możliwość). Ponad co czwarty badany miał jednak problem z jednoznaczną odpowiedzią na to pytanie (26,7%), zaś 25,4% respondentów nie bierze pod uwagę kontynuowania nauki w technikum lub szkole branżowej.

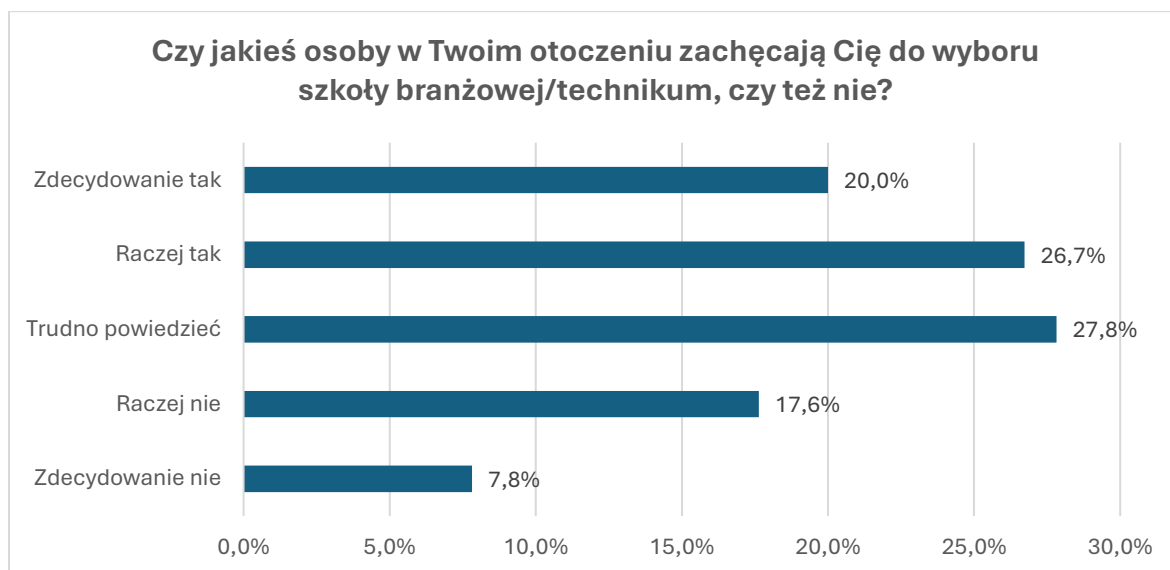
Wykres 15 Rozważanie podjęcia kształcenia zawodowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Prawie połowa biorących udział w badaniu uczniów (46,7%) przyznała, że ich otoczenie zachęca ich do wyboru szkoły branżowej/ technikum. Odpowiedzi negującej udzielił co czwarty ankietowany (25,4%). Prawie co trzeci badany miał trudności z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie (27,8%).

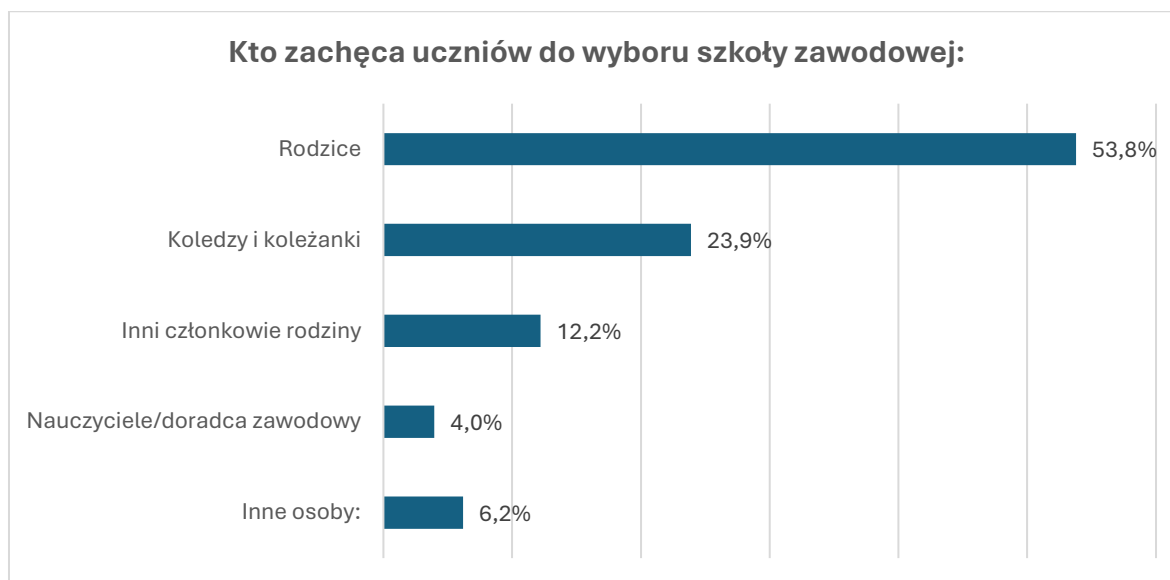
Wykres 16 Zachęcanie do wyboru szkoły zawodowej przez otoczenie

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Najczęściej do wyboru szkoły dającej konkretny zawód zachęcali uczniów rodzice, na których wskazała ponad połowa badanych (53,8%). Kolejną często wymienianą grupą społeczną byli koledzy i koleżanki (23,9%). Rzadziej wskazywano na innych członków rodziny (12,2%) a najrzadziej na nauczycieli/ doradców zawodowych (4,0%).

Wykres 17 Osoby, które zachęcają uczniów do wyboru szkoły dającej konkretny zawód

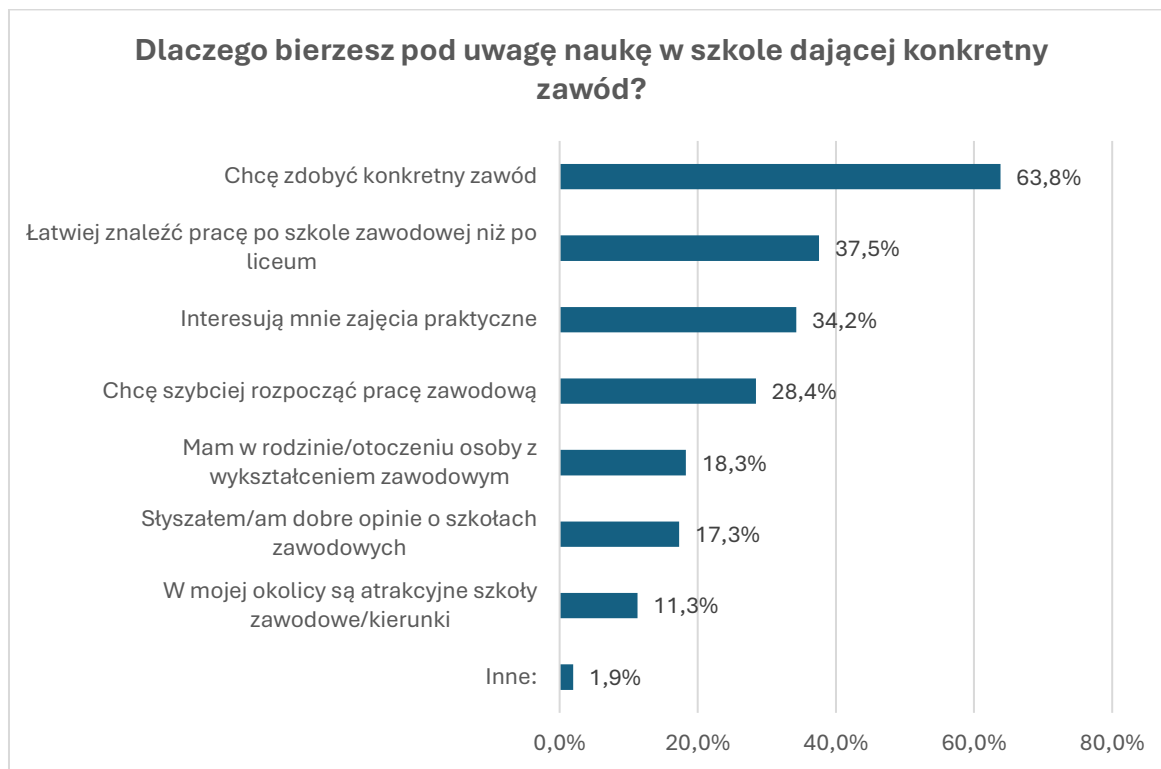

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=552

Najczęściej wskazywanym powodem, dla którego badani uczniowie biorą pod uwagę naukę w szkole kształcenia zawodowego jest chęć zdobycia konkretnego zawodu (63,8%). Rzadziej wskazywanymi powodami była łatwość znalezienia pracy po szkole zawodowej (37,5%) oraz

zainteresowanie zajęciami praktycznymi (34,2%). Chęć szybszego rozpoczęcia pracy zawodowej wyraża 28,4% badanych. Pozostałe powody wskazywane były rzadziej. Jak pokazała analiza, najważniejszymi powodami były te związane z przyszłą pracą zarobkową.

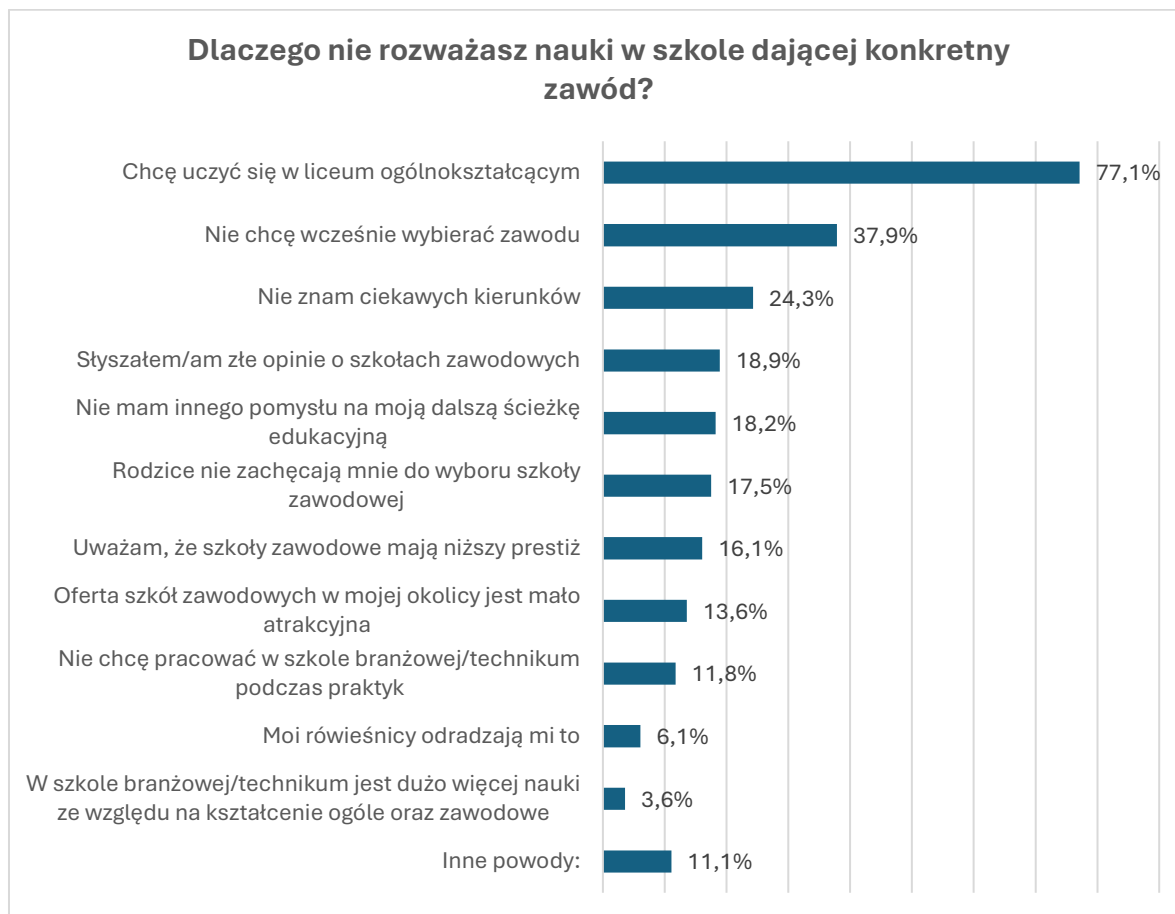
Wykres 18 Powody, dla których uczniowie rozważają podjęcie nauki w szkole dającej konkretny zawód (pytanie wielokrotnej odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=548

Uczniowie, którzy zadeklarowali, że nie rozważają nauki w szkole branżowej lub technikum zapytani zostali dodatkowo o powód swojej decyzji. Najczęściej wskazywanym powodem była chęć nauki w liceum ogólnokształcącym (77,1%). Ponad co trzeci badany (37,9%) nie chce również wcześniej wybierać zawodu, a co czwarty (24,3%) nie zna ciekawych kierunków. Prawie co piąty uczeń przyznał, że słyszał złe opinie o szkołach kształcenia zawodowego (18,9%) oraz nie ma innego pomysłu na dalszą ścieżkę edukacyjną (18,2%). Do najrzadziej wskazywanych powodów należały natomiast te związane z nadmierną ilością nauki (3,6%) oraz odradzaniem wyboru tej ścieżki przez znajomych/ rówieśników (6,1%). Najczęściej wskazywano wobec tego powody związane z osobistymi preferencjami (chęć nauki w innej szkole), czy chęcią wyboru ścieżki zawodowej w późniejszym czasie. Co ciekawe jednak, relatywnie wysoki odsetek badanych wskazał na brak wiedzy w zakresie kierunków kształcenia, co wskazywać może na pewne luki informacyjne w zakresie dostępnej w regionie oferty edukacyjnej.

Wykres 19 Powody, dla których uczniowie nie rozważają nauki w szkole dającej konkretny zawód (pytanie wielokrotnej odpowiedzi)

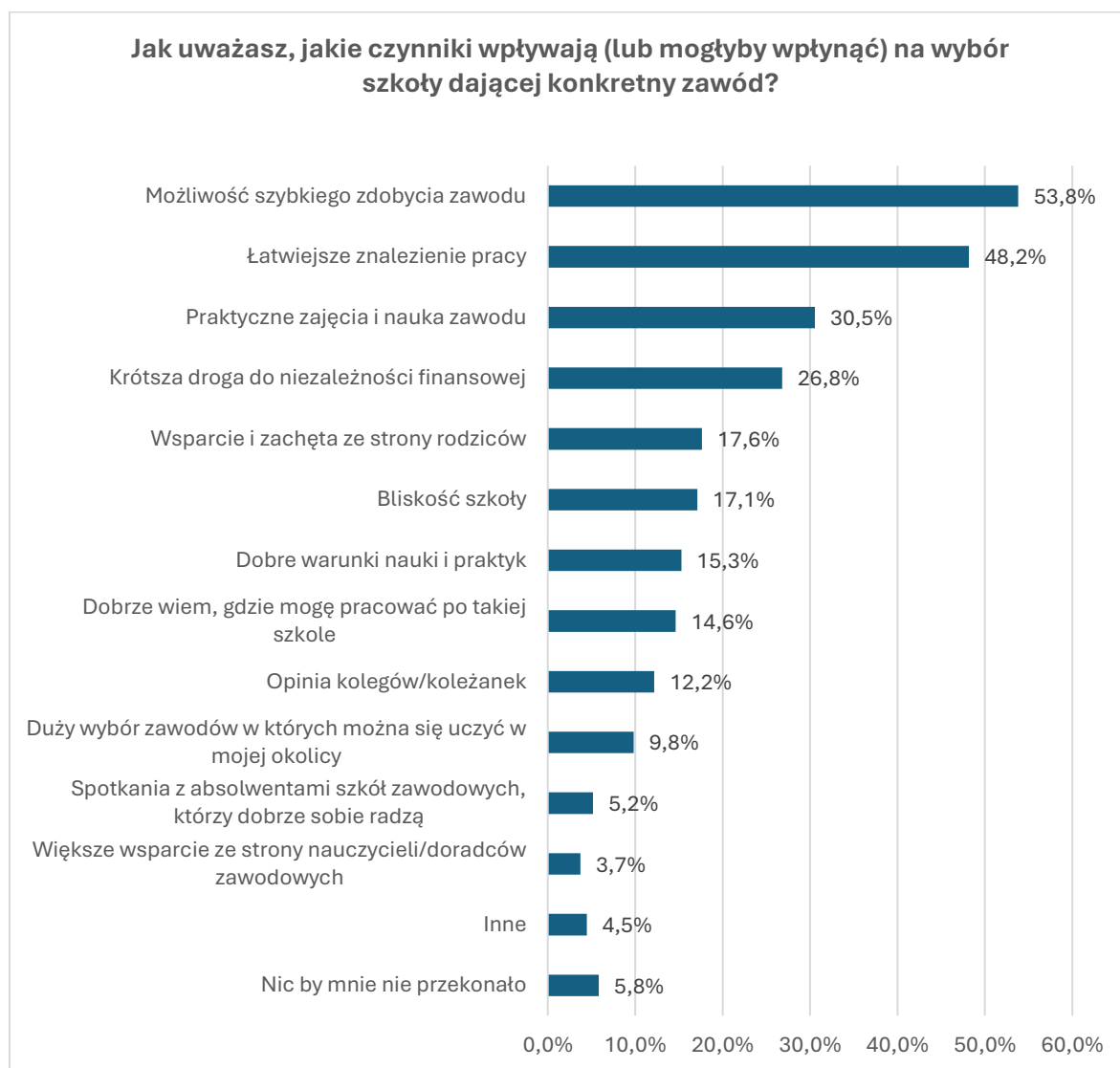

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=280

Uczniowie wypowiadali się także na temat tego, jakie czynniki mogą wpływać na wybór szkoły dającej konkretny zawód. Najczęściej wskazywanymi powodami była możliwość szybkiego zdobycia zawodu (53,8%) oraz łatwiejsze znalezienie pracy (48,2%). Rzadziej wskazywano na praktyczne zajęcia i naukowe zawodu (30,5%) oraz krótszą drogę do niezależności finansowej (26,8%). Wsparcie i zachęta ze strony rodziców była istotnym czynnikiem dla 17,6% uczniów, podobnie jak bliskość szkoły (17,1%). Prawie co siódmy badany wymienił również dobre warunki nauki i praktyk (15,3%). Pozostałe powody wskazywane były już rzadziej. Podsumowując, do kluczowych czynników, które mogą wpływać na wybór szkoły oferującej kształcenie w konkretnym zawodzie, należą przede wszystkim aspekty związane z ułatwieniem wejścia na rynek pracy. Uczniowie wskazują w tym kontekście na możliwość szybszego zdobycia zawodu, większe szanse na zatrudnienie oraz potencjalnie korzystniejsze warunki finansowe. Istotne znaczenie przypisywane jest również praktycznemu wymiarowi kształcenia, w tym możliwości nabycia umiejętności zawodowych. Jednocześnie opinie najbliższego otoczenia uczniów a zwłaszcza rówieśników,

w mniejszym stopniu także rodziców – nie stanowią dla zdecydowanej większości badanych czynnika rozstrzygającego przy wyborze szkoły. Na uwagę zasługuje również fakt, że jedynie 5,8% respondentów zadeklarowało jednoznacznie i kategorycznie brak możliwości przekonania ich do wyboru szkoły zawodowej. Może to sugerować, iż znaczna część badanych nie posiada jeszcze w pełni ukształtowanych planów edukacyjnych i pozostaje otwarta na różne ścieżki kształcenia.

Wykres 20 Czynniki, które wpływają, lub mogą wpływać na wybór szkoły dającej konkretny zawód

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Jednym z kluczowych celów badania było zidentyfikowanie czynników wpływających na wybór ścieżek edukacyjnych przez uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem decyzji dotyczących kształcenia zawodowego. Na etapie konceptualizacji przyjęto, że istotne znaczenie mogą mieć przede wszystkim uwarunkowania społeczne (w tym wpływ rodziców,

rówieśników oraz nauczycieli), poziom wiedzy na temat szkolnictwa zawodowego i jego oferty, a także postawy uczniów wobec tego typu kształcenia w kontekście przyszłej aktywności zawodowej.

Plany w zakresie kształcenia zawodowego – wpływ różnych czynników na ścieżki edukacyjne młodzieży

W niniejszym podrozdziale określono, w jakim stopniu różne czynniki demograficzne, społeczne i poznawcze wpływają na plany edukacyjne młodzieży. Analizie poddano m.in. znaczenie opinii rodziny, nauczycieli oraz rówieśników, a także poziom wiedzy uczniów na temat szkół kształcenia zawodowego. Celem tej części raportu było ustalenie, które z analizowanych czynników mogą sprzyjać wyborowi szkoły branżowej lub technikum. Ogółem do szkoły kształcenia zawodowego planowało pójść 43,2% uczniów. Brak takich planów zadeklarowało 28,1% badanych, zaś 28,7% miało problem z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi.

Wykres 21 Plany pójścia do szkoły kształcenia zawodowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Chęć pójścia do szkoły kształcenia zawodowego częściej deklarują chłopcy (52,2%) niż dziewczęta (33,8%), podczas gdy dziewczęta częściej odrzucają tę ścieżkę (35,3% wobec 21,2%). Uczniowie z najniższą średnią ocen (do 2,5) najczęściej wybierają szkoły zawodowe (65,0%), natomiast wśród uczniów z najwyższymi wynikami (powyżej 5,0) odsetek ten spada do 25,1%, przy jednocześnie wysokim poziomie braku zainteresowania tą ścieżką (44,3%). Znaczenie ma również znajomość wykształcenia rodziców. Uczniowie znający wykształcenie

obojga rodziców częściej planują wybór szkoły zawodowej (44,6%) niż ci, którzy nie mają takiej wiedzy (40,3%). Wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia rodziców rośnie odsetek uczniów deklarujących brak zamiaru podjęcia nauki w szkole kształcenia zawodowego. W przypadku uczniów, których oboje rodzice posiadają wykształcenie wyższe, odsetek takich deklaracji wynosił 45,1%.

Odwrotną tendencję obserwuje się wśród uczniów, których przynajmniej jeden z rodziców posiada wykształcenie zawodowe lub podstawowe; w tej grupie aż 48,7% badanych deklarowało zamiar podjęcia nauki w szkole zawodowej.

Uczniowie, których szkoła podstawowa znajduje się na wsi częściej deklarują wybór szkoły zawodowej (45,0%) niż uczniowie uczęszczający do szkół funkcjonujących na terenie miast (40,2%), a jednocześnie rzadziej odrzucają tę ścieżkę (24,3% vs 34,3%).

Tabela 28 Czynniki społeczno-demograficzne a plany pójścia do szkoły zawodowej

		Planuję iść do szkoły kształcenia zawodowego (technikum, szkoły branżowej).						
		Zdecydowanie się nie zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Nie (raczej nie + zdecydowanie nie)	Raczej się zgadzam	Zdecydowanie się zgadzam	Tak (zdecydowanie tak + raczej tak)	Trudno powiedzieć
Płeć:	Dziewczyna	18,0%	17,3%	35,3%	16,3%	17,4%	33,8%	31,0%
	Chłopak	11,4%	9,8%	21,2%	23,5%	28,7%	52,2%	26,6%
Średnia ocen z ostatniego semestru:	do 2,5	0,0%	5,0%	5,0%	20,0%	45,0%	65,0%	30,0%
	2,6–3,0	4,1%	4,1%	8,2%	24,5%	34,7%	59,2%	32,7%
	3,1–3,5	6,0%	4,7%	10,7%	26,7%	30,7%	57,3%	32,0%
	3,6–4,0	8,8%	11,5%	20,4%	19,0%	34,1%	53,1%	26,5%
	4,1–4,5	13,8%	13,5%	27,3%	22,7%	17,3%	40,0%	32,7%
	4,6–5,0	20,2%	22,4%	42,5%	18,4%	17,1%	35,5%	21,9%
	powyżej 5,0	28,7%	15,6%	44,3%	12,0%	13,2%	25,1%	30,5%
Znajomość wykształcenia rodziców:	Uczeń nie zna wykształcenia rodziców	8,5%	10,8%	19,3%	23,6%	16,7%	40,3%	40,3%
	Uczeń zna wykształcenie tylko jednego rodzica	14,1%	12,8%	26,8%	17,4%	25,5%	43,0%	30,2%
	Uczeń zna wykształcenie obojga rodziców	17,6%	14,9%	32,5%	18,9%	25,7%	44,6%	22,9%
Wykształcenie rodziców	Oboje rodzice mają wykształcenie zawodowe lub podstawowe	8,6%	13,2%	21,7%	18,4%	30,3%	48,7%	29,6%
	Co najmniej jeden rodzic ma wykształcenie co najwyżej średnie	8,7%	12,7%	21,4%	21,4%	30,6%	52,0%	26,6%
	Co najmniej jeden rodzic ma wykształcenie wyższe	18,6%	14,4%	33,0%	20,1%	23,9%	43,9%	23,1%
	Oboje rodziców ma wykształcenie wyższe	28,2%	17,0%	45,1%	14,6%	20,4%	35,0%	19,9%
	Nieznane jest wykształcenie obojgu rodziców	8,5%	10,8%	19,3%	23,6%	16,7%	40,3%	40,3%
Lokalizacja SP	Miasto	18,6%	15,7%	34,3%	16,4%	23,8%	40,2%	25,5%
	Wieś	12,2%	12,1%	24,3%	22,2%	22,8%	45,0%	30,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Kolejnym analizowanym czynnikiem mogącym mieć wpływ na plany uczniów w zakresie pójścia do szkoły zawodowej jest zachęcanie ich do uczęszczania do tego rodzaju szkoły. Wyniki badania wskazują, że większość uczniów zachęcanych do wyboru szkoły zawodowej planuje faktycznie iść do takiej szkoły (60,1%). Dla porównania, w grupie uczniów, którzy nie doświadczają takiej zachęty, odsetek ten wynosi jedynie 24,1%% (44,2% uczniów nie zachęcanych nie planuje pójścia do szkoły zawodowej).

Tabela 29 Czynniki wpływające na plany podjęcia kształcenia zawodowego – wpływ znaczących innych¹⁸

		Planuję iść do szkoły kształcenia zawodowego (technikum, szkoły branżowej).						
		Zdecydowanie się nie zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Nie (raczej nie + zdecydowanie nie)	Raczej się zgadzam	Zdecydowanie się zgadzam	Tak (zdecydowanie tak + raczej tak)	Trudno powiedzieć
17. Czy jakieś osoby w Twoim otoczeniu zachęcają Cię do wyboru szkoły branżowej/technikum, czy też nie?	Tak, zachęcają mnie	6,0%	7,7%	13,7%	26,1%	34,0%	60,1%	26,1%
	Nie, nie zachęcają mnie	24,3%	19,9%	44,2%	13,1%	11,0%	24,1%	31,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Jak wskazano wcześniej, istotnym elementem analizy było określenie wpływu najbliższego otoczenia uczniów na podejmowane przez nich decyzje edukacyjne. Wśród uczniów, których rodzina nie odradza wyboru szkoły zawodowej, odsetek badanych planujących taki wybór wynosi 53,4%; w grupie respondentów, których rodzina odradza wybór szkoły zawodowej, odsetek osób zdecydowanych na taki wybór jest niższy i wynosi 32,0%. W przypadku osób, które nie mają jednoznacznej opinii co do stanowiska rodziny, obserwuje się najwyższy poziom niepewności – aż 45,4% uczniów nie wie czy planuje iść do szkoły zawodowej.

Również pozytywna opinia nauczycieli o kształceniu zawodowym sprzyja większemu zainteresowaniu tą ścieżką wśród uczniów. Wśród uczniów, którzy zgadzają się, że nauczyciele dobrze oceniają kształcenie zawodowe, aż 49,7% deklaruje chęć wyboru szkoły zawodowej. W grupie uczniów, którzy natomiast nie zgadzają się ze stwierdzeniem, że ich nauczyciele wyrażają pozytywną opinię na temat szkół zawodowych, odsetek planujących

¹⁸ Istotność statystyczna na poziomie $p < ,001$ w teście Chi-kwadrat.

wybór takiej szkoły jest niższy (39,5%), a tym samym więcej osób deklaruje brak takiego zamiaru (37,0%).

Pozytywne opinie rówieśników również sprzyjają wyborowi szkoły zawodowej. W przypadku uczniów, którzy zgadzają się, że ich koledzy i koleżanki pozytywnie wypowiadają się o szkołach zawodowych, ponad połowa (54,4%) planuje wybór takiej szkoły. Jednocześnie stosunkowo niewielki odsetek nie planuje tej ścieżki (26,5%). Wśród osób, które nie zgadzają się z pozytywną opinią rówieśników, odsetek planujących wybór szkoły zawodowej jest wyraźnie niższy (34,0%), a większa część badanych deklaruje brak takiego zamiaru (40,3%).

Co ciekawe, osoby, które nie zgadzają się ze stwierdzeniem, że ich znajomi często śmieją się z osób chodzących do szkół branżowych/ zawodowych, niemal w równym stopniu planują wybór szkoły zawodowej (46,1%) jak osoby, które się z tym stwierdzeniem zgadzają (47,0%)

Podsumowując, analiza wskazuje, że w kontekście otoczenia społecznego największy wpływ na decyzje edukacyjne uczniów mają rodzice, a w dalszej kolejności grupa rówieśnicza. Wpływ nauczycieli nie został potwierdzony lub należy go uznać za marginalny.

Tabela 30 Czynniki wpływające na rozważanie podjęcia kształcenia zawodowego – otoczenie społeczne

		Planuję iść do szkoły kształcenia zawodowego (technikum, szkoły branżowej).						
		Zdecydowanie się nie zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Nie (raczej nie + zdecydowanie nie)	Raczej się zgadzam	Zdecydowanie się zgadzam	Tak (zdecydowanie tak + raczej tak)	Trudno powiedzieć
Moja rodzina odradza mi wybór szkoły kształcenia zawodowego (technikum, szkoły branżowej). ¹⁹	Nie zgadzam się	10,5%	10,6%	21,1%	23,4%	30,0%	53,4%	25,5%
	Zgadzam się	27,0%	20,7%	47,7%	16,2%	15,8%	32,0%	20,3%
	Trudno powiedzieć	14,3%	14,3%	28,6%	14,3%	11,8%	26,1%	45,4%
Moi nauczyciele dobrze oceniają kształcenie zawodowe (technika, szkoły branżowe). ²⁰	Nie zgadzam się	18,5%	18,5%	37,0%	20,2%	19,3%	39,5%	23,5%
	Zgadzam się	14,0%	14,7%	28,8%	21,9%	27,7%	49,7%	21,6%
	Trudno powiedzieć	14,2%	12,0%	26,3%	19,2%	21,9%	41,1%	32,7%
Moje koleżanki i koledzy raczej pozytywnie wypowiadają się o szkołach kształcenia zawodowego (technikach, szkołach branżowych). ²¹	Nie zgadzam się	26,4%	13,9%	40,3%	20,1%	13,9%	34,0%	25,7%
	Zgadzam się	12,1%	14,3%	26,5%	22,1%	32,3%	54,4%	19,1%
	Trudno powiedzieć	13,5%	12,5%	26,1%	18,0%	17,4%	35,4%	38,6%
Moi znajomi często śmieją się z osób chodzących do szkół branżowych/techników. ²²	Nie zgadzam się	14,9%	15,2%	30,0%	20,2%	25,9%	46,1%	23,9%
	Zgadzam się	14,4%	13,6%	28,0%	24,2%	22,7%	47,0%	25,0%
	Trudno powiedzieć	14,2%	9,5%	23,7%	17,6%	17,3%	34,9%	41,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

¹⁹ Istotność statystyczna na poziomie $p < ,001$ w teście Chi-kwadrat.

²⁰ Istotność statystyczna na poziomie $p = 0,012$ w teście Chi-kwadrat.

²¹ Istotność statystyczna na poziomie $p < ,001$ w teście Chi-kwadrat.

²² Istotność statystyczna na poziomie $p < ,001$ w teście Chi-kwadrat.

Analiza wyników badania wskazuje, że wyższy poziom wiedzy na temat szkół oferujących kształcenie zawodowe przekłada się na większą skłonność uczniów do wyboru tej ścieżki edukacyjnej. Wśród uczniów, którzy deklarują, że wiedzą, jakie szkoły zawodowe działają w ich okolicy, niemal połowa (47,3%) planuje wybór takiej szkoły. W grupie uczniów, którzy nie mają takiej wiedzy, odsetek planujących wybór szkoły zawodowej jest niższy (39,4%), a wyraźnie większy jest poziom niezdecydowania (35,5%). Podobną tendencję widać wśród osób, które nie potrafią określić, czy znają takie szkoły – 38,5% z nich planuje wybór szkoły zawodowej, natomiast aż 36,4% nie ma zdania w tej kwestii.

Tabela 31 Czynniki wpływające na rozważanie podjęcia kształcenia zawodowego – wiedza o szkołach²³

		Planuję iść do szkoły kształcenia zawodowego (technikum, szkoły branżowej).						
		Zdecydowanie się nie zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Nie (raczej nie + zdecydowanie nie)	Raczej się zgadzam	Zdecydowanie się zgadzam	Tak (zdecydowanie tak + raczej tak)	Trudno powiedzieć
Czy wiesz, jakie szkoły dające konkretny zawód (szkoły branżowe, technika) działają w Twojej okolicy?	Tak	15,3%	15,7%	31,0%	19,0%	28,3%	47,3%	21,7%
	Nie	15,8%	9,4%	25,1%	19,2%	20,2%	39,4%	35,5%
	Trudno powiedzieć	12,8%	12,2%	25,1%	22,1%	16,4%	38,5%	36,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Podobną prawidłowość zaobserwowano w zakresie ogólnej wiedzy o systemie kształcenia zawodowego. Wraz ze wzrostem poziomu wiedzy wyraźnie rośnie odsetek uczniów planujących wybór szkoły zawodowej. Wśród osób o najniższym poziomie wiedzy (brak umiejętności wskazania kierunków i różnic) odsetek ten wynosi 37,8%, a aż 36,1% badanych pozostaje niezdecydowanych. Uczniowie posiadający ogólną wiedzę częściej deklarują chęć wyboru szkoły zawodowej (45,2%), a poziom niezdecydowania spada do 25,9%.

Jeszcze wyraźniej zależność ta widoczna jest w grupie osób, które dobrze orientują się w ofercie edukacyjnej – ponad połowa z nich (51,7%) planuje wybór szkoły zawodowej, a tylko

²³ Istotność statystyczna na poziomie $p < ,001$ w teście Chi-kwadrat.

18,6% nie ma zdania. W przypadku uczniów z najwyższym poziomem wiedzy szczegółowej, również wysoki odsetek deklaruje wybór tej ścieżki (45,8%).

Wyniki te pokazują, że im większa wiedza o szkołach zawodowych i ich ofercie, tym większa skłonność do wyboru tej ścieżki edukacyjnej oraz mniejszy poziom niezdecydowania.

Tabela 32 Czynniki wpływające na rozważanie podjęcia kształcenia zawodowego – wiedza o kierunkach kształcenia²⁴

	Planuję iść do szkoły kształcenia zawodowego (technikum, szkoły branżowej).						
	Zdecydowanie się nie zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Nie (raczej nie + zdecydowanie nie)	Raczej się zgadzam	Zdecydowanie się zgadzam	Tak (zdecydowanie tak + raczej tak)	Trudno powiedzieć
Słyszałam/em o szkołach branżowych i technikach, ale nie potrafię wskazać konkretnych kierunków ani różnic między nimi.	13,3%	12,8%	26,1%	20,0%	17,7%	37,8%	36,1%
Wiem, czym są szkoły branżowe i technika, potrafię wymienić kilka przykładowych kierunków, ale moja wiedza jest ogólna i nie obejmuje szczegółów dotyczących różnic między typami szkół.	14,7%	14,1%	28,9%	19,7%	25,5%	45,2%	25,9%
Orientuję się w ofercie edukacyjnej, rozumiem różnice między szkołami branżowymi a technikami, potrafię wskazać konkretne przykłady kierunków i wyjaśnić, czym się różnią.	17,9%	11,7%	29,7%	21,4%	30,3%	51,7%	18,6%
Znam dużo kierunków w obu typach szkół, potrafię szczegółowo opisać różnice oraz wymagania związane z poszczególnymi ścieżkami kształcenia.	16,7%	20,8%	37,5%	16,7%	29,2%	45,8%	16,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Uczniowie, którzy mają pozytywne przekonania na temat kształcenia zawodowego – zarówno w zakresie przygotowania do pracy, jak i szans na zatrudnienie – znacznie częściej planują wybór tej ścieżki edukacyjnej. Osoby, które zgadzają się z opinią, że szkoły zawodowe

²⁴ Istotność statystyczna na poziomie $p=0,003$ w teście Chi-kwadrat.

dobrze przygotowują do pracy, wyraźnie częściej planują wybór tej ścieżki edukacyjnej – aż 51,7% z nich deklaruje taką chęć, a tylko 23,7% nie bierze jej pod uwagę. Z kolei uczniowie, którzy nie zgadzają się z tym stwierdzeniem, znacznie rzadziej planują wybór szkoły zawodowej (33,7%). Podobna zależność obserwowana jest w przypadku przekonania, że po ukończeniu szkoły zawodowej łatwiej znaleźć pracę. Osoby zgadzające się z tym stwierdzeniem w większości planują wybór tej ścieżki (54,8%), natomiast jedynie 22,1% ją odrzuca.

Wśród uczniów, którzy nie zgadzają się z tym przekonaniem, sytuacja jest odwrotna – tylko 31,0% planuje wybór szkoły zawodowej, a aż 45,8% nie zamierza jej wybierać.

Tabela 33 Czynniki wpływające na rozważanie podjęcia kształcenia zawodowego – postrzeganie szkół zawodowych w kontekście przyszłej pracy zarobkowej²⁵

		Planuję iść do szkoły kształcenia zawodowego (technikum, szkoły branżowej).						
		Zdecydowanie się nie zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Nie (raczej nie + zdecydowanie nie)	Raczej się zgadzam	Zdecydowanie się zgadzam	Tak (zdecydowanie tak + raczej tak)	Trudno powiedzieć
Sądzę, że szkoły dające konkretny zawód (technika, szkoły branżowe) dobrze przygotowują do pracy.	Nie zgadzam się	27,6%	12,2%	39,8%	20,4%	13,3%	33,7%	26,5%
	Zgadzam się	11,5%	12,2%	23,7%	22,2%	29,5%	51,7%	24,6%
	Trudno powiedzieć	17,6%	16,6%	34,2%	15,0%	12,1%	27,0%	38,8%
Uważam, że po ukończeniu szkoły dającej konkretny zawód (technikum, szkoły branżowej) łatwiej znaleźć pracę niż po liceum ogólnokształcącym.	Nie zgadzam się	23,2%	22,6%	45,8%	19,4%	11,6%	31,0%	23,2%
	Zgadzam się	12,0%	10,1%	22,1%	21,7%	33,0%	54,8%	23,2%
	Trudno powiedzieć	14,9%	14,7%	29,6%	17,8%	13,7%	31,4%	38,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Uczniowie, którzy zgadzali się ze stwierdzeniem „planuję iść do szkoły kształcenia zawodowego”, statystycznie częściej prezentowali pozytywną postawę wobec szkolnictwa zawodowego (64,8%) niż negatywną (6,3%). Z kolei respondenci, którzy nie planowali

²⁵ Dla obu zmiennych istotność statystyczna jest na poziomie $p < ,001$ w teście Chi-kwadrat.

wyboru szkoły zawodowej, zdecydowanie częściej charakteryzowali się postawą negatywną (80,2%), natomiast postawy pozytywne występowały w tej grupie znacznie rzadziej (10,4%).

Tabela 34 Wskaźnik postawy wobec szkolnictwa zawodowego a plany pójścia do szkoły kształcenia zawodowego²⁶

		Wskaźnik postawy wobec szkolnictwa zawodowego		
		postawa negatywna	postawa neutralna	postawa pozytywna
Planuję iść do szkoły kształcenia zawodowego (technikum, szkoły branżowej).	Nie zgadzam się	80,2%	39,9%	10,4%
	Zgadzam się	6,3%	19,4%	64,8%
	Trudno powiedzieć	13,5%	40,7%	24,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Podsumowanie

Podsumowując, plany edukacyjne młodzieży w zakresie wyboru szkół kształcenia zawodowego są wynikiem oddziaływania wielu wzajemnie powiązanych czynników. Istotne znaczenie mają cechy indywidualne uczniów – wybór tej ścieżki częściej deklarują chłopcy oraz osoby osiągające niższe wyniki w nauce. W pewnym stopniu znaczenie ma także kontekst środowiskowy, w tym miejscowość, w której działa szkoła podstawowa oraz poziom wiedzy o wykształceniu rodziców.

Wyraźny wpływ na decyzje uczniów ma także otoczenie społeczne. Zachęceni do wyboru szkoły zawodowej uczniowie częściej faktycznie planują podjęcie tej ścieżki edukacyjnej. Wiedza uczniów na temat szkół zawodowych oraz ich oferty edukacyjnej sprzyja tym planom, choć sama w sobie nie stanowi czynnika decydującego. Kolejnym czynnikiem różnicującym postawy uczniów okazują się przekonania dotyczące zawodowych efektów kształcenia. Pozytywne postrzeganie tej ścieżki – zwłaszcza w kontekście przygotowania do pracy i możliwości zatrudnienia – wyraźnie sprzyja jej wyborowi.

²⁶ istotność statystyczna na poziomie $p < ,001$ w teście Chi-kwadrat.

Tabela 35 Weryfikacja hipotez badawczych

Hipoteza ogólna	Hipotezy szczegółowe	Metoda analizy	Wynik
Decyzja uczniów klas siódmych o rozważaniu kształcenia zawodowego jest uwarunkowana kombinacją czynników indywidualnych, rodzinnych i środowiskowych.	Wyższy poziom wiedzy o kierunkach zawodowych zwiększa prawdopodobieństwo rozważania kształcenia zawodowego.	Test Chi-kwadrat	Poziom wiedzy o kierunkach kształcenia zawodowego jest powiązany z planami edukacyjnymi uczniów. Wraz ze wzrostem wiedzy rośnie skłonność do wyboru tej ścieżki, a jednocześnie maleje poziom niezdecydowania. Zależność ta ma jednak charakter umiarkowany, co wskazuje, że wiedza nie jest jedynym czynnikiem wpływającym na decyzje uczniów.
	Negatywne nastawienie rodziców wobec szkół zawodowych zmniejsza szansę, że uczeń rozważy tę ścieżkę.	Test Chi-kwadrat	Postawa rodziców wobec kształcenia zawodowego wyraźnie różnicuje plany edukacyjne uczniów. Osoby, których rodzice nie odradzają wyboru tej ścieżki, częściej rozważają jej podjęcie, natomiast sprzeciw rodziny wiąże się z większym odsetkiem uczniów rezygnujących z tej opcji. Wśród osób niemających jednoznacznej opinii obserwuje się najwyższy poziom niezdecydowania.
	Uczniowie, którzy postrzegają kształcenie zawodowe jako dające większe szanse zatrudnienia, częściej deklarują gotowość wyboru tej ścieżki.	Test Chi-kwadrat	Przekonania dotyczące korzyści związanych z kształceniem zawodowym istotnie wpływają na decyzje uczniów. Osoby postrzegające tę ścieżkę jako zwiększającą szanse zatrudnienia oraz dobrze przygotowującą do pracy częściej deklarują chęć jej wyboru. Brak takiego przekonania wiąże się

Hipoteza ogólna	Hipotezy szczegółowe	Metoda analizy	Wynik
			natomiast z większą skłonnością do odrzucenia tej formy edukacji.
	Decyzja uczniów o podjęciu kształcenia zawodowego lub rezygnacji z niego jest istotnie związana z wpływem środowiska ucznia, w szczególności opiniami i postawami rodziców, rówieśników oraz szkoły.	Test Chi-kwadrat	Wpływ środowiska społecznego jest wyraźnie widoczny w planach edukacyjnych uczniów. Największe znaczenie mają opinie i postawy rodziców, a także – w mniejszym stopniu – rówieśników. Pozytywne nastawienie otoczenia sprzyja wyborowi kształcenia zawodowego, natomiast brak wsparcia lub negatywne opinie wiążą się z większym niezdecydowaniem lub rezygnacją z tej ścieżki. Rola nauczycieli jest zauważalna, jednak mniej wyraźna niż wpływ najbliższego otoczenia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Analiza danych zastanych

Niniejszy rozdział przedstawia analizę danych zastanych dotyczących dopasowania oferty kształcenia zawodowego w województwie opolskim do potrzeb rynku pracy. Materiał ma strukturę modułową i obejmuje kilka wzajemnie uzupełniających się części analitycznych. W pierwszej kolejności zaprezentowano analizę zgodności oferty edukacyjnej z Prognozą zapotrzebowania na pracowników publikowaną w Monitorze Polskim, ze szczególnym uwzględnieniem struktury kształcenia oraz zróżnicowania terytorialnego. Następnie dokonano oceny dopasowania kształcenia do potrzeb rynku pracy w oparciu o Barometr Zawodów, w tym identyfikacji zawodów deficytowych i nienauczanych. Kolejna część rozdziału poświęcona jest relacji pomiędzy skalą kształcenia a popytem na pracę, z wykorzystaniem danych administracyjnych oraz prognostycznych. W dalszej części przeanalizowano zjawisko niedopasowania zawodowego, w tym występowanie zawodów nadwyżkowych w ujęciu powiatowym oraz skalę kształcenia w tych zawodach. Uzupełnieniem całości jest analiza terytorialnej dostępności oferty edukacyjnej, obejmująca rozmieszczenie placówek i kierunków kształcenia, a także wskaźniki nasycenia. Rozdział zamyka analiza elastyczności wyborów edukacyjnych w czasie, pozwalająca ocenić trwałość deficytów i nadwyżek zawodowych oraz kierunki zmian w strukturze kształcenia.

Dopasowanie zawodowe

Monitor Polski

Cel analizy

Ocena stopnia dopasowania oferty kształcenia zawodowego w województwie opolskim do zapotrzebowania rynku pracy, wyrażonego w *Prognozie zapotrzebowania na pracowników* (Monitor Polski). Dokładniej:

- sprawdzenie, w jakim stopniu zawody wskazane jako istotne (szczególnie, istotne, umiarkowane) są obecne w ofercie edukacyjnej,
- analiza zróżnicowania terytorialnego (między powiatami) tego dopasowania,
- ocena struktury kształcenia (jakie kategorie zawodów dominują),
- oraz identyfikacja potencjału i ograniczeń systemu edukacji w zakresie zwiększenia zgodności z potrzebami rynku pracy.

Metoda analizy

Zastosowano analizę ilościową o charakterze porównawczym i opisowym, obejmującą:

- analizę zgodności listy zawodów z Monitora Polskiego z ofertą kształcenia w regionie
- analizę wskaźnikową (procentową):
 - odsetek zawodów z MP obecnych w edukacji,
 - udział kategorii zawodów MP w strukturze kształcenia
- analizę terytorialną (powiatową)
- analizę struktury i częstości:
 - liczba zawodów: bez powtórzeń (różnorodność oferty) i z powtórzeniami (intensywność/skalę kształcenia)
 - częstość występowania zawodów (ile szkół je oferuje)
- statystyki opisowe
 - średnia, mediana,
 - zakresy wartości,
 - porównania między powiatami

Źródła danych

Monitor Polski 2025, dane Kuratorium o zawodach nauczanych w województwie opolskim.

Analiza

Monitor Polski (MP) publikuje coroczną *Prognozę zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy*, która zawiera zestawienia zawodów sklasyfikowanych jako szczególnie istotne, istotne lub umiarkowane istotne²⁷. Należy dodać, że przed 2025 rokiem publikowane dokumenty zawierały podział na dwie kategorie: istotne i umiarkowanie istotne²⁸.

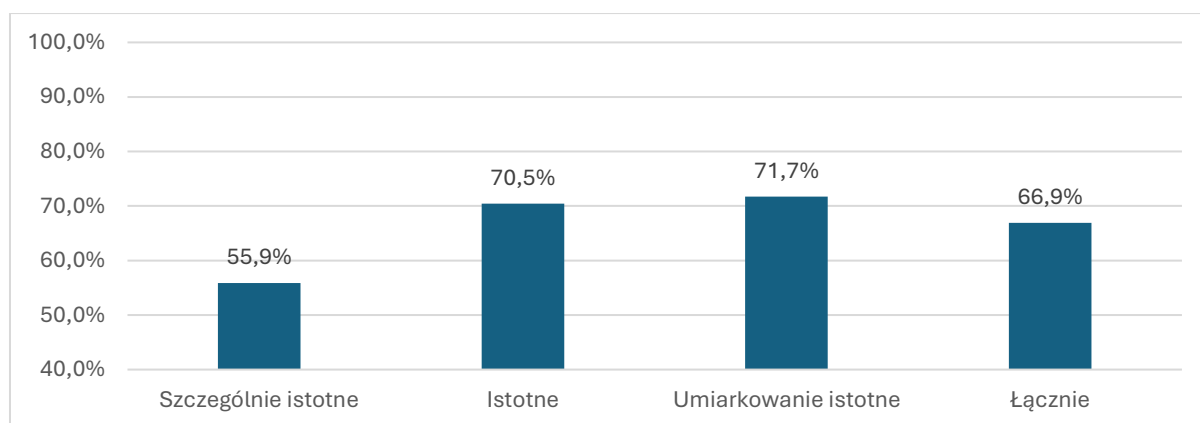
Lista opublikowanych w Monitorze Polskim zawodów w 2025 roku zawiera łącznie 148 pozycji, które są podzielone na zawody szczególnie istotne (36), istotne (50) oraz umiarkowanie istotne (62). Na potrzeby analizy zredukowano listę z Monitora Polskiego o zawody nauczane w szkołach policealnych oraz branżowych II stopnia. Celem tej redukcji było ograniczenie listy do zawodów możliwych do bezpośredniego odniesienia do oferty edukacyjnej analizowanych szkół. Ostatecznie wykorzystywana lista zawiera 124 zawody, gdzie 34 stanowią zawody szczególnie istotne, 44 istotne, a 46 umiarkowanie istotne.

²⁷ [OBWIESZCZENIE MINISTRA EDUKACJI z dnia 27 stycznia 2025 r. w sprawie prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy](#) [27.02.2026]

²⁸ Por. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20240000085/O/M20240085.pdf> [27.02.2026]

W kontekście dopasowania oferty edukacyjnej do wskazanych zawodów należy zauważyć, że nie wszystkie z nich znajdują odzwierciedlenie w systemie kształcenia w województwie opolskim. Najwyższy odsetek kierunków nauczanych w regionie dotyczy zawodów umiarkowanie istotnych (71,7%). W przypadku zawodów istotnych udział ten wynosi 70,5%, natomiast dla zawodów szczególnie istotnych – 55,9%. Łącznie kształcenie prowadzone jest dla 66,9% zawodów ujętych w analizowanej klasyfikacji.

Wykres 22 Odsetek szczególnie istotnych, istotnych i umiarkowanie istotnych kierunków kształcenia zawodowego, które są nauczane w województwie opolskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Monitora Polskiego na 2025 rok oraz danych o zawodach nauczanych w województwie opolskim udostępnionych przez Kuratorium, $N_1=34$, $N_2=44$, $N_3=46$, $N=124$ ²⁹

W analizie zgodności oferty kształcenia zawodowego z listą zawodów istotnych kluczowym punktem odniesienia powinien być poziom dla województwa. To w skali całego regionu należy oceniać, czy struktura kształcenia pokrywa się z listą zawodów uznanych za istotne. Dopiero taka perspektywa umożliwia właściwe uchwycenie relacji między potrzebami rynku pracy a ofertą edukacyjną, ponieważ lista zawodów jest opracowywana i obowiązuje dla województwa jako całości, a nie dla pojedynczych powiatów.

Jednocześnie należy zachować ostrożność przed nadinterpretacją danych powiatowych. Analizowanie zgodności wyłącznie w ujęciu powiatowym mogłoby prowadzić do błędnego wniosku, że w każdym powiecie powinna istnieć pełna oferta kształcenia we wszystkich zawodach uznanych za szczególnie istotne. Taki wniosek byłaby nie tylko nieuzasadniony metodologicznie, ale także niecelowy i niewykonalny z perspektywy organizacyjnej oraz demograficznej. Dlatego dane powiatowe mogą pełnić funkcję pomocniczą, lecz nie powinny

²⁹ N_1 – liczba zawodów szczególnie istotnych, N_2 – liczba zawodów istotnych, N_3 – liczba zawodów umiarkowanie istotnych, N – liczba wszystkich zawodów

stanowić samodzielnej podstawy do formułowania wniosków o kompletności oferty kształcenia.

Analiza danych wskazuje, że udział zawodów ujętych w klasyfikacji, które znajdują odzwierciedlenie w ofercie kształcenia, jest wyraźnie zróżnicowany terytorialnie, przy czym we wszystkich powiatach najczęściej nauczane są zawody z kategorii istotnych. Na tle regionu zdecydowanie wyróżnia się m. Opole, gdzie nauczanych jest 54,5% zawodów istotnych, 50,0% zawodów umiarkowanie istotnych oraz 41,2% zawodów szczególnie istotnych. Oznacza to, że stolica województwa zapewnia najszerze pokrycie oferty edukacyjnej względem wszystkich analizowanych kategorii zawodów.

W pozostałych powiatach poziom ten jest wyraźnie niższy. W przypadku zawodów umiarkowanie istotnych odsetek kierunków nauczanych waha się od około 15% do 50%, przy czym najniższe wartości obserwowane są m.in. w powiatach głubczyckim, opolskim i krapkowickim (po 15,2%), a najwyższe (oprócz miasta Opole) w powiecie nyskim (30,4%) oraz brzeskim i oleskim (po 28,3%).

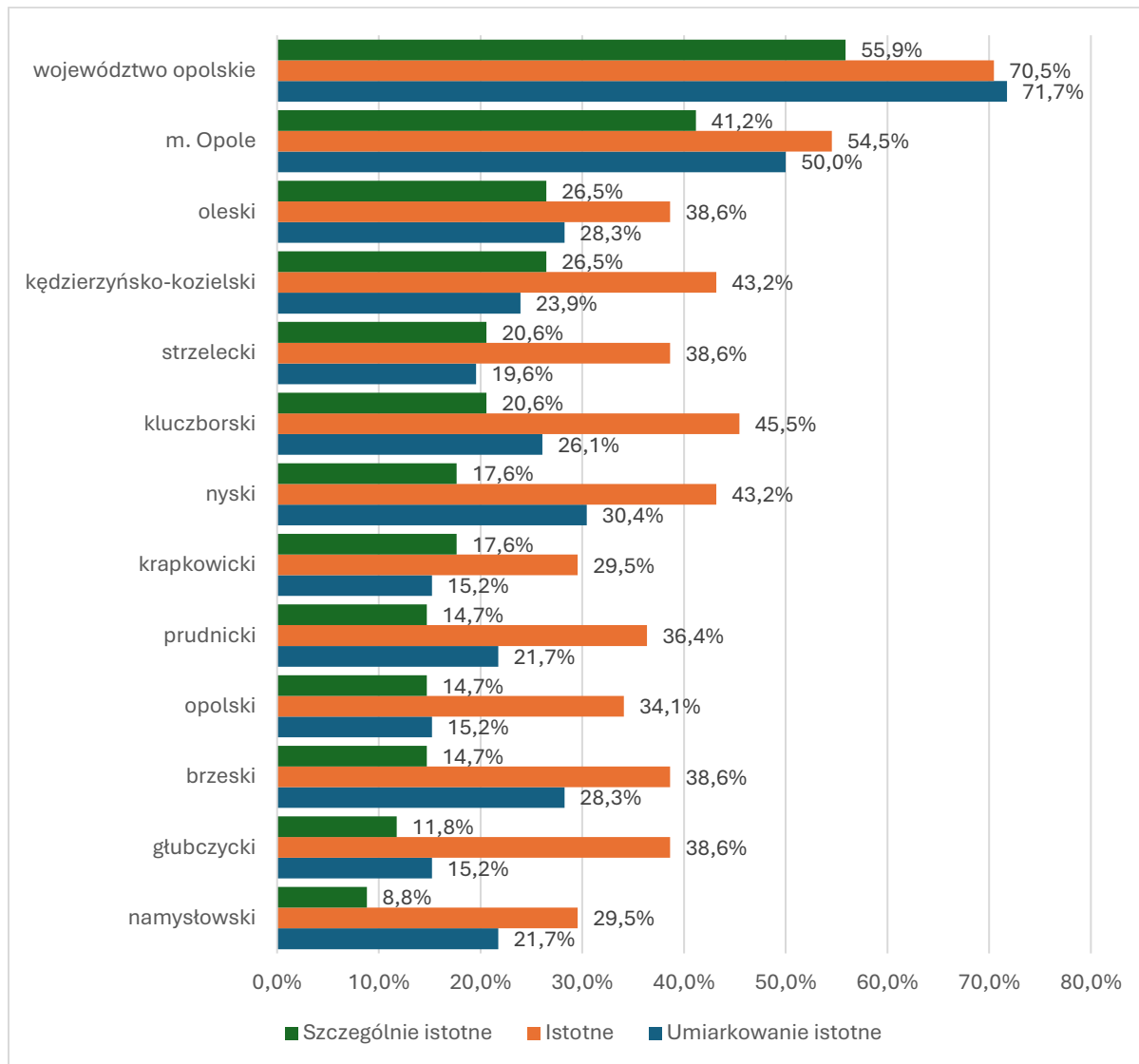
Dla zawodów istotnych zakres wartości jest nieco wyższy i w większości powiatów mieści się w przedziale od 29% do 55%. Najniższe odsetki odnotowano w powiatach namysłowskim i krapkowickim (po 29,5%), natomiast najwyższe (oprócz miasta Opole) w powiecie kluczborskim (45,5%) oraz nyskim i kędzierzyńsko-kozielskim (po 43,2%).

Z kolei w odniesieniu do zawodów szczególnie istotnych udział kierunków nauczanych w powiatach przyjmuje wartości od 8% do 42%. Najniższy poziom występuje w powiecie namysłowskim (8,8%), natomiast najwyższe wartości (oprócz miasta Opole) w powiatach kędzierzyńsko-kozielskim i oleskim (po 26,5%). W większości pozostałych powiatów odsetek ten oscyluje wokół 15-20%.

Ogólnie można zauważyć, że znaczące różnice między powiatami dotyczą zawodów szczególnie istotnych – to w tej kategorii częściej pojawiają się zarówno bardzo niskie, jak i relatywnie wyższe wartości, co wskazuje na nierównomierne dopasowanie oferty kształcenia do najważniejszych potrzeb regionalnego rynku pracy, wyartykułowanego w oparciu o dane zawarte w *Obwieszczeniu ministra edukacji z dnia 27 stycznia 2025 r. w sprawie prognozy*

zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy³⁰.

Wykres 23 Odsetek szczególnie istotnych, istotnych i umiarkowanie istotnych kierunków kształcenia zawodowego, które są nauczane w województwie opolskim w podziale na powiaty

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Monitora Polskiego na 2025 rok oraz danych o zawodach nauczanych w województwie opolskim udostępnionych przez Kuratorium, $N_1=34$, $N_2=44$, $N_3=46$ ³¹

Chociaż odsetek zawodów znajdujących się w Monitorze Polskim, a nienauczanych w opolskich szkołach kształcenia zawodowego, jest względnie wysoki (33,1%), zwłaszcza

³⁰ [OBWIESZCZENIE MINISTRA EDUKACJI z dnia 27 stycznia 2025 r. w sprawie prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy \[27.02.2026\]](#)

³¹ N_1 – liczba zawodów szczególnie istotnych, N_2 – liczba zawodów istotnych, N_3 – liczba zawodów umiarkowanie istotnych

wśród zawodów szczególnie istotnych (44,1%), warto przeanalizować rzeczywiste możliwości szkół w tym zakresie.

W analizie zastosowano dwa ujęcia liczby zawodów. Zawody bez powtórzeń oznaczają unikatowe kierunki kształcenia – każdy zawód jest liczony tylko raz, niezależnie od tego, ile szkół go oferuje. Natomiast zawody z powtórzeniami obejmują wszystkie wystąpienia danego kierunku: jeśli w powiecie kilka szkół prowadzi kształcenie w tym samym zawodzie, każde z tych wystąpień jest wliczane oddzielnie. Pierwszy wskaźnik pokazuje więc różnorodność oferty, drugi natomiast skumulowaną liczbę możliwości kształcenia, uwzględniającą powtarzające się kierunki.

Średnia liczba nauczanych kierunków kształcenia, bez powtórzeń, w powiatach (wraz z m. Opolem, w którym nauczanych jest 69 zawodów) wynosi w zaokrągleniu 37, natomiast mediana 37,5, co oznacza, że przeciętny powiat oferuje kształcenie w około 37-38 zawodach. Najmniej nauczanych kierunków kształcenia odnotowano w powiecie namysłowskim (26), opolskim (28) oraz głubczyckim i krapkowickim (po 29). Większość powiatów mieści się jednak w przedziale od około 30 do 40 zawodów – dotyczy to m.in. powiatów prudnickiego (31), strzeleckiego (37), brzeskiego (38) oraz kilku powiatów osiągających poziom 40 (kędzierzyńsko-kozielskiego, kluczborskiego, nyskiego i oleskiego).

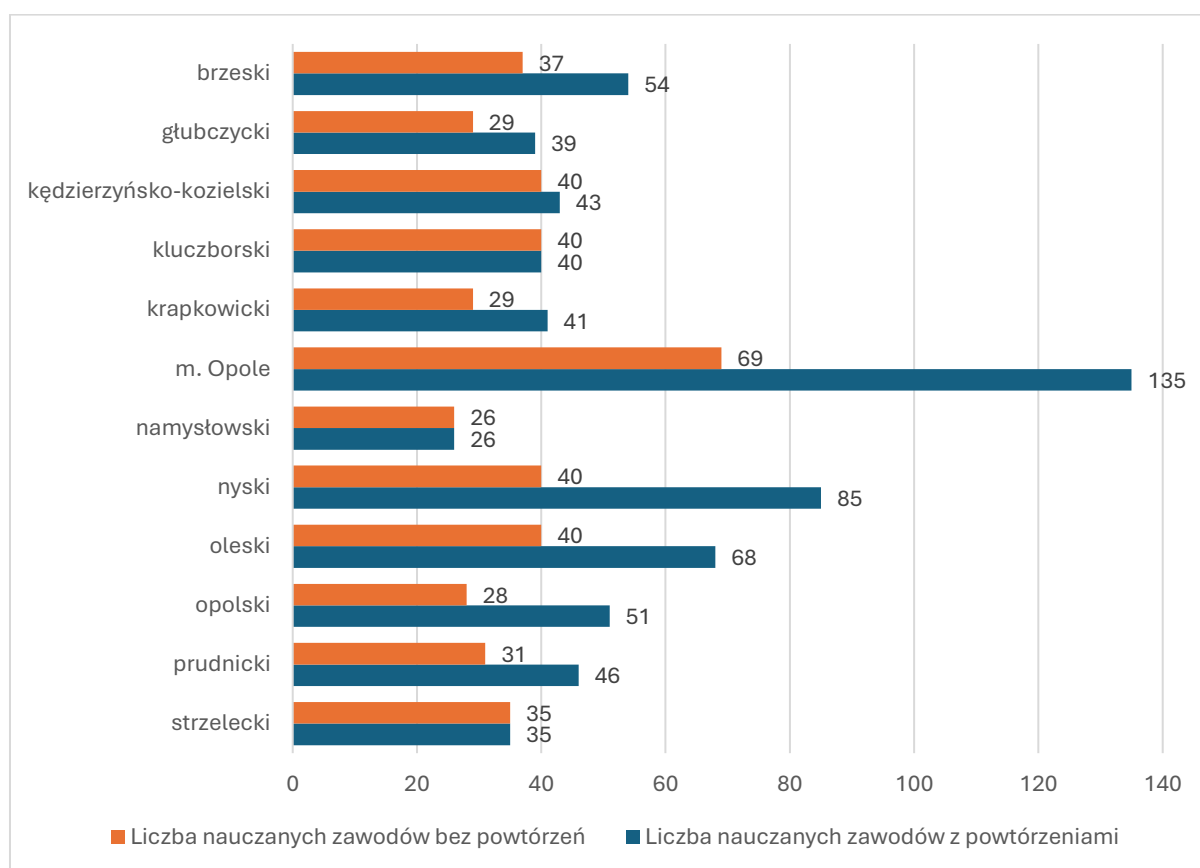
Z kolei, średnia liczba zawodów (z powtórzeniami) wynosi w zaokrągleniu 55, a mediana 48,5. Większość powiatów lokuje się jednak w przedziale od około 40 do 55 kierunków kształcenia zawodowego – należą do nich m.in. krapkowicki (41), kędzierzyńsko-kozielski (43), prudnicki (46) oraz opolski (51) i brzeski (54). Wyższe wartości obserwowane są w powiatach oleskim (68) oraz nyskim (85), co może świadczyć o większej liczbie szkół i w konsekwencji częstszym powielaniu kierunków kształcenia. Zdecydowanie wyróżnia się jednak m. Opole, gdzie liczba ta wynosi aż 135, czyli ponad dwukrotnie więcej niż średnia i niemal trzykrotnie więcej niż mediana.

Analizując liczebności kierunków kształcenia zawodowego, dane te ukazują ograniczoną możliwość uzyskania wysokiego odsetka nauczania zawodów z list Monitora Polskiego. Jednocześnie w wielu powiatach istnieje potencjał aby odsetek ten był większy: brzeski, głubczycki, krapkowicki, m. Opole, nyski, oleski, opolski, prudnicki. Są to powiaty, dla których różnica między liczbą zawodów z powtórzeniami, a liczbą zawodów bez powtórzeń jest większa bądź równa 10. Traktując liczbę zawodów z powtórzeniami jako miarę wielkości

oferty kształcenia zawodowego, można przyjąć, że odsetek kierunków z listy Monitora Polskiego realizowanych w szkołach mógłby przykładowo wynieść 100% dla województwa (86 zawodów bez powtórzeń, 663 zawodów z powtórzeniami), 93,1% dla miasta Opola czy 57,4% w przypadku powiatu nyskiego - przy założeniu, że szkoły prowadzą wyłącznie kształcenie w zawodach z listy Monitora Polskiego, które nie powtarzają się.

Warto zaznaczyć, że powiaty kędzierzyńsko-kozielski, kluczborski, namysłowski i strzelecki charakteryzują się zróżnicowaną ofertą nauczania – liczba nauczanych kierunków z powtórzeniami i bez dla tych powiatów jest porównywalna. Jednak w całym województwie nauczanych jest łącznie 663 kierunków kształcenia z powtórzeniami oraz 86 bez powtórzeń. Oznacza to, że choć poszczególne szkoły w ramach powiatów mogą odpowiadać, w ramach swoich możliwości, na zapotrzebowanie wskazywane przez Monitor Polski, to jednak oferta wojewódzka charakteryzuje się niskim zróżnicowaniem.

Wykres 24 Liczba kierunków nauczanych w województwie opolskim w podziale na powiaty

Źródło: opracowanie własne na podstawie o zawodach nauczanych w województwie opolskim udostępnionych przez Kuratorium

Lista zawodów nauczanych (bez powtórzeń) w województwie opolskim na 2025 rok obejmuje 86 pozycji, z czego 81 znajduje się w Monitorze Polskim, co oznacza, że 94,2% oferty kształcenia zawodowego odpowiada wykazowi MP. Wśród nich 20 zawodów (23,3%) ma status szczególnie istotnych, a 31 (36,0%) – istotnych.

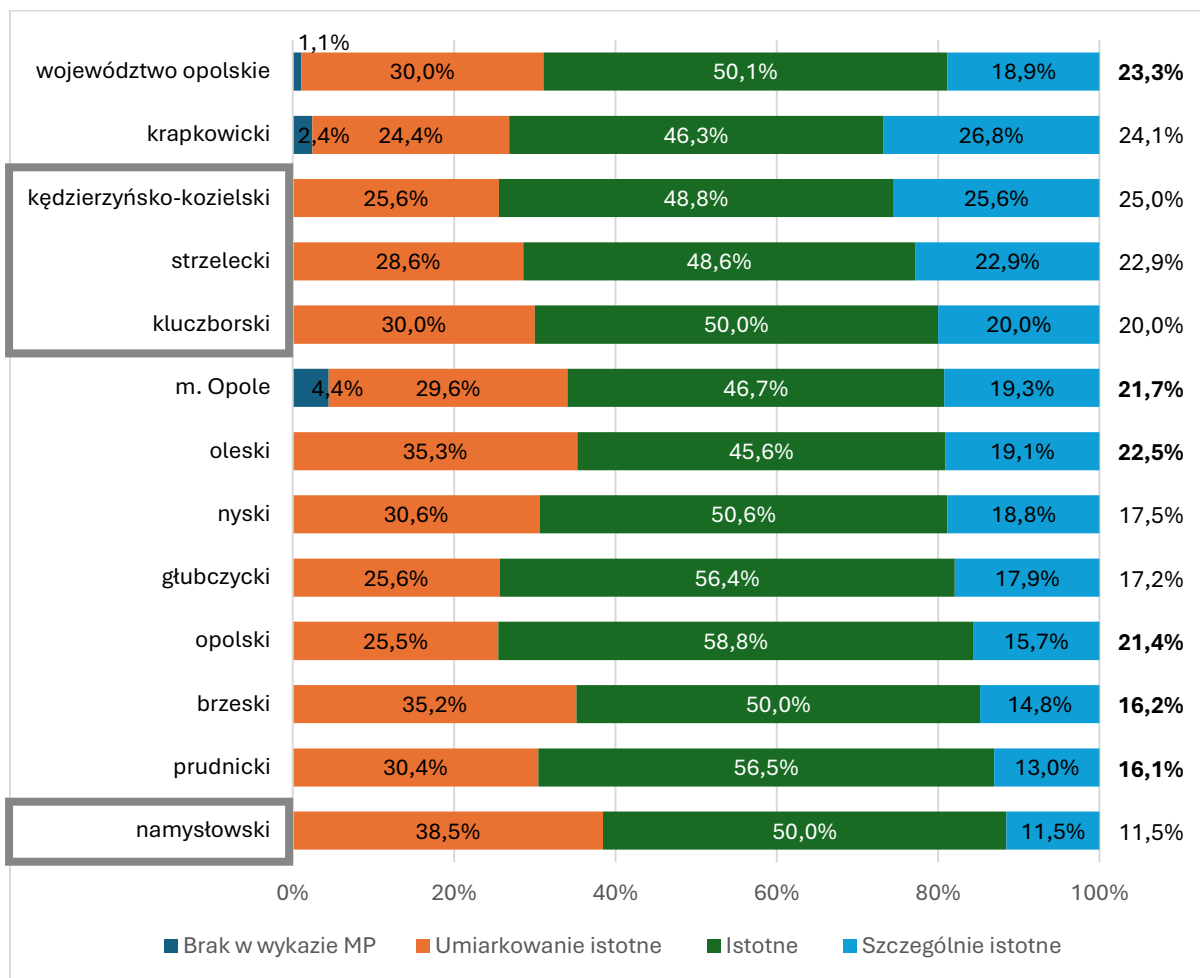
Analiza struktury zawodów nauczanych (z powtórzeniami) w podziale na klasyfikację Monitora Polskiego pokazuje stosunkowo spójny obraz w skali województwa, przy jednoczesnych różnicach między powiatami. Na poziomie całego województwa dominują zawody istotne (50,1%), następnie umiarkowanie istotne (30,0%), a najmniejszy udział mają zawody szczególnie istotne (18,9%). Zawody niewystępujące w wykazie MP stanowią marginalny odsetek (1,1%), co oznacza wysokie powiązanie oferty kształcenia z klasyfikacją. W pierwszej kolejności uwaga skierowana zostanie na powiaty o najbardziej zróżnicowanej ofercie (w stosunku do ich możliwości): kędzierzyńsko-kozielski, strzelecki, kluczborski, namysłowski. We wszystkich z nich największy udział stanowią zawody istotne, utrzymujące się na zbliżonym poziomie około 48,6-50,0%. W grupie powiatów kluczborskiego, strzeleckiego i kędzierzyńsko-kozielskiego struktura kształcenia jest względnie spójna – udział zawodów umiarkowanie istotnych w przedziale 25,6-30,0%, natomiast zawodów szczególnie istotnych od 20,0% do 25,6%. Nieco odmienną strukturą charakteryzuje się powiat namysłowski, w którym wyraźnie wyższy jest udział zawodów umiarkowanie istotnych (38,5%), natomiast udział zawodów szczególnie istotnych jest relatywnie niski (11,5%). Oznacza to, że mimo, iż powiaty te oferują zróżnicowaną ofertę kształcenia zawodowego, to jednak są to głównie zawody istotne i umiarkowanie istotne.

W większości powiatów obserwowany jest podobny układ: największy udział mają zawody istotne, na poziomie w przedziale 45-59%. Największe zróżnicowanie dotyczy zawodów szczególnie istotnych. Ich udział waha się od 11,5% w powiecie namysłowskim do 26,8% w powiecie krapkowickim. Zawody niewystępujące w wykazie MP pojawiają się sporadycznie – poza poziomem województwa (1,1%) widoczne są jedynie w m. Opolu (4,4%) oraz powiecie krapkowickim (2,4%). Ogółem struktura kształcenia zawodowego w regionie jest zdominowana przez zawody istotne, przy umiarkowanym udziale zawodów umiarkowanie istotnych i relatywnie niższym – szczególnie istotnych.

Chociaż większość zawodów nauczanych w województwie opolskim znajduje się w wykazie Monitora Polskiego, pożądanym jest, aby w strukturze kształcenia dominowały zawody uznane za szczególnie istotne. Na poniższym wykresie przedstawiono po prawej stronie ich rozkład w

wariancie analizy wykluczającej powtarzanie się nauczanych zawodów. Zestawienie to pokazuje, że w powiatach prudnickim, brzeskim, opolskim, oleskim oraz w mieście Opolu rzadziej dochodzi do wielokrotnego nauczania zawodów szczególnie istotnych.

Wykres 25 Zwody nauczane w województwie opolskim (z powtórzeniami) w podziale na klasyfikację Monitora Polskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Monitora Polskiego na 2025 rok oraz danych o zawodach nauczanych w województwie opolskim udostępnionych przez Kuratorium, N=663³²

Zdiagnozowane zjawisko potwierdza poniższa tabela, w której widać, że w czołówce najczęściej nauczanych zawodów dominują te wskazane przez Monitor Polski jako istotne. Szczególnie istotnych nauczanych kierunków kształcenia jest o 10 mniej i koncentrują się w drugiej połowie tabeli. Analizując łącznie częstość nauczania poszczególnych zawodów oraz ich status w Monitorze Polskim, widać wyraźnie, że trzon oferty edukacyjnej tworzą przede wszystkim zawody oznaczone jako istotne (kolor niebieski). Wśród kierunków o najwyższych liczebnościach znajdują się bowiem m.in. mechanik pojazdów samochodowych (27), stolarz

³² N-liczba zawodów dla województwa, każdy z powiatów ma podstawę oprocentowania równą liczbie nauczanych zawodów z powtórzeniami – patrz Wykres 3

(27), cukiernik (23), technik informatyk (23), murarz-tylnik (20), ślusarz (19), monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie (18).

Drugą wyraźną grupę stanowią zawody umiarkowanie istotne (kolor pomarańczowy). Co ważne, do tej kategorii należą trzy z sześciu najczęściej nauczanych kierunków: kucharz (27) oraz sprzedawca (27), a także fryzjer (25). Zawody szczególnie istotne (kolor zielony) są obecne w ofercie, jednak ich natężenie jest wyraźnie mniejsze niż zawodów istotnych.

Najwyższą liczebność w tej kategorii osiąga elektryk (28), a następnie operator obrabiarek skrawających (15), blacharz samochodowy (14), elektromechanik (10) oraz technik mechanik (10) oraz technik elektryk (8). Pozostałe kierunki szczególnie istotne – takie jak dekarz, technik mechatronik, monter sieci przemysłowych czy automatyk – mają już niewielkie liczebności (1–7 szkół oferujących dane kierunki). Wskazuje to, że choć zawody o strategicznym znaczeniu dla rozwoju technologicznego są obecne w strukturze kształcenia, to nie stanowią jej dominującej części.

Najmniejszą grupę – pod względem liczebności uczniów – tworzą zawody niewystępujące w Monitorze Polskim (kolor szary). Co charakterystyczne, są to niemal wyłącznie kierunki o bardzo niskim natężeniu, takie jak drukarz offsetowy, jeździec czy złotnik-jubiler. Oznacza to, że oferta w zawodach całkowicie poza prognozą ma raczej charakter marginalny.

Tabela 36 Nauczane zawody w województwie opolskim – częstotliwości

Zawód	Częstość nauczanych kierunków
Elektryk	28
Mechanik pojazdów samochodowych	27
Stolarz	27
Kucharz	27
Sprzedawca	27
Fryzjer	25
Cukiernik	23
Technik informatyk	23
Murarz-tylnik	20
Ślusarz	19
Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie	18
Monter sieci i instalacji sanitarnych	17
Technik logistyki	17
Magazynier-logistyki	16
Piekarz	16
Operator obrabiarek skrawających	15
Elektromechanik pojazdów samochodowych	15
Lakiernik samochodowy	15

Mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych	15
Blacharz samochodowy	14
Technik ekonomista	13
Technik programista	11
Technik żywienia i usług gastronomicznych	11
Elektromechanik	10
Technik mechanik	10
Technik architektury krajobrazu	10
Technik pojazdów samochodowych	10
Technik hotelarstwa	10
Technik elektryk	8
Krawiec	8
Technik grafiki i poligrafii cyfrowej	8
Dekarz	7
Technik mechatronik	7
Tapicer	7
Technik budownictwa	6
Technik spedytor	6
Kelner	6
Rolnik	6
Technik reklamy	6
Monter izolacji przemysłowych	5
Technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki	5
Technik fotografii i multimedialnych	5
Technik handlowiec	5
Technik usług fryzjerskich	5
Pracownik obsługi hotelowej	4
Technik weterynarii	4
Mechanik-monter maszyn i urządzeń	3
Technik spawalnictwa	3
Technik technologii żywności	3
Technik transportu kolejowego	3
Technik aranżacji wnętrz	3
Technik organizacji turystyki	3
Technik rachunkowości	3
Jeździec	2
Operator procesów introligatorskich	2
Technik elektromobilności	2
Technik robotyk	2
Technik agrobiznesu	2
Technik analityk	2
Technik eksploatacji portów i terminali	2
Technik ochrony środowiska	2
Technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej	2

Fotograf	2
Technik renowacji elementów architektury	2
Technik rolnik	2
Drukarz offsetowy	1
Eksperymentalny - Technik aranżacji wnętrz	1
Złotnik-jubiler	1
Automatyk	1
Cieśla	1
Kierowca mechanik	1
Mechatronik	1
Technik automatyk	1
Elektronik	1
Mechanik pojazdów kolejowych	1
Przetwórcza mięsa	1
Technik elektronik	1
Technik ortopeda	1
Technik teleinformatyk	1
Mechanik motocyklowy	1
Ogrodnik	1
Technik geodeta	1
Technik hodowca koni	1
Technik leśnik	1
Technik masażysta	1
Technik żeglugi śródlądowej	1
Ogółem	663

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Monitora Polskiego na 2025 rok oraz danych o zawodach nauczanych w województwie opolskim udostępnionych przez Kuratorium, kolor zielony – zawody szczególnie istotne, kolor niebieski – zawody istotne, kolor pomarańczowy – zawody umiarkowanie istotne, kolor szary – zawody nie ujęte w MP

Barometr zawodów

Cel analizy

Celem analizy jest ocena stopnia dopasowania oferty kształcenia zawodowego w województwie opolskim do potrzeb rynku pracy, określonych w Barometrze Zawodów. Analiza ma również na celu identyfikację zawodów deficytowych, które nie są obecne w systemie edukacji, a także wskazanie obszarów niedopasowania między edukacją a zapotrzebowaniem rynku.

Metoda analizy

Zastosowano analizę porównawczo-klasyfikacyjną, obejmującą:

- przyporządkowanie zawodów nauczanych w regionie do grup zawodów wyróżnionych w Barometrze Zawodów,

- analizę struktury kształcenia pod względem udziału zawodów deficytowych i niedeficytowych,
- identyfikację zawodów deficytowych nieobecnych w ofercie edukacyjnej,
- analizę zróżnicowania przestrzennego (na poziomie powiatów).

Źródła danych

W analizie wykorzystano: dane o zawodach deficytowych z Barometru Zawodów na 2025 rok, dane dotyczące zawodów nauczanych w województwie opolskim udostępnione przez Kuratorium Oświaty, dane z Monitora Polskiego na 2025 rok.

Analiza

Barometr Zawodów stanowi drugie, obok Monitora Polskiego, źródło informacji o zapotrzebowaniu na pracowników. Portal zawiera uaktualnianą raz na rok prognozę zapotrzebowania na zawody podzielone na trzy grupy: deficytowe, zrównoważone i nadwyżkowe. Barometr Zawodów wyróżnia się odmiennym nazewnictwem zawodów. Zostało ono dopasowane do nazewnictwa stosowanego przez pracodawców oraz osoby poszukujące pracy³³.

Dane zamieszczone na portalu na 2025 rok wskazały 40 zawodów deficytowych, które przedstawiono w Załącznik 6. W celu przeprowadzenia dalszej analizy każdy nauczany zawód w województwie opolskim w 2025 roku przyporządkowano do odpowiedniej grupy zawodów zgodnie z klasyfikacją Barometru Zawodów. Następnie sprawdzono, w jakim stopniu poszczególne grupy zawodów są reprezentowane w strukturze nauczanych kierunków kształcenia.

Zgodnie z Barometrem najczęściej nauczanymi kierunkami kształcenia zawodowego są zawody niedeficytowe (49,0%), co oznacza, że oferta szkolnictwa branżowego i technicznego tylko w ograniczonym stopniu odpowiada na zapotrzebowanie rynku pracy sygnalizowane w Barometrze Zawodów. Wśród kierunków deficytowych największy udział w strukturze nauczanych zawodów w województwie opolskim mają elektrycy, elektromechanicy i elektromonterzy (9,2%) oraz mechanicy pojazdów samochodowych (6,0%), co wskazuje, że to właśnie te kwalifikacje są najczęściej rozwijane w systemie edukacji. Istotne udziały odnotowano także w przypadku blacharzy i lakierników samochodowych (4,4%), kucharzy (4,1%), robotników obróbki drewna i stolarzy (4,1%) oraz murarzy i tynkarzy (3,8%).

³³ <https://barometrzwodow.pl/strona/metodologia>

Pozostałe zawody deficytowe występują w znacznie mniejszych odsetkach, najczęściej w przedziale 0,2–2,9%. Taki rozkład wskazuje na częściową zgodność systemu edukacji z potrzebami rynku pracy, jednak nadal widoczne są obszary, w których oferta kształcenia mogłaby zostać lepiej dostosowana do lokalnych prognoz zatrudnienia.

Uwaga: w poniższym zestawieniu nie uwzględniono grup zawodów deficytowych, dla których nie występują żadne nauczane kierunki kształcenia zawodowego w ramach szkół branżowych I stopnia oraz techników w województwie opolskim. Dotyczy to następujących grup: betoniarzy i zbrojarzy, operatorów i mechaników sprzętu do robót ziemnych oraz robotników budowlanych.

Wykres 26 Odsetek nauczanych kierunków kształcenia zawodowego uznanych za deficytowe w Barometrze Zawodów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Barometru zawodów na 2025 rok oraz danych o zawodach nauczanych w województwie opolskim udostępnionych przez Kuratorium Oświaty, N=663

Analizowane grupy zawodów deficytowych z Barometru Zawodów obejmują profesje nauczane w szkołach branżowych I stopnia oraz technikach, jednak zaklasyfikowanie całej grupy jako deficytowej nie oznacza automatycznie, że wszystkie mieszczące się w niej zawody mają taki sam poziom deficytu. Niektóre z nich mogą charakteryzować się znacznie większym zapotrzebowaniem niż inne. Dlatego kluczowym może być przeprowadzenie dodatkowej analizy klasyfikacyjnej, której celem będzie wskazanie zawodów spełniających jednocześnie trzy kluczowe kryteria: uznanie za szczególnie istotne, istotne lub umiarkowanie

istotne według Monitora Polskiego; występowanie w kategorii zawodów deficytowych według Barometru Zawodów; oraz brak ich obecności w ofercie edukacyjnej województwa. Poniższa Tabela 37 przedstawia zawody spełniające wymienione warunki.

Tabela 37 Zawody deficytowe według Barometru zawodów i Monitora Polskiego, nienauczane w województwie opolskim w 2025 r.

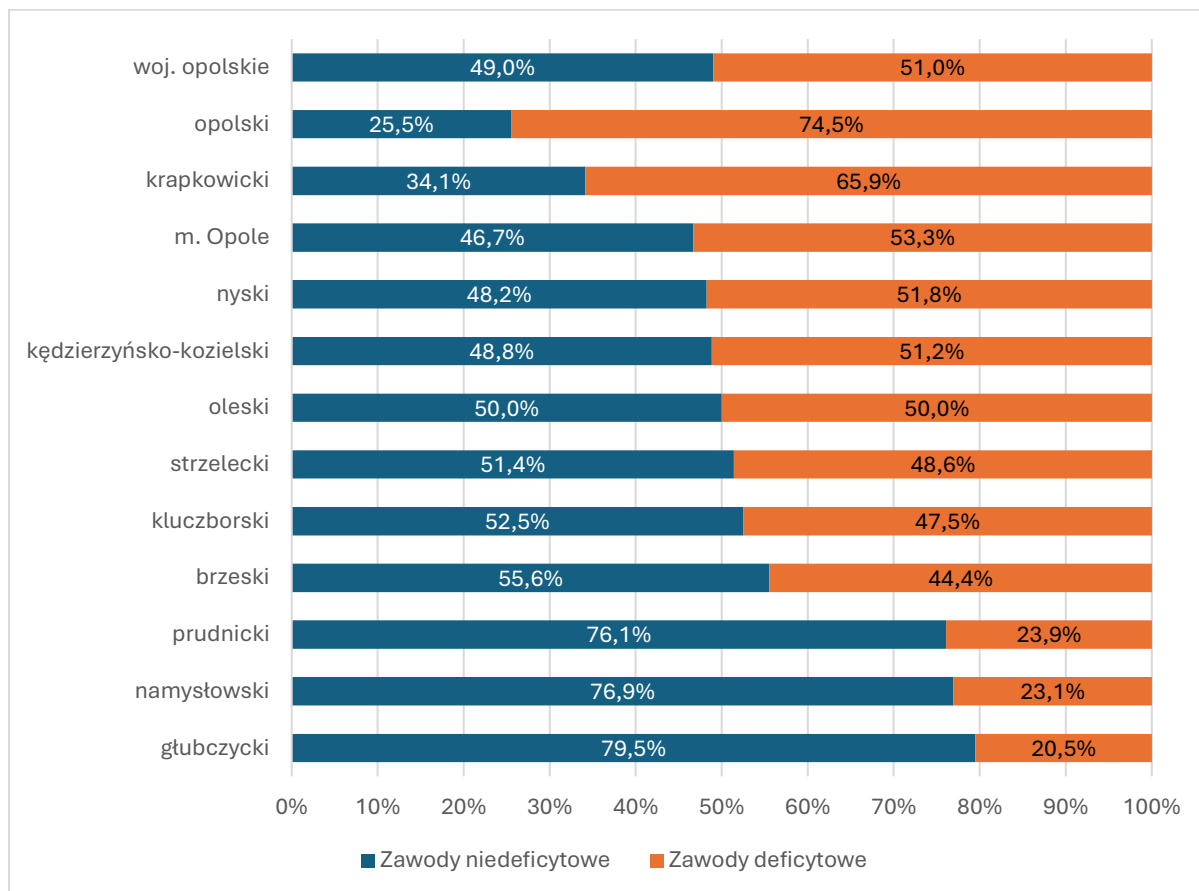
Szczególnie istotne	Umiarkowanie istotne
• Betoniarz-zbrojarz • Monter konstrukcji budowlanych • Operator maszyn i urządzeń do robót ziemnych i drogowych • Technik elektroenergetyk transportu szynowego • Technik energetyk	• Kominiarz • Monter izolacji budowlanych • Technik robót wykończeniowych w budownictwie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Barometru zawodów na 2025 rok oraz danych o zawodach nauczanych w województwie opolskim udostępnionych przez Kuratorium

Barometr Zawodów, w przeciwieństwie do Monitora Polskiego, prezentuje listy zawodów deficytowych w podziale na poszczególne powiaty. Poniżej przedstawiono zestawienie, które dla każdego powiatu pokazuje podział na zawody deficytowe i niedeficytowe zgodnie z wynikami Barometru Zawodów.

Struktura nauczanych zawodów w poszczególnych powiatach pokazuje duże zróżnicowanie między obszarami, w których dominuje kształcenie w zawodach niedeficytowych, a tymi, gdzie większość oferty edukacyjnej obejmuje zawody deficytowe. Największy udział nauczanych zawodów niedeficytowych obserwuje się w powiatach głubczyckim (79,5%), namysłowskim (76,9%) i prudnickim (76,1%), co oznacza, że tamtejsza oferta szkół w najmniejszym stopniu odpowiada na lokalne potrzeby rynku pracy wskazywane w Barometrze Zawodów. W kilku powiatach, m.in. brzeskim, kluczborskim, strzeleckim oraz oleskim, proporcje zaczynają się wyrównywać, a udział zawodów deficytowych sięga około 44–50%. Najbardziej dopasowana do lokalnego popytu jest natomiast oferta edukacyjna w powiatach kędzierzyńsko-kozielskim (51,2%), nyskim (51,8%), w mieście Opolu (53,3%), krapkowickim (65,9%) oraz szczególnie opolskim, gdzie aż 74,5% nauczanych kierunków to zawody deficytowe.

Wykres 27 Udział nauczanych zawodów deficytowych i niedeficytowych w powiatach województwa według Barometru Zawodów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Barometru zawodów na 2025 rok oraz danych o zawodach nauczanych w województwie opolskim udostępnionych przez Kuratorium, N=663

Skala kształcenia i popyt na pracę

Cel analizy

Celem analizy jest określenie skali i struktury popytu na pracę w podziale na grupy zawodów oraz porównanie zapotrzebowania pracodawców z podażą absolwentów szkolnictwa zawodowego.

Metoda analizy

Porównawcza analiza ilościowa popytu i podaży pracy w układzie zawodowym, oparta na danych administracyjnych i internetowych.

Źródła danych

W analizie wykorzystano: Załącznik nr 1 do sprawozdania MRPiPS-01 (pierwsze półrocze), System Prognozowania Polskiego Rynku Pracy (Moduł Internetowych Ofert Pracy oraz Moduł Progностyczny) oraz publicznie dostępne dane *Szkoły zawodowe - liczba uczniów w*

roku szkolnym 2025/2026 wg zawodów szkolnictwa zawodowego, klas, typu podmiotu, w tym młodociani pracownicy oraz absolwenci z roku szkolnego 2024/2025³⁴.

Analiza

Dokument Załącznik nr 1 do sprawozdania Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki społecznej o rynku pracy, zawiera informacje o skali bezrobocia rejestrowanego oraz wolnych miejscach pracy i miejscach aktywizacji zawodowej. W Załączniku znajdują się informacje o liczbie wolnych miejsc pracy w konkretnych zawodach pochodzące z danych powiatowych urzędów pracy³⁵. Warto jednak podkreślić, że rejestrowany popyt na pracę nie odzwierciedla w pełni rzeczywistej liczby ofert funkcjonujących na lokalnych rynkach pracy. Pracodawcy nie mają obowiązku zgłaszania wolnych miejsc pracy do urzędów pracy, co oznacza, że do systemu trafia jedynie część całego wolumenu ofert i nie jest możliwe precyzyjne określenie, jak duża jest to część. Z tego względu dane dotyczące popytu rejestrowanego należy traktować jako fragment obrazu rynku pracy, a nie pełną informację o zapotrzebowaniu na pracowników. Dodatkowo do powiatowych urzędów pracy praktycznie nie trafiają oferty zatrudnienia dla specjalistów, ponieważ rekrutacja na stanowiska wymagające wysokich kwalifikacji odbywa się głównie poza systemem publicznych służb zatrudnienia.

W Systemie Prognozowania Polskiego Rynku Pracy dane mają inne źródło. Powiatowe urzędy pracy przekazują informacje o zapotrzebowaniu na pracowników zgłaszanych przez pracodawców, natomiast System Prognozowania Polskiego Rynku Pracy (Moduł Internetowych Ofert Pracy) udostępnia informacje w oparciu o oferty pracy zbierane z portali: careerjet.pl, gazetapraca.pl, gratka.pl/praca, olx.pl/praca, praca.pl, pracuj.pl³⁶. Należy podkreślić, że dane w Systemie – Module Internetowych Ofert Pracy – są poddane procesowi deduplikacji (unikania tych samych ofert)³⁷.

Innym źródłem jest zestawienie danych z pochodzące również z Systemu Prognozowania Polskiego Rynku Pracy, lecz z Modułu Prognostycznego. Źródło to różni się zastosowaną metodologią. Moduł Internetowych Ofert Pracy prezentuje informacje wyłącznie na podstawie ogłoszeń zamieszczanych na określonych portalach internetowych i obejmuje stan

³⁴ https://dane.gov.pl/pl/dataset/1617/resource/1254780,szkoy-zawodowe-liczba-uczniow-w-roku-szkolnym-20252026-wg-zawodow-szkolnictwa-zawodowego-klas-typu-podmiotu-w-tym-modociani-pracownicy-oraz-absolwenci-z-roku-szkolnego-20242025/table?page=1&per_page=20&q=&sort= [07.04.2026]

³⁵ <https://form.stat.gov.pl/formaty/zestaw.php?rok-pbssp=2025&idzst=182> [26.02.2026]

³⁶ https://prognozy.praca.gov.pl/pdf/3.Raport_metodologiczny.pdf s.22 [26.02.2026]

³⁷ Tamże.

faktyczny do 2025 roku. Moduł Progностyczny jest natomiast zaawansowanym modelem analitycznym, który szerzej ujmuje skalę popytu na poszczególne zawody. W rezultacie prognozowany popyt może być wyższy niż ten wynikający z samych ofert internetowych. Trafność wyników generowanych przez ten moduł zależy jest od czynników zewnętrznych – w przypadku wystąpienia istotnych zmian gospodarczych, takich jak pojawienie się przełomowej innowacji technologicznej, prognozy mogą okazać się mniej adekwatne. System Prognozowania Polskiego Rynku pracy oraz Załącznik nr 1 sprawozdania o rynku pracy MRPiPS-01 różnią się od Barometru Zawodów oraz Monitora Polskiego tym, że przedstawiają liczbową skalę zapotrzebowania na pracowników. Dzięki temu umożliwiają uchwycenie fragmentu rzeczywistości dotyczącego zarówno rozkładu dostępnych ofert, jak i skali zgłaszanego popytu na pracę.

W dalszej analizie rozważane są wyłącznie średniej wielkości grupy zawodów z Klasyfikacji Zawodów i Specjalności na 2025 rok, które zawierają zawody nauczane w szkołach branżowych I stopnia lub technikach.

Ponieważ w Systemie Prognozowania Polskiego Rynku Pracy (Module Internetowych Ofert Pracy) wskazywana liczba poszukiwanych pracowników jest większa niż w Załączniku 1 (25095³⁸ vs 9325), pracodawcy bardziej są skłonni do zamieszczania ofert pracy na portalach internetowych niż zgłaszania zapotrzebowania w urzędach pracy.

Analiza danych wskazuje na istotne zróżnicowanie relacji między skalą kształcenia zawodowego a zapotrzebowaniem rynku pracy. W obszarze zawodów technicznych widoczne są przykłady relatywnie szerokiej oferty edukacyjnej, która jednak nie zawsze przekłada się na adekwatną odpowiedź na potrzeby rynku pracy. W grupie techników nauk fizycznych, chemicznych i technicznych nauczanych jest 64 zawodów, a liczba absolwentów wynosi 810, podczas gdy liczba ofert pracy to 634 (IOP) i 72 (Załącznik nr 1). Może to sugerować nadwyżkę podaży pracy względem zapotrzebowania. Jednocześnie w bardziej wyspecjalizowanych grupach, takich jak kontrolerzy procesów przemysłowych, mimo istnienia 1 nauczanego zawodu, nie odnotowano absolwentów, przy jednoczesnym występowaniu 1089 ofert pracy (IOP) i 84 w Załączniku nr 1, co wskazuje na wyraźną lukę między systemem edukacji a rynkiem pracy.

³⁸ Suma danych miesięcznych (od stycznia do czerwca) dla 2025 roku.

Zróźnicowanie to widoczne jest również w obrębie zawodów związanych z technologiami. W przypadku techników teleinformatycznych i wsparcia użytkowników nauczane są 4 zawody, a liczba absolwentów wynosi 543, przy stosunkowo umiarkowanej liczbie ofert pracy (116 w IOP i 7 w Załączniku nr 1). Jednak w tej grupie odnotowano najwyższy wzrost popytu (13,1%), co może wskazywać na rosnące znaczenie tego obszaru i potencjalne zbliżanie się do równowagi między podażą a popytem w przyszłości.

W sektorze usługowym obserwuje się zarówno przypadki nadpodaży, jak i niedoborów. W grupie fryzjerów i kosmetyczek, przy 2 nauczanych zawodach, liczba absolwentów wynosi 304, podczas gdy liczba ofert pracy to 180 (IOP) i 115 (Załącznik nr 1), co sugeruje znaczną nadwyżkę podaży pracy. Z kolei w grupie kelnerów i barmanów, mimo 2 nauczanych zawodów, liczba absolwentów jest bardzo niska (4 osoby), przy 219 ofertach pracy (IOP) i 91 w Załączniku nr 1.

Szczególnie wyraźne niedopasowania widoczne są w sektorze budowlanym i przemysłowym. W grupie robotników robót stanu surowego nauczanych jest 10 zawodów, jednak liczba absolwentów wynosi jedynie 30, podczas gdy liczba ofert pracy osiąga 1001 (IOP) i 109 (Załącznik nr 1). Podobnie w przypadku robotników robót wykończeniowych – 7 nauczanych zawodów, 126 absolwentów i 584 ofert pracy (IOP) oraz 338 w Załączniku nr 1. Dane te wskazują, że mimo istnienia rozbudowanej oferty edukacyjnej, liczba osób kończących te kierunki pozostaje niewystarczająca względem potrzeb rynku pracy.

Analiza pokazuje również, że sama liczba nauczanych zawodów nie przekłada się automatycznie na skalę kształcenia. W niektórych grupach, mimo stosunkowo dużej liczby kierunków, liczba absolwentów pozostaje niska (np. formierze, spawacze i pokrewni: 4 zawody, 13 absolwentów, 597 ofert pracy w IOP i 143 w Załączniku nr 1), co może świadczyć o niskiej atrakcyjności tych kierunków lub ograniczonej dostępności kształcenia. Z kolei w innych przypadkach niewielka liczba zawodów wiąże się z dużą liczbą absolwentów, jak wśród pracowników sprzedaży (3 zawody, 234 absolwentów), co może prowadzić do większej konkurencji na rynku pracy.

Uwzględniając prognozowaną zmianę popytu do 2030 roku, można wskazać grupy zawodów, w których obecne niedopasowania mogą się pogłębiać. Dotyczy to zwłaszcza zawodów budowlanych (wzrost o 6,0% i 7,7%) oraz technologii teleinformatycznych (13,1%), gdzie już obecnie widoczne są napięcia między podażą a popytem. Z kolei w zawodach o malejącym

popycie, takich jak pracownicy sprzedaży (−1,6%) czy wybrane zawody przemysłowe, utrzymywanie wysokiej liczby absolwentów może w przyszłości prowadzić do narastania nadpodaży.

Tabela 38 Zgłaszany popyt na pracowników w 2025 roku

	Liczba zawodów w kategorii	Liczba nauczanych zawodów w szkole branżowej i technikach	Absolwenci szkół kształcenia zawodowego w 2025 roku	SPPRP Moduł Internetowych Ofert Pracy ³⁹	Załącznik nr 1 do sprawozdania MRPiPS-01 o rynku pracy ⁴⁰	Popyt na pracę w 2025 roku (w tys.) wg SPPRP	Popyt na pracę w 2030 roku (w tys.) wg SPPRP	Zmiana popytu na pracę
Grupy zawodów								
Technicy i inny średni personel								
Technicy nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	136	64	810	634	72	8,11	8,23	1,5%
Kontrolerzy (sterowniczy) procesów przemysłowych	38	1	0	1089	84	1,58	1,57	-0,6%
Technicy nauk biologicznych, rolniczych i technologii żywności	30	9	86	35	6	1,56	1,47	-5,8%
Pracownicy transportu morskiego, żeglugi śródlądowej i lotnictwa (z wyłączeniem sił zbrojnych)	41	8	13	6	0	0,39	0,39	0,0%
Technicy medyczni i farmaceutyczni			25	90	8	2,92	3,11	6,5%
Technicy weterynarii ⁴¹	2	1	78	-	6	-	-	-
Inny średni personel do spraw zdrowia	30	4	20	257	63	4,44	4,59	3,4%
Średni personel do spraw finansowych	19	2	222	297	54	8,65	8,74	1,0%
Pośrednicy usług biznesowych	27	4	502	212	34	3,96	4,03	1,8%
Średni personel w zakresie działalności artystycznej, kulturalnej i kulinarnej	49	3	267	55	39	2,1	2,13	1,4%
Technicy do spraw technologii teleinformatycznych i pomocy użytkownikom urządzeń teleinformatycznych	18	4	543	116	7	2,52	2,85	13,1%
Pracownicy biurowi								

³⁹ Suma z pierwszych sześciu miesięcy 2025 roku.

⁴⁰ Liczba wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej zgłoszonych w okresie sprawozdawczym ogółem.

⁴¹ Grupa zawodów nie ujęta w SPPRP.

	Liczba zawodów w kategorii	Liczba nauczanych zawodów w szkole branżowej i technikach	Absolwenci szkół kształcenia zawodowego w 2025 roku	SPPRP Moduł Internetowych Ofert Pracy ³⁹	Załącznik nr 1 do sprawozdania MRPIPS-01 o rynku pracy ⁴⁰	Popyt na pracę w 2025 roku (w tys.) wg SPPRP	Popyt na pracę w 2030 roku (w tys.) wg SPPRP	Zmiana popytu na pracę
Grupy zawodów								
Pracownicy obsługi biurowej	4	1	0	780	618	12,66	12,77	0,9%
Pracownicy do spraw informowania klientów	16	2	114	150	70	1,68	1,72	2,4%
Pracownicy do spraw finansowo-statystycznych	7	1	37	84	68	1,12	1,12	0,0%
Pracownicy do spraw ewidencji materiałowej i transportu	12	1	72	679	378	12,55	12,65	0,8%
Pracownicy usług i sprzedawcy								
Kucharze	2	1	123	297	97	3,2	3,24	1,3%
Kelnerzy i barmani	5	2	4	219	91	1,42	1,44	1,4%
Fryzjerzy, kosmetyczki i pokrewni	11	2	304	180	115	4,95	5,15	4,0%
Gospodarze obiektów	10	1	0	309	666 ⁴²	3,39	3,42	0,9%
Pozostali pracownicy usług osobistych	25	1	1	120	14	0,43	0,43	0,0%
Pracownicy sprzedaży w sklepach	12	3	234	1128	397	20,1	19,78	-1,6%
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy								
Robotnicy budowlani robót stanu surowego i pokrewni	30	10	30	1001	338	18,55	19,67	6,0%
Robotnicy budowlani robót wykończeniowych i pokrewni	43	7	126	584	364	10,13	10,91	7,7%
Malarze, pracownicy czyszczący konstrukcje budowlane i pokrewni	16	2	17	223	35	2,93	3,05	4,1%
Formierze odlewniczy, spawacze, blacharze, monterzy konstrukcji metalowych i pokrewni	26	4	13	597	143	5,66	5,64	-0,4%
Kowale, ślusarze i pokrewni	30	3	168	536	234	9,23	8,98	-2,7%
Mechanicy maszyn i urządzeń	30	4	311	411	106	7,16	7,22	0,8%

⁴² Wszystkie wskazane miejsca pracy dotyczą robotnika gospodarczego, który nie jest zawodem nauczonym w szkołach.

	Liczba zawodów w kategorii	Liczba nauczanych zawodów w szkole branżowej i technikach	Absolwenci szkół kształcenia zawodowego w 2025 roku	SPPRP Moduł Internetowych Ofert Pracy ³⁹	Załącznik nr 1 do sprawozdania MRPIPS-01 o rynku pracy ⁴⁰	Popyt na pracę w 2025 roku (w tys.) wg SPPRP	Popyt na pracę w 2030 roku (w tys.) wg SPPRP	Zmiana popytu na pracę
Grupy zawodów								
Rzemieślnicy	66	8	0	14	19	0,64	0,63	-1,6%
Robotnicy poligraficzni	28	3	1	34	40	0,86	0,84	-2,3%
Elektrycy budowlani, elektromechanicy i elektromonterzy	30	2	282	672	126	8,78	9,06	3,2%
Monterzy-elektronicy i monterzy instalacji i urządzeń telekomunikacyjnych	23	3	3	88	7	2,32	2,35	1,3%
Robotnicy w przetwórstwie spożywczym i pokrewni	22	4	95	161	170	3,21	3,13	-2,5%
Robotnicy obróbki drewna, stolarze meblowi i pokrewni	24	1	98	176	84	3,11	3,03	-2,6%
Robotnicy produkcji odzieży i pokrewni	31	6	29	149	24	2,88	2,82	-2,1%
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń								
Operatorzy maszyn i urządzeń górniczych i pokrewni	26	6	0	11	24	0,42	0,35	-16,7%
Operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji, przetwórstwa i obróbki wykończeniowej metalu	29	2	0	7	3	1,73	1,7	-1,7%
Operatorzy urządzeń do produkcji wyrobów chemicznych i fotograficznych	41	1	0	13	15	1,99	1,94	-2,5%
Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów gumowych, z tworzyw sztucznych i papierniczych	22	1	0	40	78	3,52	3,45	-2,0%
Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów włókienniczych, futrzarskich i skórzanych	23	1	0	22	43	1,15	1,14	-0,9%
Operatorzy maszyn i urządzeń do obróbki drewna i produkcji papieru	27	1	0	34	22	2,5	2,41	-3,6%
Operatorzy innych maszyn i urządzeń przetwórczych	40	2	0	89	20	1,04	1,02	-1,9%
Kierowcy samochodów osobowych, dostawczych i motocykli	7	1	13	372	53	4,97	5,05	1,6%
Operatorzy pojazdów wolnobieżnych i pokrewni	38	3	28	421	133	7,12	7,18	0,8%
Pracownicy wykonujący prace proste								
Pomoce i sprzątaczk domowe, biurowe, hotelowe	10	1	0	365	192	8,56	8,78	2,6%

	Liczba zawodów w kategorii	Liczba nauczanych zawodów w szkole branżowej i technikach	Absolwenci szkół kształcenia zawodowego w 2025 roku	SPPRP Moduł Internetowych Ofert Pracy ³⁹	Załącznik nr 1 do sprawozdania MRPiPS-01 o rynku pracy ⁴⁰	Popyt na pracę w 2025 roku (w tys.) wg SPPRP	Popyt na pracę w 2030 roku (w tys.) wg SPPRP	Zmiana popytu na pracę
Grupy zawodów								
Robotnicy wykonujący prace proste w przemyśle ⁴³	24	6	0	-	186	3,06	3,02	-1,3%
Pracownicy wykonujący prace proste związane z przygotowywaniem posiłków ⁴⁴	4	1	1	-	168	-	-	
Inni pracownicy wykonujący prace proste	19	1	28	1634	184	1,37	1,36	-0,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych rządowych „Szkoły zawodowe - liczba uczniów w roku szkolnym 2025/2026 wg zawodów szkolnictwa zawodowego, klas, typu podmiotu, w tym młodociani pracownicy oraz absolwenci z roku szkolnego 2024/2025”, danych z Załącznika nr 1 do sprawozdania MRPiPS-01 o rynku pracy (pierwsze półrocze), Systemu Prognozowania Polskiego Rynku Pracy (Moduł Internetowych Ofert Pracy) oraz „OBWIESZCZENIA MINISTRA EDUKACJI z dnia 19 marca 2024 r. sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego”⁴⁵

⁴³ Grupa zawodów nie ujęta w SPPRP.

⁴⁴ Grupa zawodów nie ujęta w SPPRP.

⁴⁵ <https://dziennikustaw.gov.pl/D2024000061101.pdf> [22.04.2026]

Niedopasowanie zawodowe

Cel analizy

Celem analizy jest:

- identyfikacja zawodów nadwyżkowych w powiatach województwa opolskiego,
- określenie skali tego zjawiska w układzie terytorialnym (na poziomie powiatów),
- ocena skali kształcenia w zawodach nadwyżkowych
- oszacowanie ryzyka niedopasowania edukacja-rynek pracy.

Metoda analizy

Analiza ma charakter jakościowy i ilościowy:

- analiza porównawcza liczby zawodów nadwyżkowych w układzie powiatów
- analiza struktury branżowej zawodów nadwyżkowych
- interpretacja przyczyn nadwyżek na podstawie komentarzy eksperckich
- obliczenie wskaźników udziału uczniów kształcących się w zawodach nadwyżkowych
- analiza zróżnicowania wskaźników na poziomie województwa i powiatów.

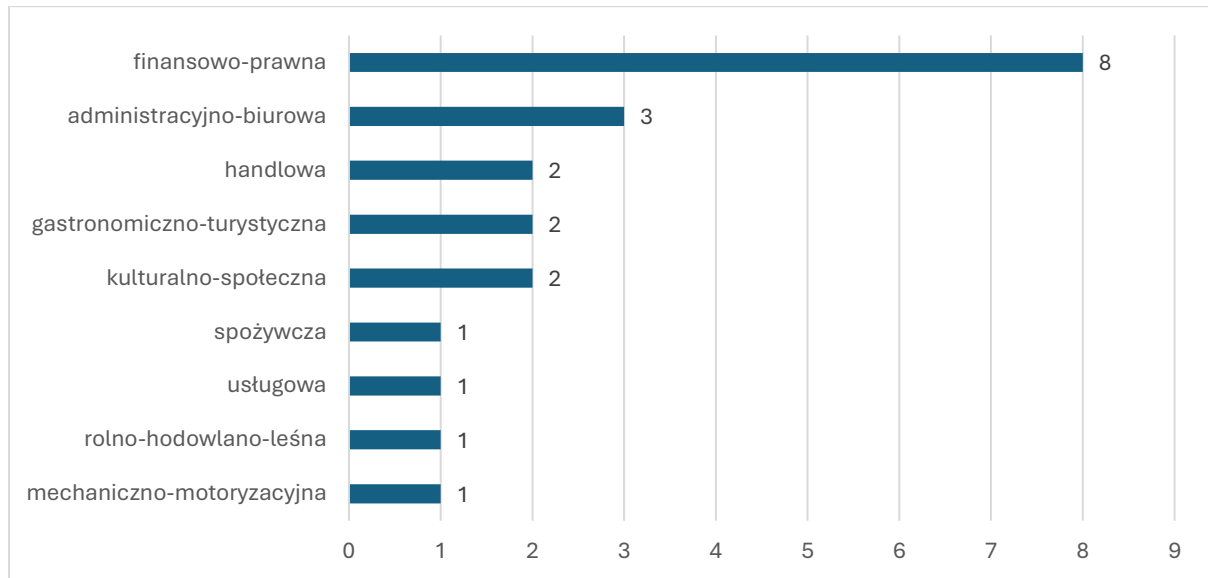
Źródła danych

Analiza opiera się na danych z Barometru Zawodów na 2025 rok, które dostarczają informacji o zawodach nadwyżkowych w układzie powiatowym wraz z komentarzami eksperckimi, oraz na danych dotyczących liczby uczniów kształcących się w poszczególnych zawodach w województwie opolskim, pochodzących z portalu dane.gov.pl, za rok szkolny 2024/2025.

Analiza

Zgodnie z danymi zawartymi w Barometrze Zawodów na rok 2025, najczęściej wskazywanymi nadwyżkowymi zawodami w powiatach województwa opolskiego są zawody zawarte w branży finansowo-prawnej, konkretnie jest to zawód ekonomista (w 8 z 12 powiatów). Rzadziej występowały zawody nadwyżkowe z branży administracyjno-biurowej (zawód pracownicy administracyjni i biurowi) – w trzech powiatach. W dwóch powiatach w ten sposób oceniono również branżę handlową (sprzedawcy i kasjerzy), gastronomiczno-turystyczną (pracownicy biur podróży i obsługi turystycznej) i kulturalno-społeczną (filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy). Zawody nadwyżkowe w pojedynczych powiatach stanowią zawody zawarte w branży spożywczej (specjaliści technologii żywności i żywienia), usługowej (fryzjerzy), rolno-handlowo-leśnej (rolnicy i hodowcy) oraz mechaniczno-motoryzacyjnej (monterzy maszyn i urządzeń).

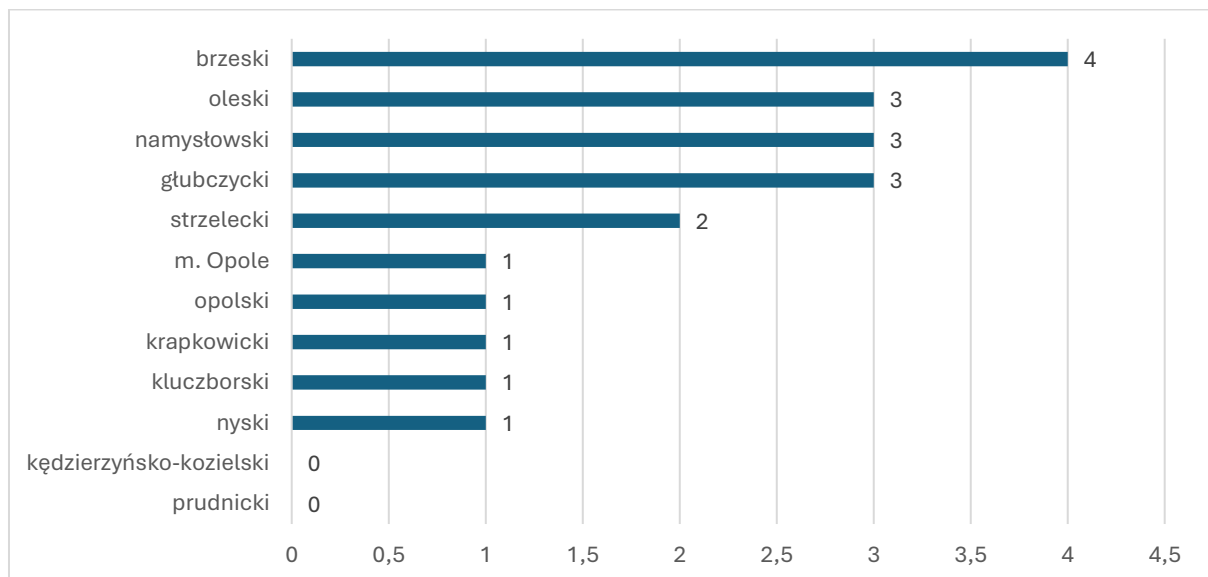
Wykres 28 Branże nadwyżkowe w powiatach województwa opolskiego – liczba powiatów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Barometru Zawodów na 2025 rok

Najwięcej zawodów nadwyżkowych (4 zawody) znajduje się w powiecie brzeskim. O jeden zawód nadwyżkowy mniej obecny jest w powiatach: głubczycki, namysłowski, oleski. Dwa nadwyżkowe zawody znajdują się w powiecie strzeleckim, po jednym zaś w powiatach: nyski, kluczborski, krapkowicki, opolski, miasto Opole. W powiatach prudnickim oraz kędzierzyńsko-kozielskim nie ma zawodów nadwyżkowych.

Wykres 29 Liczba zawodów nadwyżkowych w poszczególnych powiatach województwa opolskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Barometru Zawodów na 2025 rok

W poniższej Tabeli 39 przedstawiono podział na powiaty województwa opolskiego wraz ze szczegółowym wskazaniem zawodów, które w danym powiecie są nadwyżkowe.

Uwzględniono tylko te z zawodów, które są możliwym kierunkiem edukacji w ramach kształcenia zawodowego – wykluczono więc branżę kulturalno-społeczną (filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy). W powiecie brzeskim, w którym zawodów nadwyżkowych jest najwięcej, są to: ekonomiści, pracownicy administracyjni i biurowi, pracownicy biur podróży i obsługi turystycznej oraz specjaliści technologii żywności i żywienia. Ponieważ w Barometrze Zawodów dostępne są komentarze do przedstawianych statystyk, warto przyjrzeć się powodom, dla których zawody te są oceniane jako nadwyżkowe. W każdym zawodzie powodem jest brak nowych ofert pracy, a ciągły napływ absolwentów – szczególnie wśród pracowników biur podróży i obsługi turystycznej oraz pracowników administracyjnych i biurowych.

W powiecie głubczyckim zawodem nadwyżkowym są ekonomiści, mechanicy-monterzy maszyn i urządzeń oraz rolnicy i hodowcy. W powiecie namysłowskim również są to ekonomiści, a także pracownicy administracyjni i biurowi oraz sprzedawcy i kasjerzy. W powiecie oleskim są to zawody: ekonomista, fryzjer, sprzedawcy i kasjerzy. Żadna z nadwyżek w tych powiatach nie została jednak skomentowana.

W powiecie strzeleckim wskazywano już tylko dwa zawody nadwyżkowe: ekonomistę oraz pracowników biur podróży i obsługi turystycznej. Ekonomiści stanowią najczęściej nadwyżkę z miejscowego technikum, znajdują oni jednak pracę w pokrewnych zawodach. Z kolei w przypadku pracowników biur podróży, absolwenci również radzą sobie poprzez szukanie pracy w innych zawodach, szczególnie jeśli znają języki obce.

W powiecie kluczborskim, nyskim oraz w całym województwie opolskim nadwyżka dotyczy ekonomistów, którzy podobnie jak ekonomiści w pozostałych powiatach, radzą sobie poprzez znajdowanie pracy w podobnych zawodach. W pozostałym powiecie krapkowickim, w których nadwyżka jest obecna, dotyczy ona pracowników administracyjnych i biurowych. W pozostałych powiatach, nadwyżka nie występuje lub dotyczy ścieżek niezwiązanych z kształceniem zawodowym (powiat opolski, kędzierzyńsko-kozielski, prudnicki oraz miasto Opole).

Tabela 39 Szczegółowe zawody nadwyżkowe w powiatach województwa opolskiego

Powiat	ekonomiści	fryzjerzy	mechanicy-monterzy maszyn i urządzeń	pracownicy administracyjni i biurowi	pracownicy biur podróży i obsługi turystycznej	rolnicy i hodowcy	specjaliści technologii żywności i żywienia	sprzedawcy i kasjerzy	łącznie
brzeski	✓			✓	✓		✓		4
głubczycki	✓		✓			✓			3
namysłowski	✓			✓				✓	3
oleski	✓	✓						✓	3
strzelecki	✓				✓				2
kluczborski	✓								1
krapkowicki				✓					1
nyski	✓								1
opolski									0
m. Opole									0
kędzierzyńsko-kozielski									0
prudnicki									0
województwo opolskie	✓								1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Barometru Zawodów na 2025 rok

Na podstawie danych dostępnych w Barometrze Zawodów oraz dostępnego spisu liczby uczniów w zawodach dokonano rekodowania kierunków kształcenia zgodnie z klasyfikacją Barometru Zawodów (w przypisie dolnym każdego z zawodów zaznaczono jakie kierunki kształcenia były brane pod uwagę w obliczeniach). Do obliczeń uwzględniono całkowitą liczbę uczniów oraz liczbę uczniów w poszczególnych zawodach nadwyżkowych w danym powiecie. Na szaro zaznaczono w Tabeli 40 zawody, które ocenione zostały w Barometrze Zawodów jako nadwyżkowe.

Uwzględniając uczniów na terenie całego województwa opolskiego oraz uczniów kształcących się we wszystkich zawodach (w roku szkolnym 2024/2025) ocenianych chociaż w jednym powiecie jako nadwyżkowe (8 zawodów) dokonano ogólnego pomiaru uczniów zawodów nadwyżkowych. Wyniósł on 0,16, a więc 16% uczniów w regionie uczy się w zawodach, które mogą być potencjalnie nadwyżkowe (w niektórych z powiatów).

Warto jednak zauważyć, że w podziale na poszczególne zawody nadwyżkowe w powiatach, odsetek uczniów kształcących się w zawodach ocenianych w ten sposób jest niski lub bardzo niski, co nie stanowi istotnego ryzyka trudności w zatrudnieniu. Niezależnie od powiatu i

zawodu wskaźnik obecności uczniów w danym zawodzie nadwyżkowym nie przekracza 0,18 (najwyższą wartość odnotowano w przypadku zawodu specjalisty technologii żywności i żywienia, który jednak nie został ostatecznie zaklasyfikowany jako nadwyżkowy).

Tabela 40 Wskaźnik obecności uczniów w zawodach nadwyżkowych w podziale na powiaty.

Powiat	ekonomiści ⁴⁶	fryzjerzy ⁴⁷	mechanicy-monterzy maszyn i urządzeń	pracownicy administracyjni i biurowi ⁴⁸	pracownicy biur podróży i obsługi turystycznej ⁴⁹	rolnicy i hodowcy ⁵⁰	specjaliści technologii żywności i żywienia ⁵¹	sprzedawcy i kasjerzy ⁵²
Brzeski [N=3 333]	0,02	0,02	0,00	0,04	0,02	0,00	0,01	0,05
Głubczycki [N=844]	0,03	0,02	0,00	-	-	0,05	0,18	0,02
Namysłowski [N=1 338]	0,03	0,03	0,00	-	-	-	0,07	0,02
Oleski [N=1401]	0,05	0,07	0,03	0,03	-	0,00	0,02	0,04
Strzelecki [N=1 968]	0,06	0,04	0,02	-	0,02	0,00	0,03	0,03
Kluczborski [N=2 082]	0,03	0,01	0,00	-	-	0,04	0,04	0,00
Krapkowicki [N=723]	0,07	0,04	0,07	-	-	-	-	0,11
Nyski [N=3 986]	0,03	0,04	0,01	0,01	-	0,00	0,03	0,03
Opolski [N=572]	-	0,03	0,04	-	-	-	-	0,07
m. Opole [N= 8 476]	0,02	0,04	0,01	0,03	0,01	0,00	0,03	0,02
kędzierzyńsko-kozielski [N=2 747]	0,04	0,04	0,01	0,02	-	-	0,05	0,02
Prudnicki [N=1 144]	0,06	0,03	0,04	-	-	-	0,06	0,06
województwo opolskie [N=28 614]	0,03	0,04	0,01	0,02	0,00	0,00	0,04	0,03

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Barometru Zawodów na 2025 rok oraz danych z portalu dane.gov.pl, za lata szkolne 2024/2025

Terytorialna dostępność oferty edukacyjnej

Cel analizy

Celem analizy jest:

- ocena dostępności instytucjonalnej kształcenia zawodowego w województwie opolskim
- określenie relacji między liczbą placówek a liczbą potencjalnych kandydatów (uczniów kończących szkołę podstawową)

⁴⁶ Technik ekonomista

⁴⁷ Fryzjer, technik usług fryzjerskich

⁴⁸ Technik administracji

⁴⁹ Technik organizacji turystyki

⁵⁰ Rolnik, technik rolnik, technik hodowca koni

⁵¹ Technik żywienia i usług gastronomicznych, technik technologii żywności

⁵² Sprzedawca, technik handlowiec

- identyfikacja zróżnicowania przestrzennego dostępności szkolnictwa zawodowego w układzie powiatów
- ocena dostępności oferty edukacyjnej pod względem liczby kierunków kształcenia
- wskazanie obszarów o relatywnie wyższej i niższej dostępności edukacji zawodowej

Metody analizy

Analiza porównawcza liczby placówek kształcenia zawodowego, liczby nauczanych kierunków oraz liczby uczniów w układzie powiatów:

- konstrukcja wskaźnika nasycenia (liczba placówek na 1000 uczniów) jako miary dostępności instytucjonalnej
- analiza zróżnicowania przestrzennego dostępności kształcenia zawodowego
- konstrukcja wskaźnika nasycenia kierunkami kształcenia (liczba kierunków na 1000 uczniów)
- analiza zróżnicowania przestrzennego oferty edukacyjnej pod względem liczby kierunków

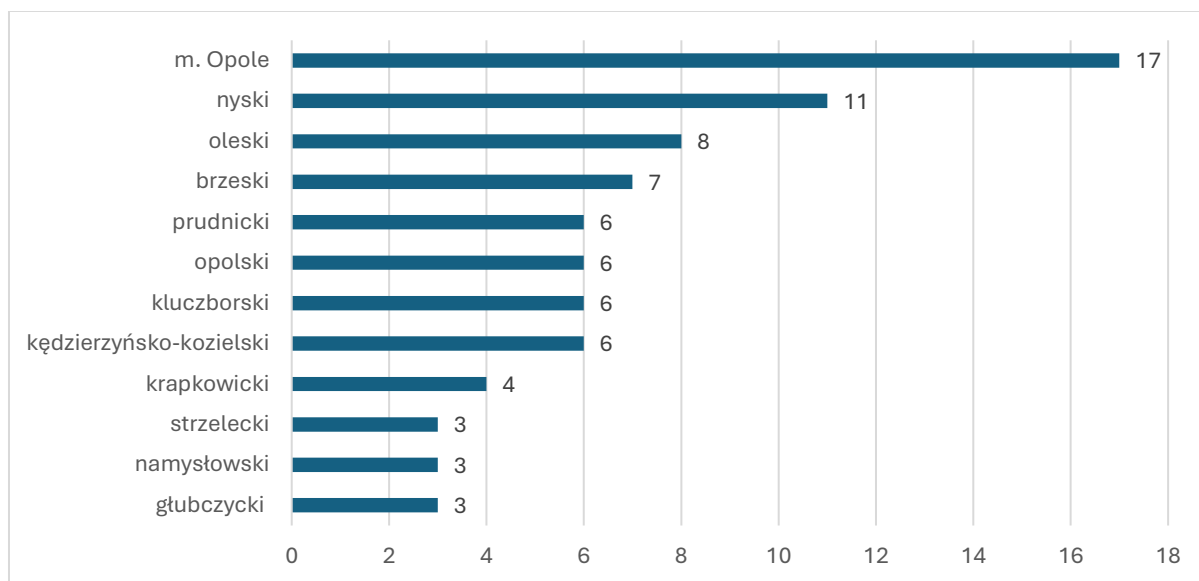
Źródła danych

Analiza opiera się na danych dotyczących liczby placówek kształcenia zawodowego, liczby uczniów kończących szkołę podstawową oraz liczby kierunków kształcenia w województwie opolskim, udostępnionych przez Kuratorium Oświaty.

Analiza

Łączna liczba placówek szkół branżowych I stopnia oraz techników w województwie opolskim wynosi 80. Najwięcej placówek znajduje się w Opolu – 17. Kolejnym powiatem pod względem liczebności szkół jest powiat nyski (11). Po sześć placówek jest w powiatach: prudnickim, opolskim, kluczborski, kędzierzyńsko-kozielskim. Najmniej, bo po dwie trzy placówki, są w powiatach: strzeleckim, namysłowskim i głubczyckim.

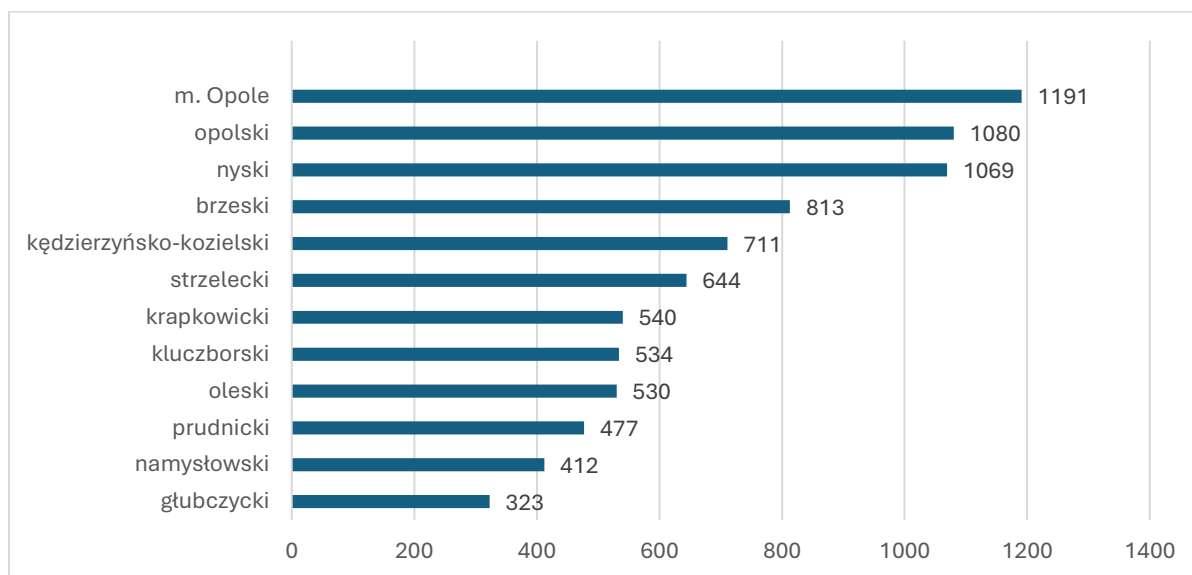
Wykres 30 Liczba placówek szkół branżowych I stopnia oraz techników w podziale na powiaty województwa opolskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Kuratorium Oświaty

Łącznie w województwie opolskim znajduje się 8324 uczniów będących w ostatniej, tj. VIII klasie szkoły podstawowej w roku szkolnym 2025/2026. Najwięcej uczniów znajduje się w Opolu – 1191. Nieznacznie mniej w powiecie opolskim (1080 uczniów) oraz nyskim (1069 uczniów). Mniej uczniów jest w powiecie brzeskim (813) oraz kędzierzyńsko-kozielskim (711). W powiecie strzeleckim znajduje się 644 uczniów klasy VIII. Podobna ilość uczniów znajduje się w powiecie krapkowickim, kluczborskim i oleskim – od 540 do 530. Mniej niż pół tysiąca uczniów klas VIII znajduje się w powiecie prudnickim (477) oraz namysłowskim (412). Najmniej uczniów jest w powiecie głubczyckim (323 osoby).

Wykres 31 Liczba uczniów VIII klasy szkoły podstawowej w podziale na powiaty województwa opolskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Kuratorium Oświaty

W celu oceny dostępności instytucjonalnej kształcenia zawodowego w relacji do potencjalnej populacji kandydatów zastosowano wskaźnik nasycenia⁵³. Dla celów porównawczych wskaźnik przeliczono na 1000 uczniów⁵⁴.

Wartość wskaźnika oznacza liczbę szkół zawodowych przypadających na 1000 uczniów kończących szkołę podstawową. W celu oceny zróżnicowania przestrzennego uzyskane wartości zestawiono z wartością referencyjną dla całego województwa opolskiego, obliczoną według analogicznego wzoru. Wskaźnik wojewódzki stanowi punkt odniesienia pozwalający określić, czy poziom nasycenia w danym powiecie jest relatywnie wyższy, zbliżony czy niższy od średniej regionalnej. Wyższa wartość wskaźnika oznacza większą dostępność instytucjonalną kształcenia zawodowego w relacji do liczby potencjalnych kandydatów, natomiast niższa wartość może wskazywać na ograniczoną dostępność oferty edukacyjnej. Na poniższym Wykres 32 można zauważyć, że w 6 z 12 powiatów wskaźnik dostępności szkół kształcenia zawodowego jest wyższy niż dla całego województwa opolskiego, w którym wynosi on 9,6, w 6 powiatach zaś jest niższy. Najwyższy wskaźnik dostępności jest w powiecie nyskim – wynosi on 23,1 szkół branżowych I stopnia oraz techników na 1000 uczniów. Nieznacznie niższy wskaźnik jest w powiecie brzeskim – 21,7, oraz w Opolu – 20,9. Wyższy wskaźnik niż dla województwa jest także w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim (14,6), opolskim (11,3) oraz oleskim (11,3). Niższy wskaźnik niż dla województwa opolskiego, choć najwyższy spośród 6 powiatów w których wskaźnik ten jest niższy, jest w powiecie kluczborskim (9,3). Taka sama dostępność placówek kształcenia zawodowego jest w powiecie namysłowskim, głubczyckim oraz prudnickim – 5,6 szkół na 1000 uczniów. W powiecie krapkowickim wskaźnik ten wynosi 3,7. Najniższy wskaźnik jest w powiecie strzeleckim – 2,5, czyli ponad ośmiokrotnie niższy niż dla powiatu nyskiego.

⁵³ $W_n = S / U_{SP}$

gdzie:

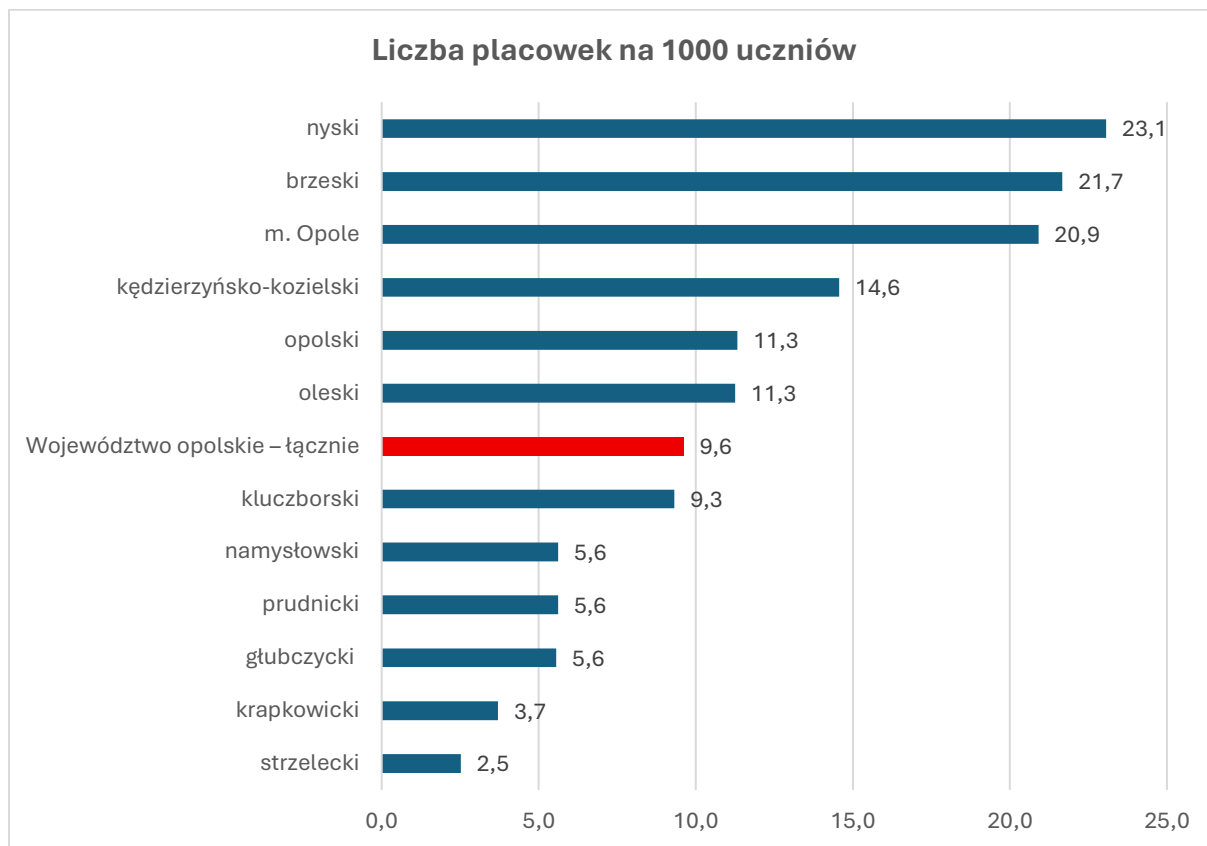
W_n – wskaźnik nasycenia

S – liczba szkół zawodowych w danym powiecie

U_{SP} – liczba uczniów w wieku końcowym szkoły podstawowej (uczniowie klasy VIII) w danym powiecie

⁵⁴ $W_{n1000} = (S / U_{SP}) \times 1000$

Wykres 32 Wskaźnik nasycenia – liczba placówek szkół branżowych I stopnia i techników w województwie opolskim na 1000 uczniów

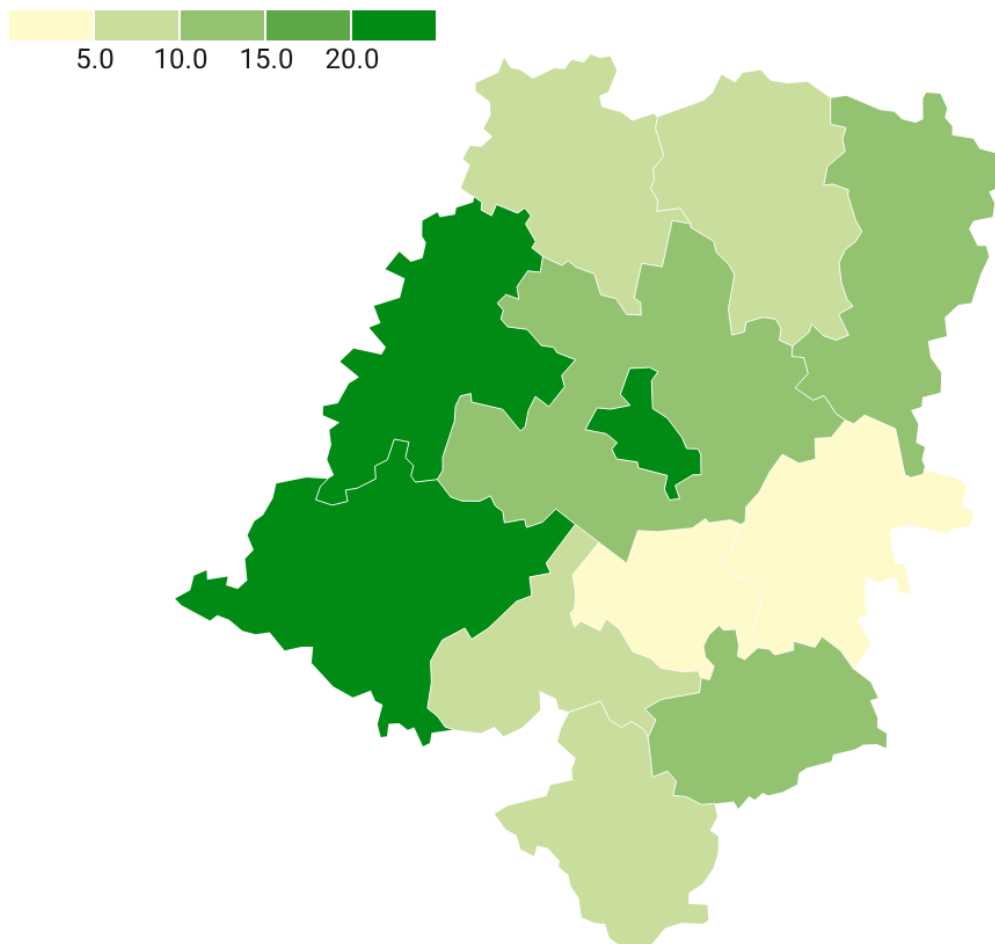
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Kuratorium Oświaty

Na poniższej Mapa 1 w sposób wizualny przedstawiono wskaźnik w powiatach województwa opolskiego. Jeden z najwyższych wskaźników widoczny jest w Opolu, co oznacza, że w mieście wojewódzkim oferta kształcenia zawodowego jest wysoko dostępna dla uczniów kończących szkołę podstawową. Wynika to przede wszystkim z koncentracji szkół w większym ośrodku miejskim. W powiatach zachodnich wskaźnik również osiąga wysoką wartość. W części powiatów centralnych i północno-wschodnich poziom wskaźnika jest umiarkowany, co wskazuje na stosunkowo dobrą dostępność szkół zawodowych. Z kolei w części powiatów północnych i południowych wskaźnik jest niższy, czyli na 1000 uczniów przypada tam mniej placówek. Warto jednak pamiętać, że niższa wartość wskaźnika w danym powiecie nie musi oznaczać ograniczonego dostępu do kształcenia. Uczniowie często wybierają szkoły w Opolu lub w sąsiednich powiatach, dlatego rzeczywista dostępność oferty edukacyjnej może być większa niż wynika to z granic administracyjnych.

Mapa 1 Liczba placówek szkół branżowych I stopnia oraz techników na 1000 uczniów w województwie opolskim

Liczba placówek na 1000 uczniów

Liczba placówek szkół branżowych I stopnia oraz techników na 1000 uczniów klasy VIII w województwie opolskim.

Created with Datawrapper

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Kuratorium Oświaty

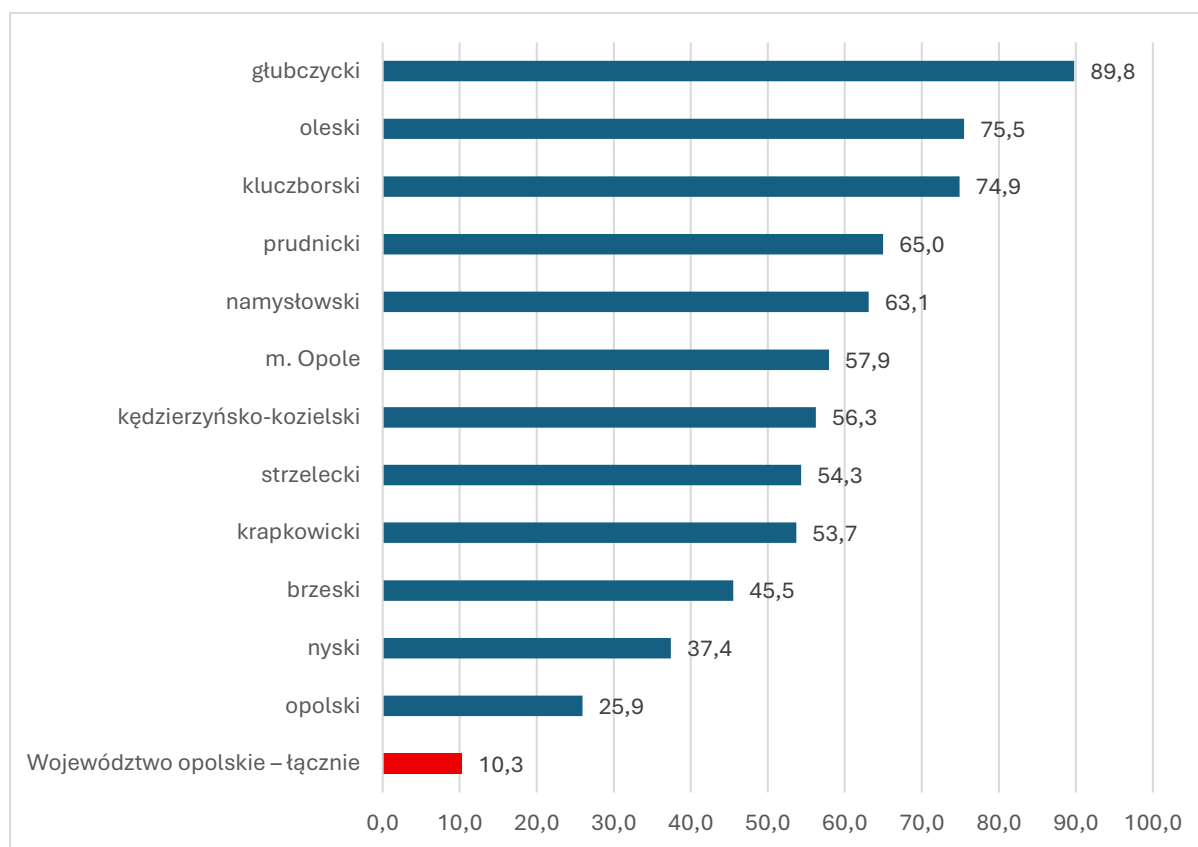
Wskaźnik nasycenia kierunkami kształcenia zawodowego⁵⁵ w województwie opolskim wykazuje bardzo duże zróżnicowanie przestrzenne, przy czym wartość dla całego regionu wyniosła 10,3 kierunku na 1000 uczniów. Najniższy wskaźnik nasycenia na poziomie województwa wynika z faktu, że w ujęciu regionalnym liczba uczniów jest sumą uczniów ze wszystkich powiatów, natomiast liczba zawodów obejmuje jedynie unikalne kierunki kształcenia, a nie ich sumę z poszczególnych jednostek. W praktyce oznacza to, że zawody powtarzające się w wielu powiatach są w skali województwa liczone tylko raz, podczas gdy

⁵⁵ Kierunki kształcenia liczone bez powtórzeń.

liczba uczniów znacząco rośnie. W rezultacie relacja liczby zawodów do liczby uczniów jest wyraźnie mniej korzystna niż w powiatach, gdzie mniejszej liczbie uczniów towarzyszy stosunkowo większa różnorodność oferty edukacyjnej.

Analiza wskazuje, że najniższe wartości odnotowano w powiecie opolskim (25,9) oraz nyskim (37,4), a także – choć już wyraźnie wyższe – w brzeskim (45,5). Wyższe wskaźniki zaobserwowano w powiatach namysłowskim (63,1) i prudnickim (65,0), natomiast najwyższe wartości koncentrują się w powiatach kluczborskim (74,9), oleskim (75,5) oraz szczególnie głubczyckim (89,8), który zdecydowanie wyróżnia się na tle pozostałych.

Wykres 33 Wskaźnik nasycenia – liczba kierunków kształcenia zawodowego w województwie opolskim na 1000 uczniów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Kuratorium Oświaty

Analiza wskaźnika nasycenia, rozumianego jako liczba kierunków kształcenia zawodowego przypadających na 1000 uczniów klas VIII, wskazuje na istotne zróżnicowanie między powiatami województwa opolskiego. Należy przy tym podkreślić, że wskaźnik ten nie odnosi się bezpośrednio do bezwzględnej liczby oferowanych kierunków, lecz do ich relacji względem liczby potencjalnych uczniów. W związku z tym wysoka wartość wskaźnika nie

musi oznaczać szerokiej oferty edukacyjnej, a raczej jej większą dostępność w przeliczeniu na ucznia.

W powiecie głubczyckim, mimo najwyższej wartości wskaźnika nasycenia, odnotowywany jest niski udział zawodów szczególnie istotnych w strukturze kształcenia (11,8%). Zgodnie z Barometrem Zawodów zdecydowaną większość stanowią zawody niedeficytowe (79,5%).

W powiecie prudnickim również odnotowywany jest niski udział zawodów szczególnie istotnych – 14,7% zawodów z tej kategorii jest nauczanych, a ich udział w strukturze wynosi 13% według Monitora Polskiego, co plasuje powiat na jednej z ostatnich pozycji w regionie. Struktura kształcenia jest dodatkowo zdominowana przez zawody niedeficytowe (76,1%) według Barometru Zawodów, co wskazuje na ograniczoną zgodność z zapotrzebowaniem rynku pracy.

W powiecie namysłowskim, pomimo stosunkowo wysokiej wartości wskaźnika nasycenia, odnotowywane są najniższe wartości dotyczące zawodów szczególnie istotnych. Jedynie 8,8% zawodów z tej listy Monitora Polskiego jest faktycznie nauczanych, a ich udział w strukturze kształcenia wynosi 11,5%. Jednocześnie 76,9% kierunków stanowią zawody nie deficytowe według Barometru Zawodów.

W powiecie krapkowickim, przy przeciętnej wartości wskaźnika nasycenia (53,6), odnotowywany jest najwyższy udział zawodów szczególnie istotnych według Monitora Polskiego w strukturze kształcenia (26,8%). Jednocześnie wysoki pozostaje udział zawodów deficytowych (65,9%) według Barometru Zawodów wskazuje na relatywnie korzystne dopasowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy.

W powiecie opolskim odnotowywana jest najniższa wartość wskaźnika nasycenia (25,9), jednak struktura kształcenia przedstawia się relatywnie korzystnie. Udział zawodów szczególnie istotnych z Monitora Polskiego wynosi 19,1%, natomiast najwyższy w regionie jest udział zawodów deficytowych (74,5%) według Barometru Zawodów, co wskazuje na wysoką zgodność oferty edukacyjnej z zapotrzebowaniem rynku pracy mimo ograniczonej dostępności kierunków w przeliczeniu na ucznia.

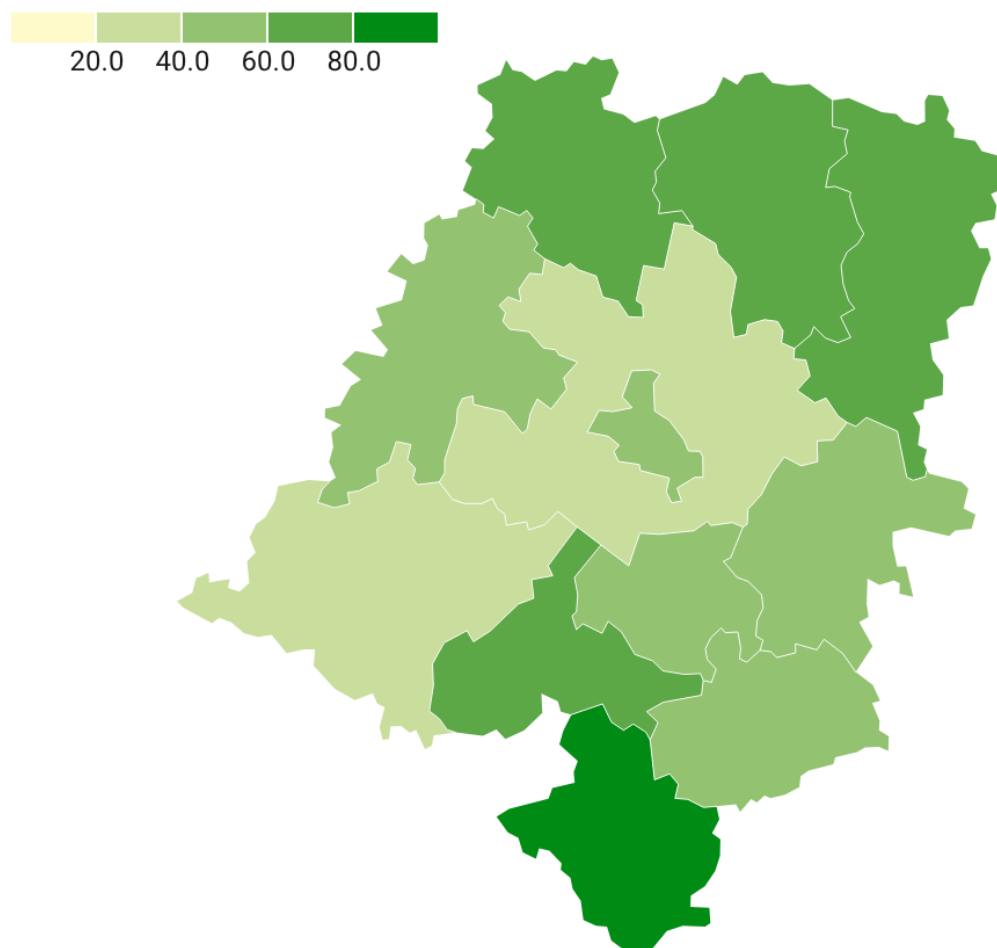
Na Mapa 2 można zauważyć wyraźne zróżnicowanie przestrzenne liczby nauczanych zawodów przypadających na 1000 uczniów w województwie opolskim. Najwyższe wartości koncentrują się w południowej części regionu, gdzie jeden z powiatów wyróżnia się

zdecydowanie najwyższym wskaźnikiem, co może wskazywać na silniej rozwiniętą ofertę szkolnictwa zawodowego lub większą dostępność specjalizacji. Relatywnie wysokie wartości widoczne są także w północno-wschodniej części województwa. Z kolei centralne oraz południowo-zachodnie obszary charakteryzują się niższą liczbą kierunków na 1000 uczniów, co może sugerować bardziej ograniczoną ofertę edukacyjną dla uczniów pod względem dostępnych kierunków. Ogólnie rozkład wskazuje na pewną peryferyjność centrów niższej dostępności oraz przewagę bardziej wyspecjalizowanych obszarów na obrzeżach regionu.

Mapa 2 Liczba zawodów na 1000 uczniów w województwie opolskim

Liczba zawodów na 1000 uczniów

Liczba kierunków kształcenia zawodowego na 1000 uczniów klasy VIII w województwie opolskim.

Created with Datawrapper

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Kuratorium Oświaty

Elastyczność wyborów edukacyjnych

Cel analizy

Celem analizy jest identyfikacja oraz ocena stopnia dopasowania struktury kształcenia zawodowego do potrzeb regionalnego rynku pracy w województwie opolskim, w szczególności poprzez:

- określenie zawodów o trwałym, powtarzalnym i incydentalnym charakterze deficytu oraz nadwyżki w latach 2020–2025,
- zidentyfikowanie zawodów deficytowych i nadwyżkowych, które występowały systematycznie w kolejnych latach, co pozwala odróżnić trwałe niedopasowania od zjawisk sporadycznych,
- analizę liczby oraz udziału uczniów kształcących się w zawodach deficytowych i nadwyżkowych w kolejnych latach szkolnych,
- ocenę, czy zmiany w strukturze wyborów edukacyjnych uczniów odzwierciedlają zapotrzebowanie zgłaszane przez rynek pracy.

Metody analizy

Zastosowano analizę ilościowo-opisową o charakterze porównawczym i czasowym, obejmującą:

1. Analizę szeregu czasowego (2020–2025)
 - porównanie występowania zawodów deficytowych i nadwyżkowych w kolejnych latach,
 - klasyfikację zawodów według liczby lat, w których pojawiały się jako deficytowe lub nadwyżkowe.
2. Klasyfikację zawodów według trwałości zjawiska
 - deficyty/nadwyżki trwałe (5-6 lat),
 - deficyty/nadwyżki powtarzalne (3-4 lata),
 - deficyty/nadwyżki incydentalne (1-2 lata).
3. Analizę struktury kształcenia zawodowego
 - porównanie ogólnej liczby uczniów z liczbą uczniów kształcących się w zawodach deficytowych i nadwyżkowych,
 - analizę dynamiki zmian liczebnych oraz udziałów procentowych w kolejnych latach szkolnych.

Źródła danych

Analiza opiera się na danych z Barometru Zawodów, obejmujących prognozy zapotrzebowania na zawody w województwie opolskim w latach 2020–2025, oraz na danych administracyjnych dotyczących liczby uczniów szkół branżowych I stopnia oraz techników oraz nauczanych zawodów w tych szkołach, pozyskanych z portalu dane.gov.pl, za lata szkolne 2020/2021–2025/2026.

Analiza

Analiza klasyfikacji zawodów deficytowych w latach 2020-2025 według liczby lat ich występowania pozwala wyróżnić trzy wyraźne kategorie: deficyty trwałe (5-6 lat), powtarzalne (3-4 lata) oraz incydentalne (1-2 lata). W strukturze uwzględniono tylko te grupy zawodów, które można zdobyć w szkole branżowej I stopnia lub technikum. Zasadnicza część niedoborów ma charakter utrwalaony i koncentruje się w kilku kluczowych segmentach gospodarki regionalnej. Do grupy deficytów trwałych (5-6 lat) należy łącznie 21 zawody, w tym 19 zawodów występujących w deficycie przez sześć lat oraz 2 zawody obecne w tej kategorii przez pięć lat. Są to przede wszystkim zawody budowlane, techniczne, transportowe oraz gastronomiczne. W tej kategorii znajdują się m.in. betoniarze i zbrojarze, cieśle i stolarze budowlani, dekarze i blacharze budowlani, elektrycy, spawacze, ślusarze.

Deficyty powtarzalne (3-4 lata) obejmują łącznie 8 zawodów, z czego 6 występowało w deficycie przez cztery lata, a 2 przez trzy lata. W grupie tej znajdują się m.in. fizjoterapeuci i masażyści, fryzjerzy, pracownicy przetwórstwa metali.

Najmniejszą kategorię stanowią deficyty incydentalne (1-2 lata), obejmujące 8 zawodów. W tej grupie znajdują się m.in. mechanicy maszyn i urządzeń, monterzy maszyn i urządzeń, oraz cukiernicy.

Zestawienie pokazuje, że w analizowanym okresie dominowały zawody o wieloletnim, powtarzającym się statusie deficytowym, podczas gdy liczba zawodów o charakterze incydentalnym była wyraźnie mniejsza.

Tabela 41 Lista zawodów deficytowych w województwie opolskim w latach 2020-2025

Zawód	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Liczba lat w deficycie
Betoniarze i zbrojarze	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
Cieśle i stolarze budowlani	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
Dekarze i blacharze budowlani	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
Elektrycy, elektromechanicy i elektromonterzy	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
Kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
Kucharze	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
Magazynierzy	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
Mechanicy pojazdów samochodowych	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
Monterzy instalacji budowlanych	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
Murarze i tynkarze	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
Operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
Operatorzy obrabiarek skrawających	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
Piekarze	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
Pracownicy ds. rachunkowości i księgowości	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
Pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
Robotnicy budowlani	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
Robotnicy obróbki drewna i stolarze	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
Spawacze	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
Ślusarze	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
Kelnerzy i barmani	✓	✓	✓	✓	✓		5
Blacharze i lakiernicy samochodowi	✓	✓	✓	✓		✓	5
Krawcy i pracownicy produkcji odzieży	✓	✓	✓	✓			4
Monterzy konstrukcji metalowych	✓	✓	✓	✓			4
Pomoce kuchenne	✓		✓	✓	✓		4
Specjaliści elektroniki, automatyki i robotyki	✓		✓	✓	✓		4
Fizjoterapeuci i masażyści	✓	✓		✓		✓	4
Tapicerzy	✓		✓	✓		✓	4
Fryzjerzy	✓	✓	✓				3
Pracownicy przetwórstwa metali	✓		✓	✓			3
Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	✓		✓				2
Spedytorzy i logistycy			✓	✓			2
Sprzedawcy i kasjerzy	✓			✓			2
Mechanicy-monterzy maszyn i urządzeń					✓	✓	2
Cukiernicy	✓						1
Mechanicy maszyn i urządzeń	✓						1
Monterzy maszyn i urządzeń			✓				1
Pracownicy ds. budownictwa drogowego i kolejowego	✓						1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Barometru Zawodów

Analiza zestawienia zawodów nadwyżkowych w latach 2020–2025 pokazuje, że ich liczba jest wyraźnie mniejsza niż liczba zawodów deficytowych w analogicznym okresie. W każdym roku kategoria nadwyżki obejmuje jedynie pojedyncze lub nieliczne zawody, podczas gdy lista zawodów deficytowych jest rozbudowana i wielokrotnie dłuższa. Oznacza to wyraźną asymetrię struktury rynku pracy – dominują niedobory, a nie nadwyżki. Jedynym zawodem o trwałym charakterze nadwyżki (6 lat) są ekonomiści, którzy pojawiają się w tej kategorii we wszystkich analizowanych latach. Poza tym przypadkiem nie występują zawody o cztero- ani trzyletnim, systematycznym statusie nadwyżkowym. Pozostałe zawody nadwyżkowe mają charakter krótkookresowy i incydentalny – pojawiają się wyłącznie w jednym lub sporadycznie w dwóch latach. Dotyczy to pracowników biur podróży i obsługi turystycznej (będących w nadwyżce dwa lata) oraz wybranych zawodów humanistycznych, które nie są nauczane w szkołach kształcenia zawodowego. Struktura ta wskazuje na brak utrwalonych, szerokich grup zawodowych o stałej nadwyżce podaży pracy.

W przeciwieństwie do kategorii deficytów, gdzie dominują zawody o wieloletnim, powtarzalnym charakterze, w przypadku zawodów nadwyżkowych przeważają pojedyncze i rozproszone wskazania. Oznacza to, że w analizowanym okresie rynek pracy województwa opolskiego charakteryzował się znacznie silniejszym i bardziej trwałym niedoborem kadr niż nadmiarem pracowników w określonych zawodach.

Za zawody deficytowe/nadwyżkowe uznano te, które w 2020-2025 roku powtarzały się co roku, tak by uchwycić zmianę dostosowaną do rynku pracy – w przeciwnym wypadku analiza uwzględniałaby zawody, które bywają deficytowe lub nadwyżkowe, ale tylko sporadycznie, co jest zbyt okazjonalne by mówić o responsywności na potrzeby rynku pracy. W przypadku zawodów deficytowych byli to:

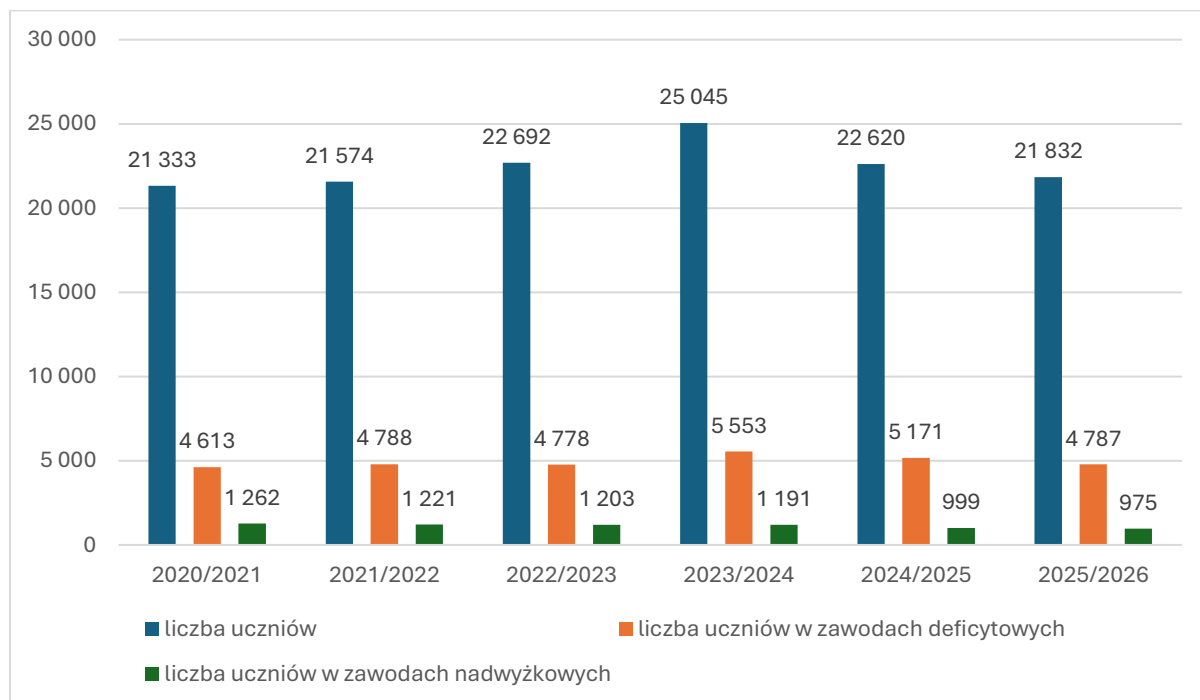
- Betoniarze i zbrojarze,
- Cieśle i stolarze budowlani,
- Dekarze i blacharze budowlani,
- Elektrycy, elektromechanicy, elektromonterzy,
- Kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych,
- Kucharze,
- Magazynierzy,
- Mechanicy pojazdów samochodowych,
- Monterzy instalacji budowlanych,

- Murarze i tynkarze,
- Operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych,
- Operatorzy obrabiarek skrawających, ,
- Piekarze,
- Pracownicy ds. rachunkowości i księgowości,
- Pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie,
- Robotnicy budowlani,
- Robotnicy obróbki drewna i stolarze,
- Spawacze,
- Ślusarze.

Wśród zawodów nadwyżkowych uwzględniono ekonomistów (technik ekonomista w tej grupie).

W analizowanym okresie liczba uczniów w szkołach branżowych I stopnia oraz technikach ogółem początkowo rosła z 21,3 tys. w 2020/2021 do wyraźnego maksimum 25,0 tys. w 2023/2024, po czym spadła do 21,8 tys. w 2025/2026. Zbliżony trend zaobserwowano w przypadku uczniów kształcących się w zawodach deficytowych – ich liczba zwiększała się do 5,6 tys. w roku 2023/2024, a następnie malała, pozostając jednak na poziomie nieco wyższym niż na początku analizowanego okresu. Odmiennie kształtowała się liczba uczniów w zawodach nadwyżkowych, która systematycznie malała w każdym kolejnym roku (z 1262 do 975).

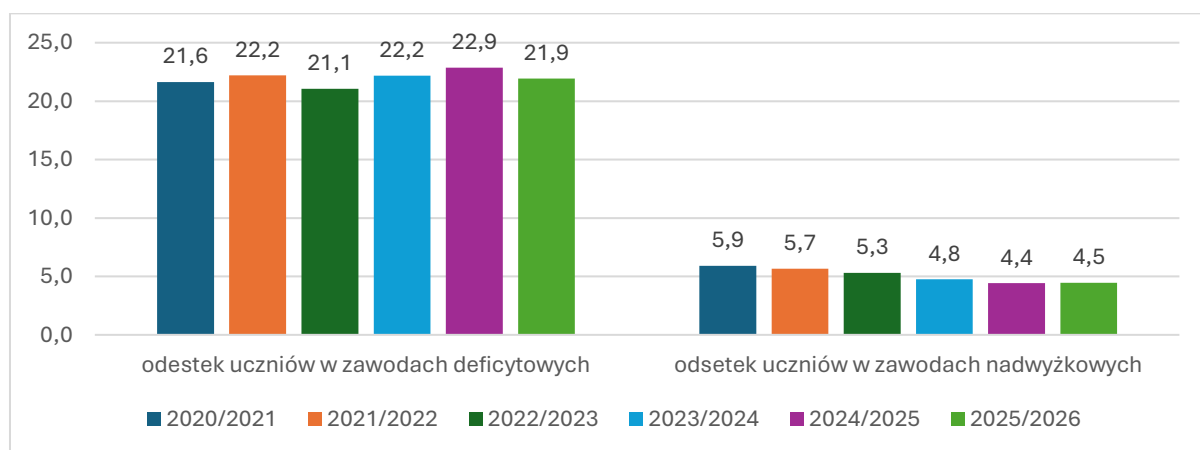
Wykres 34 Udział uczniów szkół branżowych I stopnia i techników w zawodach deficytowych i nadwyżkowych w województwie opolskim w latach 2020-2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dane.gov.pl

Udział uczniów kształcących się w zawodach deficytowych pozostawał w całym analizowanym okresie na zbliżonym poziomie (ok. 21–23%), przy czym najwyższą wartość odnotowano w roku szkolnym 2024/2025 (22,9%). Również odsetek uczniów w zawodach nadwyżkowych ulegał jedynie nieznacznym zmianom, mieszcząc się w przedziale od 5,9% do 4,5%. W ujęciu rok do roku różnice nie przekraczały 2 punktów procentowych, co nie pozwala na formułowanie jednoznacznych wniosków dotyczących trwałych tendencji wzrostowych lub spadkowych.

Wykres 35 Udział uczniów w zawodach deficytowych i nadwyżkowych w województwie opolskim w latach 2020-2025, w procentach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dane.gov.pl

Wnioski i rekomendacje

Tabela 42 Wnioski i rekomendacje

Wniosek	Rekomendacja
Badanie sondażowe	
Poziom wiedzy uczniów klas siódmych na temat lokalnej oferty szkolnictwa zawodowego należy ocenić jako ograniczony i w dużej mierze powierzchowny. Choć ponad połowa badanych deklaruje, że wie, jakie szkoły branżowe i technika funkcjonują w ich okolicy (51,1%), szczegółowa analiza pokazuje, że wiedza ta najczęściej ma charakter ogólny i nie obejmuje znajomości konkretnych kierunków ani różnic między typami szkół. Największa grupa uczniów (45,6%) wskazuje, że potrafi jedynie wymienić przykładowe kierunki bez znajomości szczegółów dotyczących ścieżek kształcenia, natomiast 39,0% deklaruje wyłącznie ogólną świadomość istnienia szkół branżowych i techników, bez umiejętności wskazania konkretnych kierunków czy różnic między nimi. Jednocześnie jedynie 13,2% uczniów deklaruje dobrą orientację w ofercie edukacyjnej, a zaledwie 2,2% posiada pogłębioną wiedzę dotyczącą wymagań i specyfiki poszczególnych ścieżek kształcenia.	Warto rozwijać działania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego już na wcześniejszych etapach nauki, koncentrując się nie tylko na prezentowaniu typów szkół, ale także na wyjaśnianiu różnic między ścieżkami kształcenia, specyfiki poszczególnych zawodów oraz możliwości dalszego rozwoju edukacyjnego i zawodowego po ukończeniu danej szkoły.
Brak wiedzy uczniów o szkołach kształcenia zawodowego i dostępnych kierunkach kształcenia wynika przede wszystkim z odraczania decyzji edukacyjnych oraz niewielkiego zainteresowania tym obszarem na obecnym etapie nauki, a nie wyłącznie z	Wprowadzenie bardziej angażujących form doradztwa zawodowego (warsztaty, wizyty

Wniosek	Rekomendacja
ograniczonego dostępu do informacji. Wśród uczniów, którzy deklarowali brak wiedzy lub trudność w ocenie swojej orientacji w tym zakresie, aż 70,6% wskazało, że jeszcze się tym nie interesowało. Jednocześnie 20,6% badanych zwróciło uwagę na brak rozmów i informacji przekazywanych w szkole, a 13,4% deklarowało ogólny brak zainteresowania szkołami branżowymi i technikami.	studyjne), które zwiększą zainteresowanie tematem.
Wiedza uczniów na temat zawodów nauczanych w okolicy jest często nieprecyzyjna i opiera się na uproszczonych lub błędnych wyobrażeniach o systemie edukacji zawodowej. Uczniowie często wskazywali szerokie lub niedookreślone kategorie zawodów, a także profesje wymagające wykształcenia wyższego, takie jak lekarz czy psycholog (11,5%), co może świadczyć o ograniczonej znajomości struktury szkolnictwa zawodowego.	Rekomendowane jest przygotowanie bardziej praktycznych i przystępnych materiałów informacyjnych prezentujących konkretne zawody, kwalifikacje oraz możliwe ścieżki dalszego kształcenia.
Najważniejszym źródłem wiedzy o szkolnictwie zawodowym pozostaje najbliższe otoczenie społeczne uczniów. Informacje o szkołach branżowych i technikach badani najczęściej czerpią od rodziny (68,4%), z internetu (54,7%) oraz od rówieśników (51,4%), natomiast znacznie rzadziej korzystają ze wsparcia nauczycieli (24,1%) czy doradców zawodowych (21,3%).	Warto wzmacniać rolę szkoły jako źródła rzetelnych informacji o możliwościach kształcenia zawodowego, m.in. poprzez rozwijanie systemowego doradztwa zawodowego oraz angażowanie rodziców w działania informacyjne dotyczące oferty edukacyjnej.
Poziom wiedzy uczniów o szkolnictwie zawodowym jest powiązany z wiedzą o wykształceniu rodziców. Najniższy poziom orientacji najczęściej deklarują osoby, które	W działaniach informacyjnych dotyczących szkolnictwa zawodowego warto uwzględnić

Wniosek	Rekomendacja
nie znają wykształcenia obojga rodziców – aż 48,5% z nich wskazuje, że jedynie słyszało o szkołach branżowych i technikach, ale nie potrafi wskazać konkretnych kierunków ani różnic między nimi. Dla porównania, wśród uczniów znających wykształcenie obojga rodziców odsetek ten wynosi 33,3%. Jednocześnie uczniowie posiadający wiedzę o wykształceniu rodziców częściej deklarują zarówno podstawową wiedzę o szkołach kształcenia zawodowego (49,4%), jak i bardziej zaawansowaną orientację w ofercie edukacyjnej (15,2%). Wyniki wskazują, że większa świadomość sytuacji edukacyjnej rodziny może sprzyjać lepszej orientacji uczniów w możliwościach dalszego kształcenia.	również rodziców i opiekunów. Szkoły mogą organizować wspólne spotkania informacyjne dla uczniów i rodziców oraz przygotowywać materiały wyjaśniające współczesne możliwości kształcenia zawodowego.
Preferencje edukacyjne uczniów wskazują na utrzymującą się wysoką atrakcyjność liceów ogólnokształcących, które najczęściej wybierane są jako szkoła pierwszego wyboru (42,9%). Jednocześnie technikum dla wielu uczniów stanowi opcję alternatywną i pośrednią między liceum a szkołą branżową, ponieważ aż 61,3% badanych wskazuje je jako drugi wybór. Prawie połowa badanych uczniów rozważa podjęcie kształcenia zawodowego, czyli naukę w technikum lub szkole branżowej (46,7%), a podobny odsetek deklaruje, że planuje pójść do szkoły kształcenia zawodowego (43,2%). Jednocześnie około jedna czwarta uczniów nie rozważa tej ścieżki (25,4%), a bardzo wysoki pozostaje poziom niepewności: 26,7% uczniów nie potrafi jednoznacznie określić, czy rozważa kształcenie zawodowe, a 28,7% nie wie, czy planuje pójść do takiej szkoły. Oznacza to, że decyzje edukacyjne znacznej części uczniów nie są jeszcze ugruntowane, a wybór szkoły kształcenia	W działaniach doradztwa edukacyjno-zawodowego warto wzmacniać przekaz pokazujący elastyczność i drożność ścieżek kształcenia zawodowego, w tym możliwość dalszej nauki, zmiany specjalizacji oraz łączenia zdobycia zawodu z przygotowaniem do studiów. Szczególnie istotne jest ograniczanie przekonań, że wybór technikum lub szkoły branżowej oznacza przedwczesne i nieodwracalne zamknięcie innych możliwości edukacyjnych.

Wniosek	Rekomendacja
zawodowego może być wzmacniany lub osłabiany przez późniejsze doświadczenia, informacje i opinie otoczenia. Wśród uczniów, którzy nie rozważają kształcenia zawodowego, dominującym powodem jest chęć nauki w liceum ogólnokształcącym (77,1%). Jednocześnie ponad jedna trzecia nie chce wcześniej wybierać zawodu (37,9%), a co czwarty badany nie zna ciekawych kierunków (24,3%). Oznacza to, że odrzucenie ścieżki zawodowej nie zawsze wynika z negatywnej oceny szkół branżowych lub techników. Często jest związane z przekonaniem, że liceum daje więcej czasu na decyzję, albo z niewystarczającą znajomością dostępnych kierunków.	
Preferencje dotyczące wyboru szkoły ponadpodstawowej są silnie związane z poziomem wykształcenia rodziców. Wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia rodziców rośnie popularność liceum ogólnokształcącego jako szkoły pierwszego wyboru – od 34,2% wśród uczniów, których rodzice mają wykształcenie zawodowe lub podstawowe, do 60,2% wśród uczniów, których oboje rodzice mają wykształcenie wyższe. Odwrotną zależność obserwuje się w przypadku technikum, które jako pierwszy wybór najczęściej wskazują uczniowie z rodzin o niższym kapitale edukacyjnym (44,4%), a najrzadziej uczniowie, których oboje rodzice mają wykształcenie wyższe (16,1%). Wyniki wskazują, że kapitał edukacyjny rodziny istotnie wpływa na aspiracje oraz preferowane ścieżki dalszego kształcenia.	W działaniach doradczych warto szczególnie wzmacniać świadomość edukacyjną uczniów i rodziców dotyczącą możliwości dalszego rozwoju po ukończeniu technikum lub szkoły branżowej, tak aby wybór ścieżki edukacyjnej był oparty na zainteresowaniach i predyspozycjach ucznia, a nie wyłącznie na utrwalonych wzorcach społecznych.

Wniosek	Rekomendacja
Rzeczywista rozpoznawalność kierunków kształcenia zawodowego dostępnych w okolicy uczniów jest stosunkowo niska. Uczniowie rozpoznawali średnio 36,3% kierunków dostępnych w promieniu 25 km oraz 39,6% kierunków w promieniu 15 km od szkoły podstawowej. Jednocześnie wyniki były silnie zróżnicowane pomiędzy szkołami – w przypadku promienia 15 km odsetek rozpoznawalności wahał się od 12,2% do 90,9%. Oznacza to, że poziom wiedzy o lokalnej ofercie edukacyjnej jest bardzo nierównomierny i zależy od specyfiki poszczególnych szkół oraz środowisk lokalnych.	Warto rozwijać lokalne i regionalne systemy informowania o ofercie szkolnictwa zawodowego, uwzględniające specyfikę dostępnych kierunków w najbliższym otoczeniu uczniów. Szczególnie istotne może być przygotowywanie jednolitych, łatwo dostępnych zestawień kierunków oraz współpraca szkół podstawowych i ponadpodstawowych w zakresie promocji oferty edukacyjnej.
Uczniowie wykazują silną orientację na lokalne i regionalne ośrodki kształcenia, przy jednoczesnym zróżnicowaniu atrakcyjności oferty edukacyjnej między powiatami. Opole stanowi główny ośrodek przyciągający uczniów jako miejsce do kontynuacji kształcenia (wskazanie dotyczące wyboru miejsca kształcenia uzyskało wynik 21,7%, co stanowiło drugą najczęściej wybieraną odpowiedź ogółem (po opcji „jeszcze nie wiem")), natomiast w wielu powiatach ponad połowa uczniów deklaruje chęć kontynuowania nauki w miejscu zamieszkania (np. kluczborski – 67,6%, namysłowski – 64,4%). Jednocześnie w części powiatów (np. krapkowicki – 22,1%) obserwuje się niski poziom retencji uczniów i silne „odpływy” do Opola (31,2%), co wskazuje na nierównomierną ocenę dostępnej oferty edukacyjnej.	Wzmocnienie lokalnej oferty kształcenia zawodowego w powiatach o niskiej retencji uczniów poprzez rozwój kierunków odpowiadających zarówno oczekiwaniom młodzieży, jak i potrzebom lokalnego rynku pracy, a także działania ukierunkowane na poprawę jakości kształcenia i wizerunku szkół.

Wniosek	Rekomendacja
Znaczna część uczniów nie ma sprecyzowanych planów edukacyjnych, co świadczy o niskim poziomie gotowości do podejmowania decyzji dotyczących dalszej ścieżki kształcenia. Brak decyzji dotyczącej wyboru szkoły deklarowało 28,0% uczniów, a w niektórych powiatach odsetek ten przekraczał 30% (np. krapkowicki – 33,8%, brzeski – 32,8%).	W trakcie procesu doradztwa zawodowego rekomenduje się przygotowywanie materiałów dydaktycznych, które pokazywać będą nie tylko dostępne kierunki edukacji, ale także następstwa wyboru określonego typu szkoły dla uzupełniania wiedzy ogólnej. Jest to dostarczanie wiedzy, która umożliwia podejmowanie indywidualnych decyzji edukacyjnych.
Większość badanych prezentuje pozytywną postawę wobec kształcenia zawodowego, jednak skala tej przewagi nie oznacza pełnego przekonania uczniów do takiej ścieżki. Postawy pozytywne odnotowano u 55,7% uczniów, neutralne u 32,8%, a negatywne u 11,5%. Oznacza to, że choć kształcenie zawodowe nie jest przez uczniów odrzucane, to znaczna część badanych pozostaje niezdecydowana lub nie ma jeszcze wyraźnie ukształtowanej opinii. Atutem szkolnictwa zawodowego jest jego praktyczny i zawodowy wymiar. Kształcenie zawodowe jest przez uczniów relatywnie dobrze oceniane pod względem użyteczności na rynku pracy. 63,2% badanych zgodziło się, że szkoły zawodowe dobrze przygotowują do wykonywania pracy, 50,6% uważało, że po ich ukończeniu łatwiej znaleźć zatrudnienie niż po liceum, a 54,6% wskazało, że dzięki ukończeniu szkoły dającej zawód można	Promocja szkolnictwa zawodowego powinna opierać się przede wszystkim na eksponowaniu jego praktycznych i zawodowych atutów, takich jak możliwość zdobycia konkretnych kwalifikacji, szybszego wejścia na rynek pracy oraz wysokiej użyteczności kompetencji zawodowych. Warto wykorzystywać przykłady absolwentów, współpracę szkół z pracodawcami oraz prezentowanie realnych ścieżek kariery po ukończeniu technikum lub szkoły branżowej.

Wniosek	Rekomendacja
szybciej zacząć zarabiać. Jednocześnie 62,6% uczniów nie zgodziło się z opinią, że po szkole kształcenia zawodowego nie można dostać dobrej pracy. Uczniowie rozważający szkołę kształcenia zawodowego najczęściej wskazują chęć zdobycia konkretnego zawodu (63,8%). Ważne są także argumenty związane z łatwiejszym znalezieniem pracy po szkole zawodowej (37,5%), zainteresowaniem zajęciami praktycznymi (34,2%) oraz możliwością szybszego rozpoczęcia pracy zawodowej (28,4%). Podobny obraz pojawia się w pytaniu o czynniki, które mogłyby wpływać na wybór szkoły dającej zawód: najczęściej wskazywano możliwość szybkiego zdobycia zawodu (53,8%) oraz łatwiejsze znalezienie pracy (48,2%). Oznacza to, że atrakcyjność szkolnictwa zawodowego jest dla uczniów związana przede wszystkim z jego użytecznością na rynku pracy, a nie tylko z samą formą nauki.	
Najczęściej wskazywaną wadą kształcenia zawodowego była konieczność wczesnego wyboru zawodu (29,5%). Uczniowie obawiali się również mniejszych możliwości dalszego kształcenia niż po liceum (26,2%), ograniczonego wyboru kierunków (21,1%) oraz gorszego przygotowania do matury i studiów (20,5%). Wyniki te pokazują, że część uczniów traktuje wybór technikum lub szkoły branżowej jako decyzję zamykającą inne możliwości, a nie jako elastyczną ścieżkę łączącą zdobycie zawodu z dalszą edukacją.	W komunikacji o szkolnictwie zawodowym należy mocniej podkreślać drożność systemu edukacji: możliwość zdawania matury po szkole branżowej (na drugim stopniu), kontynuowania nauki, zdobywania kolejnych kwalifikacji oraz zmiany lub rozwijania specjalizacji. Warto pokazywać konkretne przykłady absolwentów, którzy po szkole kształcenia zawodowego

Wniosek	Rekomendacja
	kontynuowali naukę lub rozwijali karierę w różnych kierunkach.
Uczniowie, którzy samodzielnie poszukiwali informacji o szkołach kształcenia zawodowego, znacznie częściej prezentowali postawy pozytywne niż ci, którzy tego nie robili (68,4% wobec 46,1%). Podobna zależność dotyczy rozmów z rodzicami. Pozytywne postawy występowały u 68,8% uczniów, którzy rozmawiali z rodzicami o kontynuowaniu nauki w szkole kształcenia zawodowego, oraz tylko u 35,4% uczniów, którzy takich rozmów nie prowadzili. Jednocześnie 43,4% badanych nie poszukiwało informacji o szkołach dających zawód, a 20,8% nie podejmowało ani samodzielnych poszukiwań, ani rozmów z rodzicami.	Działania doradcze powinny aktywizować uczniów. Warto wprowadzać zadania wymagające samodzielnego sprawdzenia ofert szkół, porównania kierunków, udziału w spotkaniach z uczniami techników i szkół branżowych oraz rozmowy z rodzicami na podstawie przygotowanych materiałów.
Zdecydowana większość badanych deklarowała zainteresowanie udziałem w dniach otwartych szkół branżowych lub techników: 39,8% chętnie wzięłoby udział w takich spotkaniach, a 38,6% prawdopodobnie zrobiłoby to, gdyby pojawiła się okazja. Łącznie brak zainteresowania zadeklarowało tylko 8,1% uczniów. Oznacza to, że bezpośredni kontakt ze szkołą, zawodem, pracownikami i uczniami może być skutecznym narzędziem zmniejszania niepewności.	Należy rozwijać dostępność dni otwartych, targów edukacyjnych i wizyt zawodowo-poznawczych. Powinny mieć one praktyczny charakter: pokazywać pracownie, sprzęt, przykładowe zadania zawodowe, praktyki u pracodawców oraz możliwe ścieżki po ukończeniu szkoły.
Najwyższy odsetek postaw pozytywnych odnotowano wśród uczniów z najniższą średnią ocen, do 2,5 (70,0%), natomiast w grupie uczniów ze średnią powyżej 5,0 postawy	Komunikacja o szkolnictwie zawodowym powinna być kierowana także do uczniów

Wniosek	Rekomendacja
pozytywne występowały już tylko u 39,5%, a negatywne u 21,6%. Podobną zależność widać w odniesieniu do wykształcenia rodziców: pozytywne postawy częściej występowały wśród uczniów, których rodzice mają wykształcenie zawodowe lub podstawowe (60,5%) albo co najwyżej średnie (60,7%), natomiast rzadziej wśród uczniów, których oboje rodzice mają wykształcenie wyższe (47,6%), gdzie jednocześnie odnotowano najwyższy udział postaw negatywnych (20,4%).	osiągających bardzo dobre wyniki oraz do ich rodziców. W tej grupie warto szczególnie podkreślać ambitne ścieżki techniczne, możliwość zdania matury, kontynuowania nauki na studiach, zdobywania kwalifikacji cenionych na rynku pracy oraz rozwijania kariery w zawodach specjalistycznych.
Uczniowie zachęceni przez osoby z otoczenia do wyboru szkoły branżowej lub technikum częściej prezentowali postawy pozytywne niż uczniowie, którzy takiego wsparcia nie otrzymywali (69,9% wobec 39,8%). Ponadto ponad połowa uczniów rozmawiała z rodzicami o kontynuowaniu nauki w szkole zawodowej (55,4%), a rozmowy te wyraźnie wiązały się z bardziej pozytywnym nastawieniem do tej ścieżki. Prawie połowa uczniów deklaruje, że otoczenie zachęca ich do wyboru technikum lub szkoły branżowej (46,7%). Wśród osób zachęcających zdecydowanie najczęściej pojawiają się rodzice (53,8%), znacznie rzadziej koledzy i koleżanki (23,9%), inni członkowie rodziny (12,2%) oraz nauczyciele lub doradcy zawodowi (4,0%). Wynik ten pokazuje, że rodzice mają szczególnie silną pozycję w procesie kształtowania decyzji edukacyjnych uczniów, podczas gdy formalne wsparcie szkolne jest relatywnie słabo widoczne.	Należy wzmacniać pozytywny przekaz o szkolnictwie zawodowym w środowisku ucznia: w rodzinie, szkole i grupie rówieśniczej. Warto organizować spotkania informacyjne dla rodziców, materiały wyjaśniające różnice między technikum, szkołą branżową i liceum oraz konsultacje pokazujące, że wybór szkoły kształcenia zawodowego nie musi oznaczać rezygnacji z dalszej edukacji.

Wniosek	Rekomendacja
Wśród uczniów, których ktoś zachęca do wyboru szkoły branżowej lub technikum, 60,1% planuje pójść do szkoły kształcenia zawodowego. W grupie uczniów, którzy nie otrzymują takiej zachęty, odsetek ten wynosi jedynie 24,1%, a 44,2% nie planuje wyboru tej ścieżki. Różnica ta wskazuje, że wsparcie społeczne nie jest wyłącznie tłem decyzji edukacyjnych, ale może realnie wzmacniać gotowość ucznia do wyboru kształcenia zawodowego.	
Uczniowie, których rodzina nie odradza wyboru szkoły zawodowej, znacznie częściej planują taką ścieżkę (53,4%) niż uczniowie, którym rodzina ją odradza (32,0%). W tej drugiej grupie wyraźnie rośnie odsetek osób, które nie planują wyboru szkoły zawodowej (47,7%). Oznacza to, że postawa rodziny może działać zarówno wzmacniająco, jak i blokująco. Brak akceptacji ze strony najbliższych może ograniczać zainteresowanie ucznia szkołą zawodową nawet wtedy, gdy sama ścieżka mogłaby odpowiadać jego predyspozycjom.	W komunikacji z rodzicami warto przeciwdziałać stereotypom dotyczącym szkół kształcenia zawodowego, zwłaszcza przekonaniu o ich niższym prestiżu lub ograniczonych perspektywach. Należy pokazywać konkretne dane o zatrudnialności i płacach, możliwościach kontynuacji nauki oraz ścieżkach kariery absolwentów.
Uczniowie, którzy wiedzą, jakie szkoły kształcenia zawodowego działają w ich okolicy, częściej planują wybór takiej szkoły (47,3%) niż uczniowie, którzy nie mają tej wiedzy (39,4%). Jeszcze wyraźniej widać to przy poziomie wiedzy o ofercie kształcenia: wśród uczniów dobrze orientujących się w ofercie edukacyjnej 51,7% planuje wybór szkoły zawodowej, podczas gdy wśród osób o najniższym poziomie wiedzy odsetek ten wynosi	Należy rozwijać systematyczne doradztwo edukacyjno-zawodowe już w klasach siódmych. Powinno ono obejmować konkretne kierunki, wymagania, praktyki, możliwe miejsca pracy i dalsze ścieżki edukacyjne.

Wniosek	Rekomendacja
37,8%. Wraz ze wzrostem wiedzy spada też poziom niezdecydowania: z 36,1% w grupie o najniższej wiedzy do 18,6% w grupie dobrze zorientowanej.	
Uczniowie przekonani, że szkoły kształcenia zawodowego dobrze przygotowują do pracy, częściej planują ich wybór (51,7%) niż uczniowie, którzy nie zgadzają się z tym stwierdzeniem (33,7%). Podobnie osoby uważające, że po szkole zawodowej łatwiej znaleźć pracę, znacznie częściej planują wybór tej ścieżki (54,8%) niż osoby, które nie podzielają tego przekonania (31,0%). Oznacza to, że kluczowe znaczenie ma nie tylko sama wiedza o ofercie, ale także sposób postrzegania wartości kształcenia zawodowego.	Promocja szkolnictwa zawodowego powinna opierać się na dowodach praktycznej skuteczności tej ścieżki: przykładach zatrudnienia absolwentów, współpracy szkół z pracodawcami, możliwościach praktyk, staży oraz kontynuacji nauki po technikum lub szkole branżowej.
Chęć pójścia do szkoły zawodowej częściej deklarują chłopcy (52,2%) niż dziewczęta (33,8%). Częściej wybierają ją także uczniowie z niższą średnią ocen: w grupie ze średnią do 2,5 odsetek planujących wybór szkoły zawodowej wynosi 65,0%, podczas gdy wśród uczniów ze średnią powyżej 5,0 spada do 25,1%. Znaczenie ma również wykształcenie rodziców: gdy oboje rodzice mają wykształcenie wyższe, 45,1% uczniów nie planuje wyboru szkoły kształcenia zawodowego, natomiast wśród uczniów, których rodzice mają wykształcenie zawodowe lub podstawowe, 48,7% deklaruje zamiar wyboru tej ścieżki. Oznacza to, że szkolnictwo zawodowe jest częściej postrzegane jako wybór określonych grup uczniów, co może wzmacniać jego selektywny lub stereotypowy obraz.	Należy przeciwdziałać przekonaniu, że szkoły kształcenia zawodowego są ścieżką głównie dla uczniów z niższymi wynikami w nauce. W komunikacji warto pokazywać ambitne kierunki techniczne, możliwości dalszego kształcenia, udział w nowoczesnych branżach oraz przykłady uczniów osiągających sukcesy edukacyjne i zawodowe.
Analiza danych zastanych	

Wniosek	Rekomendacja
Kształcenie prowadzone jest łącznie dla 66,9% zawodów ujętych w analizowanej klasyfikacji Monitora Polskiego. Najwyższy poziom pokrycia dotyczy zawodów umiarkowanie istotnych (71,7%) i istotnych (70,5%), natomiast najniższy stopień zgodności występuje wśród zawodów szczególnie istotnych (55,9%). Oznacza to, że system edukacji zawodowej w regionie obejmuje znaczną część zawodów wskazywanych jako potrzebne na rynku pracy, ale nie koncentruje się w wystarczającym stopniu na tych, które mają najwyższy priorytet z perspektywy prognozy zapotrzebowania na pracowników sformułowanej we wskazanym dokumencie.	Należy stopniowo zwiększać udział zawodów szczególnie istotnych w strukturze kształcenia, zwłaszcza tam, gdzie istnieją już zasoby organizacyjne i kadrowe do uruchomienia lub rozwinięcia takich kierunków. Priorytet powinny mieć zawody szczególnie istotne, które jednocześnie występują jako deficytowe w wynikach badania Barometr Zawodów.
Na poziomie województwa oferta kształcenia zawodowego w dużym stopniu pokrywa się z wykazem zawodów wskazanych w Monitorze Polskim. Ponad połowa zawodów uznanych za szczególnie istotne, istotne lub umiarkowanie istotne jest nauczana w regionie, a niemal całość unikalnej oferty kształcenia (98,1%) znajduje się w wykazach MP. Oznacza to, że system edukacji zasadniczo funkcjonuje w ramach ram wyznaczanych przez prognozy zapotrzebowania na pracowników. W regionie nauczanych jest 663 kierunki z powtórzeniami, czyli obejmujących wielokrotne uruchamianie tych samych kierunków kształcenia w różnych szkołach, przy jednoczesnej liczbie zaledwie 86 zawodów bez powtórzeń. Oznacza to, że wiele szkół prowadzi te same lub podobne kierunki, zamiast poszerzać wojewódzką pulę dostępnych kwalifikacji. Potencjał do zwiększenia zgodności z Monitorem Polskim widoczny jest zwłaszcza w powiatach, w których różnica między liczbą kierunków z powtórzeniami i	Przy planowaniu naboru i modyfikacji oferty kształcenia zawodowego warto stosować hierarchizację kierunków: w pierwszej kolejności wzmacniać zawody szczególnie istotne, następnie istotne, a dopiero w dalszej kolejności umiarkowanie istotne. W kontekście obecnej struktury kształcenia, w której znaczną część stanowią powtórzenia, rozumiane jako wielokrotne uruchamianie tych samych kierunków w danym roku na poziomie powiatu i województwa, oraz przy dominującym udziale zawodów istotnych (50,1%) i

Wniosek	Rekomendacja
bez powtórzeń wynosi co najmniej 10: brzeskim, głubczyckim, krapkowickim, m. Opolu, nyskim, oleskim, opolskim i prudnickim. W strukturze zawodów nauczanych z powtórzeniami dominują zawody istotne (50,1%), następnie umiarkowanie istotne (30,0%), a zawody szczególnie istotne stanowią jedynie 18,9%. Zawody o strategicznym znaczeniu dla rozwoju technologicznego i przemysłowego regionu są obecne, lecz rzadziej stanowią dominujący trzon oferty edukacyjnej. Oznacza to, że zgodność jakościowa (strukturalna) jest słabsza niż zgodność formalna (listowa).	umiarkowanie istotnych (30,0%), a relatywnie niskim udziale zawodów szczególnie istotnych (18,9%), zasadne jest stopniowe ograniczanie skali tych powtórzeń. W ich miejsce, o ile jest to możliwe organizacyjnie i kadrowo, rekomenduje się zwiększanie udziału kształcenia w zawodach szczególnie istotnych oraz włączanie do oferty zawodów ujętych w wykazie Monitora Polskiego, które obecnie nie są nauczane. Działanie to powinno być realizowane w sposób skoordynowany na poziomie regionalnym, tak aby ograniczyć powielanie tych samych kierunków w wielu szkołach. Równocześnie wskazana jest większa dywersyfikacja oferty między placówkami, polegająca na ich specjalizacji w różnych obszarach kształcenia, zgodnych zarówno z potrzebami rynku pracy, jak i specyfiką lokalnej gospodarki. Podejście to sprzyja zwiększeniu różnorodności oferty edukacyjnej oraz wzmocnieniu jej orientacji na

Wniosek	Rekomendacja
	zawody kluczowe dla rozwoju regionu, przy jednoczesnym zachowaniu istniejących kierunków poprzez przesuwanie akcentów w naborze, promocji i inwestycjach, a nie ich automatyczną likwidację.
Według Barometru Zawodów największy udział zawodów niedeficytowych w strukturze kształcenia występuje w powiatach głubczyckim (79,5%), namysłowskim (76,9%) i prudnickim (76,1%). Oznacza to, że w tych powiatach oferta edukacyjna w najmniejszym stopniu odpowiada na lokalne deficyty kadrowe według BZ. Z kolei najbardziej korzystna sytuacja występuje w powiecie opolskim, gdzie 74,5% nauczanych kierunków stanowią zawody deficytowe, a także w krapkowickim (65,9%), m. Opolu (53,3%), nyskim (51,8%) i kędzierzyńsko-kozielskim (51,2%).	W powiatach o wysokim udziale zawodów niedeficytowych należy przeprowadzić przegląd oferty kształcenia pod kątem jej zgodności z Barometrem Zawodów. Szczególnej uwagi wymagają powiaty głubczycki, namysłowski i prudnicki, gdzie potrzebne jest wzmocnienie kierunków deficytowych albo lepsze powiązanie obecnych kierunków z realnymi ścieżkami zatrudnienia.
Wśród zawodów deficytowych według Barometru Zawodów i jednocześnie ujętych w Monitorze Polskim, ale nienauczanych w województwie, znajdują się m.in. betoniarz-zbrojarz, monter konstrukcji budowlanych, operator maszyn i urządzeń do robót ziemnych i drogowych, technik elektroenergetyk transportu szynowego, technik energetyk, kominiarz, monter izolacji budowlanych oraz technik robót wykończeniowych w budownictwie. Są to zawody, których brak w ofercie edukacyjnej trudno uzasadnić samą	Należy potraktować te zawody jako listę priorytetową do dalszej analizy wykonalności. W pierwszym kroku warto ocenić, które z nich mogą zostać uruchomione w istniejących placówkach, które wymagają współpracy z

Wniosek	Rekomendacja
strukturą popytu, ponieważ pojawiają się równocześnie w dwóch źródłach wskazujących zapotrzebowanie.	pracodawcami, a które powinny być rozwijane w formule ponadpowiatowej lub regionalnej.
W skali województwa 16% uczniów uczy się w zawodach, które mogą być potencjalnie nadwyżkowe w niektórych powiatach. Najbardziej utrwalonym zawodem nadwyżkowym są ekonomiści, którzy występowali jako nadwyżkowi w każdym roku w latach 2020–2025. Odrębne badania i analizy wskazują jednak, że deficytowość tego zawodu związana jest z brakiem ofert dedykowanych dla niego (technik ekonomista), co związane jest z stosowaną nomenklaturą przez pracodawców – ci raczej wskazują zakres obowiązków i opisują stanowisko pasujące do tego zawodu niż wyraźnie oczekują kandydata posiadającego wykształcenie „technik ekonomista”. Absolwenci tego kierunku jednocześnie nie zasilają w sposób znaczący grupy bezrobotnych.	Ocena zasadności utrzymywania lub ograniczania poszczególnych kierunków kształcenia powinna uwzględniać nie tylko formalny status zawodu w Barometrze Zawodów, ale również dane dotyczące rzeczywistych losów absolwentów, charakteru ofert pracy oraz specyfiki lokalnego rynku zatrudnienia. Szczególnie istotne jest unikanie automatycznego ograniczania kierunków, których absolwenci znajdują zatrudnienie mimo formalnie nadwyżkowego statusu zawodu.
W latach 2020–2025 dominowały zawody o trwałym statusie deficytowym: 21 zawodów występowało jako deficytowe przez 5–6 lat, w tym 19 przez sześć lat. Jednocześnie udział uczniów w zawodach deficytowych utrzymywał się na zbliżonym poziomie ok. 21–23%, z maksimum 22,9% w roku szkolnym 2024/2025. Oznacza to, że mimo trwałości deficytów, struktura kształcenia nie przesuwa się wyraźnie w stronę zawodów najbardziej potrzebnych na rynku pracy.	Warto wprowadzić cykliczny mechanizm przeglądu oferty kształcenia, oparty jednocześnie na Barometrze Zawodów, Monitorze Polskim, danych o absolwentach, ofertach pracy i lokalnych konsultacjach z pracodawcami. Szczególny priorytet powinny mieć zawody deficytowe utrzymujące się przez

Wniosek	Rekomendacja
	kilka kolejnych lat, ponieważ wskazują one na strukturalne, a nie chwilowe niedobory kadrowe.

Źródło: opracowanie własne

Aneks

Załączniki

Załącznik 1 Grupy zawodowe i zawody nauczane w okolicy w opinii uczniów klas siódmych

Zawód	Odsetek wskazań
Mechanik/mechanik pojazdów samochodowych/technik mechanik	42,3%
Fryzjer	29,5%
Elektryk/technik elektryk	15,3%
Rolnik	14,2%
Kierunki medyczne (lekarz, psycholog, pielęgniarka, fizjoterapeuta, dietetyk, stomatolog, farmaceuta, chirurg)	11,5%
Kucharz/gastronomia	11,4%
Informatyk/technik informatyk	10,9%
Kasjer/sprzedawca	8,8%
Zawody związane z budownictwem	7,7%
Cukiernik	7,5%
Służby mundurowe (policjant, żołnierz, strażak)/technikum mundurowe	6,6%
Nauczyciel/pedagog	5,5%
Stolarz	4,7%
Piekarz	3,9%
Fotograf/technik fotograf	2,9%
Architektura/architektura krajobrazu/architektura wnętrz	2,6%
Weterynarz	2,6%
Logistik/technik logistik	2,2%
My Programista/technik programista	1,9%
Hotelarz/technik hotelarstwa	1,6%
Hydraulik	1,6%
Kosmetyczka	1,5%
Mechatronik/technik mechatronik	1,5%
Prawnik	1,5%
Ekonomista	1,3%
Sportowiec	1,2%
Kelner	1,0%
Murarz	1,0%
Ślusarz	1,0%
Blacharz	0,9%
Kierunki artystyczne (aktor, plastyk)	0,8%
Leśnik	0,7%
Malarz	0,7%
Elektromechanik	0,6%
Grafik	0,6%
Ogrodnik	0,6%

Zawód	Odsetek wskazań
Krawcowa	0,5%
Spawacz	0,5%
Tapicer	0,5%
Technik żeglugi śródlądowej/żeglarz	0,5%
Elektronik	0,5%
Rachunkowość/technik rachunkowości	0,5%
Dekarz	0,4%
Sekretarz/menager	0,4%
Hodowca koni/technik hodowca koni	0,3%
Księgowa	0,3%
Magazynier/magazynier-logistyk	0,3%
Młynarz	0,3%
Spedytor/technik spedytor	0,3%
Lakiernik/lakiernik samochodowy	0,3%
Mechanik maszyn nie-samochodowych (mechanik maszyn, mechanik motocyklowy, mechanik sprzętu rolniczego)	0,3%
Rzeźnik	0,3%
Pracownik obsługi hotelowej	0,2%
Robotyk	0,2%
Technik analityk	0,2%
Dziennikarz	0,1%
Magazynier-logistyk	0,1%
Elektromonter	0,1%
Diagnostyk samochodowy	0,1%
Handlowiec	0,1%
Masażysta	0,1%
Renowacja zabytków	0,1%
Technik aranżacji wnętrz	0,1%
Technik transportu kolejowego	0,1%
Ochrona środowiska	0,1%
Technik reklamy	0,1%
Inne	3,4%
Nie wiem	13,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI, N=1100

Załącznik 2 Zawody nauczane w szkołach branżowych I stopnia oraz technikach w województwie opolskim w roku szkolnym 2025/2026 roku

Automatyk
Blacharz samochodowy
Cieśla
Cukiernik
Dekarz
Drukars offsetowy

Eksperymentalny - Technik aranżacji wnętrz
Elektromechanik
Elektromechanik pojazdów samochodowych
Elektronik
Elektryk
Fotograf
Fryzjer
Jeździec
Kelner
Kierowca mechanik
Krawiec
Kucharz
Lakiernik samochodowy
Magazynier-logistyk
Mechanik motocyklowy
Mechanik pojazdów kolejowych
Mechanik pojazdów samochodowych
Mechanik-monter maszyn i urządzeń
Mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych
Mechatronik
Monter izolacji przemysłowych
Monter sieci i instalacji sanitarnych
Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie
Murarz-tylnik
Ogrodnik
Operator obrabiarek skrawających
Operator procesów introligatorskich
Piekarz
Pracownik obsługi hotelowej
Przetwórcza mięsa
Rolnik
Sprzedawca
Stolarz
Ślusarz
Tapicer
Technik agrobiznesu
Technik analityk
Technik aranżacji wnętrz
Technik architektury krajobrazu
Technik automatyk
Technik budownictwa
Technik ekonomista
Technik eksploatacji portów i terminali
Technik elektromobilności

Technik elektronik
Technik elektryk
Technik fotografii i multimedialistów
Technik geodeta
Technik grafiki i poligrafii cyfrowej
Technik handlowiec
Technik hodowca koni
Technik hotelarstwa
Technik informatyk
Technik leśnik
Technik logistyk
Technik masażysta
Technik mechanik
Technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki
Technik mechatronik
Technik ochrony środowiska
Technik organizacji turystyki
Technik ortopeda
Technik pojazdów samochodowych
Technik programista
Technik rachunkowości
Technik reklamy
Technik renowacji elementów architektury
Technik robotyk
Technik rolnik
Technik spawalnictwa
Technik spedytor
Technik technologii żywności
Technik teleinformatyk
Technik transportu kolejowego
Technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej
Technik usług fryzjerskich
Technik weterynarii
Technik żegluga śródlądowej
Technik żywienia i usług gastronomicznych
Złotnik-jubiler

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Kuratorium Oświaty

Załącznik 3 Zawody wskazane w Monitorze Polskim z 2025 roku jako szczególnie istotne w podziale na powiaty – zawody możliwe do nauki w szkole branżowej I stopnia oraz technikach

Nazwa zawodu	brzeski	głubczycki	kędzierzyńsko-kozielski	kluczborski	krapkowicki	m. Opole	namysłowski	nyski	oleski	opolski	prudnicki	strzelecki
Automatyk												✓
Cieśla									✓			
Dekarz				✓		✓			✓	✓		
Elektromechanik	✓	✓			✓	✓	✓	✓		✓		
Elektryk	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kierowca mechanik											✓	
Mechanik-monter maszyn i urządzeń					✓	✓					✓	
Mechatronik												✓
Monter izolacji przemysłowych					✓	✓					✓	
Operator obrabiarek skrawających	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓
Technik automatyk						✓						
Technik elektromobilności			✓			✓						
Technik elektryk	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓			✓
Technik mechanik			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Technik mechatronik			✓	✓		✓		✓	✓			✓
Technik robotyk	✓								✓			
Technik spawalnictwa			✓			✓			✓			
Technik technologii żywności		✓	✓			✓						
Technik transportu kolejowego			✓	✓		✓						
Betoniarz-zbrojarz												
Monter konstrukcji budowlanych												
Monter nawierzchni kolejowej												
Monter stolarki budowlanej												
Operator maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych												
Operator maszyn i urządzeń w gospodarce odpadami												
Technik automatyki sterowania ruchem kolejowym												
Technik budowy dróg												
Technik dekarstwa												
Technik elektroenergetyk transportu szynowego												
Technik energetyk												
Technik gospodarki odpadami												
Technik izolacji przemysłowych												
Technik montażu i automatyki stolarki budowlanej												

Nazwa zawodu	brzeski	głubczycki	kędzierzyńsko-kozielski	kluczborski	krakowicki	m. Opole	namysłowski	nyski	oleski	opolski	prudnicki	strzelecki
Operator maszyn i urządzeń do robót ziemnych i drogowych												

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Kuratorium Oświaty oraz informacji z Monitora Polskiego na 2025 rok, zielone pole oznacza, że zawód jest nauczany w wybranym powiecie

Załącznik 4 Zawody wskazane w Monitorze Polskim z 2025 roku jako istotne w podziale na powiaty - zawody możliwe do nauki w szkole branżowej I stopnia oraz technikach

Nazwa zawodu	brzeski	głubczycki	kędzierzyńsko-kozielski	kluczborski	krakowicki	m. Opole	namysłowski	nyski	oleski	opolski	prudnicki	strzelecki
Cukiernik	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
Elektromechanik pojazdów samochodowych		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓
Elektronik										✓		
Lakiernik samochodowy	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓		✓
Magazynier-logistyk	✓	✓	✓	✓			✓	✓		✓	✓	✓
Mechanik pojazdów kolejowych				✓								
Mechanik pojazdów samochodowych	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Monter sieci i instalacji sanitarnych	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
Murarz-tylnik	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
Piekarz	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Przetwórcza mięsa												✓
Stolarz	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ślusarz		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Technik agrobiznesu						✓	✓					
Technik analityk			✓			✓						
Technik architektury krajobrazu	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓		✓	
Technik budownictwa	✓		✓			✓		✓	✓			
Technik eksploatacji portów i terminali	✓					✓						
Technik elektronik							✓					
Technik informatyk	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Technik logistyk	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki	✓	✓		✓					✓		✓	
Technik ochrony środowiska				✓		✓						
Technik ortopeda											✓	

Nazwa zawodu	brzeski	głubczycki	kędzierzyńsko-kozielski	kluczborski	krapkowicki	m. Opole	namysłowski	nyski	oleski	opolski	prudnicki	strzelecki
Technik pojazdów samochodowych	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓				✓
Technik programista	✓		✓	✓		✓		✓	✓		✓	✓
Technik spedytor	✓		✓	✓	✓	✓						✓
Technik teleinformatyk						✓						
Technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej						✓		✓				
Blacharz samochodowy												
Monter izolacji budowlanych												
Monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych												
Operator maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego												
Operator urządzeń przemysłu chemicznego												
Technik budownictwa kolejowego												
Technik chłodnictwa i klimatyzacji												
Technik pojazdów kolejowych												
Technik szerokopasmowej komunikacji elektronicznej												
Technik technologii chemicznej												
Technik telekomunikacji												
Technik tyfloinformatyk												
Technik transportu drogowego												

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Kuratorium Oświaty oraz informacji z Monitora Polskiego na 2025 rok, zielone pole oznacza, że zawód jest nauczany w wybranym powiecie

Załącznik 5 Zawody wskazane w Monitorze Polskim z 2025 roku jako umiarkowanie istotne w podziale na powiaty - zawody możliwe do nauki w szkole branżowej I stopnia oraz technikach

Nazwa zawodu	brzeski	głubczycki	kędzierzyńsko-kozielski	kluczborski	krapkowicki	m. Opole	namysłowski	nyski	oleski	opolski	prudnicki	strzelecki
Fotograf		✓				✓						
Fryzjer	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kelner				✓		✓		✓	✓			✓
Krawiec						✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Kucharz	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Mechanik motocyklowy						✓						
Ogrodnik						✓						
Pracownik obsługi hotelowej	✓					✓		✓				
Rolnik	✓					✓			✓			

Nazwa zawodu	brzeski	głubczycki	kędzierzyńsko -kozielski	kluczborski	krapkowicki	m. Opole	namysłowski	nyski	oleski	opolski	prudnicki	strzelecki
Sprzedawca	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Tapicer				✓	✓		✓		✓	✓	✓	
Technik aranżacji wnętrz						✓		✓				
Technik ekonomista	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
Technik fotografii i multimedialnych			✓	✓		✓	✓			✓		
Technik geodeta						✓						
Technik grafiki i poligrafii cyfrowej	✓		✓		✓	✓		✓	✓			✓
Technik handlowiec	✓				✓	✓			✓			
Technik hodowca koni				✓								
Technik hotelarstwa	✓		✓			✓	✓	✓	✓		✓	✓
Technik leśnik										✓		
Technik masażysta											✓	
Technik organizacji turystyki	✓					✓						✓
Technik reklamy	✓		✓	✓		✓	✓	✓				
Technik renowacji elementów architektury	✓					✓						
Technik rolnik		✓		✓								
Technik usług fryzjerskich			✓			✓		✓	✓			
Technik weterynarii				✓		✓		✓			✓	
Technik żeglugi śródlądowej			✓									
Technik żywienia i usług gastronomicznych	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓
Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej												
Technik robót wykończeniowych w budownictwie												
Technik technologii drewna												
Kominiarz												
Modelarz odlewniczy												
Operator maszyn i urządzeń przemysłu drzewnego												
Pracownik pomocniczy stolarza												
Pracownik pomocniczy w gospodarce odpadami												
Pszczelarz												
Technik gazownictwa												
Technik inżynierii środowiska i melioracji												
Technik optyk												
Technik przemysłu drzewnego												
Technik przemysłu mody												
Technik przetwórstwa mleczarskiego												

Nazwa zawodu	brzeski	głubczycki	kędzierzyński -kozielski	kluczborski	krapkowicki	m. Opole	namysłowski	nyski	oleski	opolski	prudnicki	strzelecki
Technik rachunkowości												
Technik stylisty												

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Kuratorium Oświaty oraz informacji z Monitora Polskiego na 2025 rok, zielone pole oznacza, że zawód jest nauczany w wybranym powiecie

Załącznik 6 Deficytowe grupy zawodów na 2025 rok według Barometru zawodów

Grupa zawodów z Barometru Zawodów	Zawody nauczane w szkołach branżowych I stopnia lub technikach składające się na grupę
Betoniarze i zbrojarze	Betoniarz-zbrojarz
Blacharze i lakiernicy samochodowi	Lakiernik samochodowy, Blacharz samochodowy
Brukarze	
Cieśle i stolarze budowlani	Cieśla
Dekarze i blacharze budowlani	Blacharz, Technik dekarstwa, Dekarz
Elektrycy, elektromechanicy i elektromonterzy	Elektryk, Elektromechanik pojazdów samochodowych, Elektromechanik, Technik elektroenergetyk transportu szynowego, Technik elektryk, Technik energetyk
Fizjoterapeuci i masażyści	Technik masażysta
Inżynierowie budownictwa	
Kierowcy autobusów	
Kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych	Kierowca mechanik
Kierownicy budowy	
Kucharze	Kucharz
Lekarze	
Magazynierzy	Magazynier-logistyk
Mechanicy pojazdów samochodowych	Mechanik pojazdów samochodowych, Mechanik motocyklowy, Technik pojazdów samochodowych, Technik elektromobilności
Mechanicy-monterzy maszyn i urządzeń	Mechanik-monter maszyn i urządzeń, Mechanik pojazdów kolejowych, Mechanik precyzyjny, Optyk-mechanik, Zegarmistrz, Automatyk
Monterzy instalacji budowlanych	Monter systemów rurociągowych, Monter sieci i instalacji sanitarnych
Murarze i tynkarze	Zdun, Murarz-tynkarz, Monter izolacji budowlanych, Monter izolacji przemysłowych
Nauczyciele praktycznej nauki zawodu	
Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących	
Nauczyciele przedmiotów zawodowych	
Nauczyciele przedszkoli	

Grupa zawodów z Barometru Zawodów	Zawody nauczane w szkołach branżowych I stopnia lub technikach składające się na grupę
Nauczyciele szkół specjalnych i oddziałów integracyjnych	
Operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych	Operator maszyn i urządzeń do robót ziemnych i drogowych
Operatorzy obrabiarek skrawających	Operator obrabiarek skrywających
Opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej	
Piekarze	Piekarz
Pielęgniarki i położne	
Pracownicy ds. rachunkowości i księgowości	Technik rachunkowości
Pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie	Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, Monter stolarki budowlanej, Technik robót wykończeniowych w budownictwie
Pracownicy służb mundurowych	
Pracownicy socjalni	
Psycholodzy i psychoterapeuci	
Ratownicy medyczni	
Robotnicy budowlani	Monter konstrukcji budowlanych, Monter konstrukcji targowo-wystawienniczych, Kominarz
Robotnicy obróbki drewna i stolarze	Koszykarz-plecionkarz, Stolarz, Operator maszyn i urządzeń przemysłu drzewnego, Technik technologii drewna, Monter jachtów i łodzi, Technik przemysłu jachtowego, Technik przemysłu drzewnego
Samodzielni księgowi	
Spawacze	Technik spawalnictwa
Ślusarze	Ślusarz
Tapicerzy	Tapicer

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Barometru zawodów na 2025 rok, kolor szary – grupy zawodów, w ramach których nie jest możliwe uzyskanie formalnego wykształcenia w szkole branżowej I stopnia lub technikum

Załącznik 7 Grupy zawodów KZiS i zawody nauczane w szkołach branżowych I stopnia i technikach

Grupy zawodów	Zawody nauczane w szkołach
Technicy i inny średni personel	
Technicy nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	Technik analityk, Technik geodeta, Technik geolog, Technik budownictwa, Technik budownictwa wodnego, Technik inżynierii środowiska i melioracji, Technik renowacji elementów architektury, Technik budowy dróg, Technik inżynierii sanitarnej, Technik robót wykończeniowych w budownictwie, Technik budownictwa kolejowego, Technik dekarstwa, Technik montażu i automatyki stolarki budowlanej, Technik obsługi przemysłu targowo-wystawienniczego, Technik aranżacji wnętrz, Technik elektroenergetyk transportu szynowego, Technik elektryk, Technik energetyk, Technik automatyzacji sterowania ruchem kolejowym, Technik elektroniki, Technik mechatroniki, Technik szerokopasmowej komunikacji elektronicznej, Technik robotyki,

Grupy zawodów	Zawody nauczane w szkołach
	Technik mechanik, Technik pojazdów samochodowych, Technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, Technik spawalnictwa, Technik pojazdów kolejowych, Technik elektromobilności, Technik papiernictwa, Technik technologii chemicznej, Technik izolacji przemysłowych, Technik górnictwa odkrywkowego, Technik górnictwa otworowego, Technik górnictwa podziemnego, Technik odlewnik, Technik przeróbki kopalin stałych, Technik wiertnik, Technik przemysłu metalurgicznego, Technik podziemnej eksploatacji kopalin innych niż węgiel kamienny, Technik automatyk, Technik garbarz, Technik gazownictwa, Technik obuwnik, Technik technologii drewna, Technik technologii szkła, Technik technologii wyrobów skórzanych, Technik transportu drogowego, Technik transportu kolejowego, Technik chłodnictwa i klimatyzacji, Technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych, Technik włókiennik, Technik procesów drukowania, Technik procesów introligatorskich, Technik urządzeń dźwigowych, Technik przemysłu mody, Technik budowy jednostek pływających, Technik grafiki i poligrafii cyfrowej, Technik ceramik, Technik budowy i strojenia fortepianów i pianin, Technik stylisty, Technik przemysłu jachtowego, Technik przemysłu drzewnego
Kontrolerzy (sterowniczy) procesów przemysłowych	Operator maszyn i urządzeń w gospodarce odpadami
Technicy nauk biologicznych, rolniczych i technologii żywności	Technik architektury krajobrazu, Technik hodowca koni, Technik ogrodnik, Technik pszczelarz, Technik rolnik, Technik rybactwa śródlądowego, Technik leśnik, Technik przetwórstwa mleczarskiego, Technik technologii żywności
Pracownicy transportu morskiego, żeglugi śródlądowej i lotnictwa (z wyłączeniem sił zbrojnych)	Technik mechanik okrętowy, Technik elektroautomatyk okrętowy, Technik nawigator morski, Technik rybołówstwa morskiego, Technik żeglugi śródlądowej, Technik awionik, Technik mechanik lotniczy, Technik lotniskowych służb operacyjnych
Technicy medyczni i farmaceutyczni	Technik ortopeda
Technicy weterynarii	Technik weterynarii
Inny średni personel do spraw zdrowia	Technik optyk, Technik masażysta, Technik ochrony środowiska, Technik gospodarki odpadami
Średni personel do spraw finansowych	Technik agrobiznesu, Technik ekonomista
Pośrednicy usług biznesowych	Technik eksploatacji portów i terminali, Technik logistyk, Technik spedytor, Technik reklamy
Średni personel w zakresie działalności artystycznej, kulturalnej i kulinarnej	Fotograf, Technik fotografii i multimediiów, Technik żywienia i usług gastronomicznych
Technicy do spraw technologii teleinformatycznych i pomocy użytkownikom urządzeń teleinformatycznych	Technik teleinformatyk, Technik informatyk, Technik tyfloinformatyk, Technik programista

Grupy zawodów	Zawody nauczane w szkołach
Pracownicy biurowi	
Pracownicy obsługi biurowej	Technik prac biurowych
Pracownicy do spraw informowania klientów	Technik organizacji turystyki, Technik hotelarstwa
Pracownicy do spraw finansowo-statystycznych	Technik rachunkowości
Pracownicy do spraw ewidencji materiałowej i transportu	Magazynier-logistyk
Pracownicy usług i sprzedawcy	
Kucharze	Kucharz
Kelnerzy i barmani	Kelner, Technik usług kelnerskich
Fryzjerzy, kosmetyczki i pokrewni	Fryzjer, Technik usług fryzjerskich
Gospodarze obiektów	Technik turystyki na obszarach wiejskich
Pozostali pracownicy usług osobistych	Jeździec
Pracownicy sprzedaży w sklepach	Sprzedawca, Technik handlowiec, Technik księgarstwa
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	
Robotnicy budowlani robót stanu surowego i pokrewni	Monter konstrukcji budowlanych, Zdun, Murarz-tylnik, Kamieniarz, Betoniarz-zbrojarz, Cieśla, Monter jachtów i łodzi, Monter nawierzchni kolejowej, Monter budownictwa wodnego, Monter konstrukcji targowo-wystawienniczych
Robotnicy budowlani robót wykończeniowych i pokrewni	Dekarz, Monter izolacji budowlanych, Monter izolacji przemysłowych, Monter systemów rurociągowych, Monter sieci i instalacji sanitarnych, Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, Monter stolarki budowlanej
Malarze, pracownicy czyszczący konstrukcje budowlane i pokrewni	Lakiernik samochodowy, Kominiarz
Formierze odlewniczy, spawacze, blacharze, monterzy konstrukcji metalowych i pokrewni	Modelarz odlewniczy, Blacharz, Blacharz samochodowy, Monter kadłubów i jednostek pływających
Kowale, ślusarze i pokrewni	Kowal, Ślusarz, Operator obrabiarek skrawających
Mechanicy maszyn i urządzeń	Mechanik pojazdów samochodowych, Mechanik motocyklowy, Mechanik-monter maszyn i urządzeń, Mechanik pojazdów kolejowych
Rzemieślnicy	Mechanik precyzyjny, Optyk-mechanik, Zegarmistrz, Automatyk, Złotnik-jubiler, Zdobnik ceramiki, Koszykarz-plecionkarz, Rękodzielnik wyrobów włókienniczych
Robotnicy poligraficzni	Drukarz fleksograficzny, Drukarz offsetowy, Operator procesów introligatorskich
Elektrycy budowlani, elektromechanicy i elektromonterzy	Elektryk, Elektromechanik, Elektromechanik pojazdów samochodowych
Monterzy-elektronicy i monterzy instalacji i urządzeń telekomunikacyjnych	Elektronik, Mechatronik, Monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych

Grupy zawodów	Zawody nauczane w szkołach
Robotnicy w przetwórstwie spożywczym i pokrewni	Przetwórcą ryb, Przetwórcą mięsa, Cukiernik, Piekarz
Robotnicy obróbki drewna, stolarze meblowi i pokrewni	Stolarz
Robotnicy produkcji odzieży i pokrewni	Krawiec, Kuśnierz, Tapicer, Garbarz skór, Obuwnik, Kaletnik
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	
Operatorzy maszyn i urządzeń górniczych i pokrewni	Górnik eksploatacji podziemnej, Górnik odkrywkowej eksploatacji złóż, Górnik podziemnej eksploatacji kopalin innych niż węgiel kamienny, Operator maszyn i urządzeń przeróbczych, Górnik eksploatacji otworowej, Wiertacz
Operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji, przetwórstwa i obróbki wykończeniowej metalu	Operator maszyn i urządzeń odlewniczych, Operator maszyn i urządzeń przemysłu metalurgicznego
Operatorzy urządzeń do produkcji wyrobów chemicznych i fotograficznych	Operator urządzeń przemysłu chemicznego
Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów gumowych, z tworzyw sztucznych i papierniczych	Operator maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych
Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów włókienniczych, futrzarskich i skórzaných	Operator maszyn w przemyśle włókienniczym
Operatorzy maszyn i urządzeń do obróbki drewna i produkcji papieru	Operator maszyn i urządzeń przemysłu drzewnego
Operatorzy innych maszyn i urządzeń przetwórczych	Operator urządzeń przemysłu ceramicznego, Operator urządzeń przemysłu szklarskiego
Kierowcy samochodów osobowych, dostawczych i motocykli	Kierowca mechanik
Operatorzy pojazdów wolnobieżnych i pokrewni	Mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych, Operator maszyn leśnych, Operator maszyn i urządzeń do robót ziemnych i drogowych
Pracownicy wykonujący prace proste	
Pomoce i sprzątaczkę domowe, biurowe, hotelowe	Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej
Robotnicy wykonujący prace proste w przemyśle	Pracownik pomocniczy krawca, Pracownik pomocniczy mechanika, Pracownik pomocniczy ślusarza, Pracownik pomocniczy stolarza, Pracownik pomocniczy fryzjera, Pracownik pomocniczy w gospodarce odpadami
Pracownicy wykonujący prace proste związane z przygotowywaniem posiłków	Pracownik pomocniczy gastronomii
Inni pracownicy wykonujący prace proste	Pracownik obsługi hotelowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Załącznika nr 1 do sprawozdania MRPiPS-01 o rynku pracy, Systemu Prognozowania Polskiego Rynku Pracy (Moduł Internetowych Ofert Pracy) oraz „OBWIESZCZENIA MINISTRA

EDUKACJI z dnia 19 marca 2024 r. sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego”

Spis wykresów

Wykres 1 Deklarowana znajomość szkół branżowych i techników działających w okolicy	13
Wykres 2 Deklarowana znajomość szkół branżowych i techników działających w okolicy w podziale na miejsce zamieszkania	14
Wykres 3 Przyczyny braku wiedzy o szkołach kształcenia zawodowego w okolicy	15
Wykres 4 Deklaratywna wiedza na temat kierunków i szkół kształcenia zawodowego wśród uczniów klas siódmych	18
Wykres 5 Źródła wiedzy o szkołach branżowych/technikach i dostępnych kierunkach	21
Wykres 6 Ocena możliwości wyboru zawodu do nauki w okolicy ucznia	22
Wykres 7 Kolejność wyboru typu szkoły przez uczniów klas siódmych	24
Wykres 8 Powiaty w jakich chcą uczyć się uczniowie po zakończeniu podstawówki	34
Wykres 9 Samodzielne poszukiwanie informacji na temat szkół dających konkretny zawód	37
Wykres 10 Rozmowy z rodzicami (opiekunami) na temat kontynuowania nauki w szkole zawodowej	39
Wykres 11 Poszukiwania informacji o szkołach zawodowych oraz rozmowa z rodzicami na temat szkół zawodowych	40
Wykres 12 Skłonność do uczestniczenia w dniach otwartych szkół zawodowych	41
Wykres 13 Wady kształcenia zawodowego	42
Wykres 14 Wskaźnik postawy uczniów wobec kształcenia zawodowego	51
Wykres 15 Rozważanie podjęcia kształcenia zawodowego	58
Wykres 16 Zachęcanie do wyboru szkoły zawodowej przez otoczenie	59
Wykres 17 Osoby, które zachęcają uczniów do wyboru szkoły dającej konkretny zawód	59
Wykres 18 Powody, dla których uczniowie rozważają podjęcie nauki w szkole dającej konkretny zawód (pytanie wielokrotnej odpowiedzi)	60
Wykres 19 Powody, dla których uczniowie nie rozważają nauki w szkole dającej konkretny zawód (pytanie wielokrotnej odpowiedzi)	61
Wykres 20 Czynniki, które wpływają, lub mogą wpływać na wybór szkoły dającej konkretny zawód	62
Wykres 21 Plany pójścia do szkoły kształcenia zawodowego	63
Wykres 22 Odsetek szczególnie istotnych, istotnych i umiarkowanie istotnych kierunków kształcenia zawodowego, które są nauczane w województwie opolskim	77
Wykres 23 Odsetek szczególnie istotnych, istotnych i umiarkowanie istotnych kierunków kształcenia zawodowego, które są nauczane w województwie opolskim w podziale na powiaty	79
Wykres 24 Liczba kierunków nauczanych w województwie opolskim w podziale na powiaty	81
Wykres 25 Zwody nauczane w województwie opolskim (z powtórzeniami) w podziale na klasyfikację Monitora Polskiego	83
Wykres 26 Odsetek nauczanych kierunków kształcenia zawodowego uznanych za deficytowe w Barometrze Zawodów	89
Wykres 27 Udział nauczanych zawodów deficytowych i niedeficytowych w powiatach województwa według Barometru Zawodów	91
Wykres 28 Branże nadwyżkowe w powiatach województwa opolskiego – liczba powiatów	101
Wykres 29 Liczba zawodów nadwyżkowych w poszczególnych powiatach województwa opolskiego	101
Wykres 30 Liczba placówek szkół branżowych I stopnia oraz techników w podziale na powiaty województwa opolskiego.	106
Wykres 31 Liczba uczniów VIII klasy szkoły podstawowej w podziale na powiaty województwa opolskiego	106
Wykres 32 Wskaźnik nasycenia – liczba placówek szkół branżowych I stopnia i techników w województwie opolskim na 1000 uczniów	108

Wykres 33 Wskaźnik nasycenia – liczba kierunków kształcenia zawodowego w województwie opolskim na 1000 uczniów	110
Wykres 34 Udział uczniów szkół branżowych I stopnia i techników w zawodach deficytowych i nadwyżkowych w województwie opolskim w latach 2020-2025	118
Wykres 35 Udział uczniów w zawodach deficytowych i nadwyżkowych w województwie opolskim w latach 2020-2025, w procentach.....	118

Spis tabel

Tabela 1 Hipotezy badawcze.....	8
Tabela 2 Zrealizowany rozkład próby	11
Tabela 3 Charakterystyka próby.....	12
Tabela 4 Zawody i grupy zawodowe nauczane w okolicy w opinii uczniów klas siódmych	17
Tabela 5 Wykształcenie rodziców a deklarowany poziom wiedzy o kierunkach/szkołach kształcenia zawodowego.....	19
Tabela 6 Wiedza o wykształceniu rodziców a deklarowany poziom wiedzy o kierunkach/szkołach kształcenia zawodowego	20
Tabela 7 Deklarowana wiedza o kierunkach i szkołach kształcenia zawodowego a ocena możliwości wyboru zawodu do nauki w swojej okolicy	23
Tabela 8 Wykształcenie rodziców a wybór szkoły przez ucznia	26
Tabela 9 Wiedza o wykształceniu rodziców a wybór szkoły przez ucznia	27
Tabela 10 Rozpoznawalność dostępnych kierunków w promieniu 25 i 15 km od szkoły podstawowej - statystyki.....	29
Tabela 11 Rozpoznawalność dostępnych kierunków w promieniu 25 i 15 km od szkoły podstawowej w podziale na miasto i wieś - statystyki	30
Tabela 12 Rozpoznawalność dostępnych kierunków w promieniu 25 od szkoły podstawowej w podziale płci ucznia - statystyki.....	30
Tabela 13 Rozpoznawalność dostępnych kierunków w promieniu 25 od szkoły podstawowej w podziale na wykształcenie rodziców - statystyki.....	31
Tabela 14 Kierunki kształcenia zawodowego wskazane maksymalnie jeden raz w danej szkole	32
Tabela 15 Rozstrzygnięcie postawionych hipotez badawczych.....	33
Tabela 16 Powiat zamieszkania ucznia a powiat, w którym uczeń chciałby chodzić do szkoły po zakończeniu szkoły podstawowej (pytanie wielokrotnego wyboru, wartości nie sumują się do 100%)	36
Tabela 17 Płeć i wykształcenie rodziców a poszukiwanie informacji o szkołach dających zawód	38
Tabela 18 Wiedza i pozyskiwanie informacji o ofercie szkół kształcących w zawodach.....	43
Tabela 19 Opinie i przekonania na temat szkół kształcących w zawodach	45
Tabela 20 Nastawienia i emocje związane z edukacją zawodową	47
Tabela 21 plany i działania związane z edukacją zawodową	48
Tabela 22 Postawa znaczących innych wobec kształcenia zawodowego	49
Tabela 23 Wskaźnik postawy wobec kształcenia zawodowego - statystyki	51
Tabela 24 Postawy uczniów a średnia ich ocen	52
Tabela 25 Wskaźnik postawy wobec kształcenia zawodowego a wykształcenie rodziców.....	53
Tabela 26 Wskaźnik postawy uczniów wobec kształcenia zawodowego w podziale na zmienne.....	55
Tabela 27 Weryfikacja hipotez badawczych.....	56
Tabela 28 Czynniki społeczno-demograficzne a plany pójścia do szkoły zawodowej	65
Tabela 29 Czynniki wpływające na plany podjęcia kształcenia zawodowego – wpływ znaczących innych.....	66
Tabela 30 Czynniki wpływające na rozważanie podjęcia kształcenia zawodowego – otoczenie społeczne	68
Tabela 31 Czynniki wpływające na rozważanie podjęcia kształcenia zawodowego – wiedza o szkołach	69
Tabela 32 Czynniki wpływające na rozważanie podjęcia kształcenia zawodowego – wiedza o kierunkach kształcenia	70

Tabela 33 Czynniki wpływające na rozważanie podjęcia kształcenia zawodowego – postrzeganie szkół zawodowych w kontekście przyszłej pracy zarobkowej	71
Tabela 34 Wskaźnik postawy wobec szkolnictwa zawodowego a plany pójścia do szkoły kształcenia zawodowego.....	72
Tabela 35 Weryfikacja hipotez badawczych.....	73
Tabela 36 Nauczane zawody w województwie opolskim – częstości.....	84
Tabela 37 Zawody deficytowe według Barometru zawodów i Monitora Polskiego, ninauczane w województwie opolskim w 2025 r.....	90
Tabela 38 Zgłaszany popyt na pracowników w 2025 roku.....	96
Tabela 39 Szczegółowe zawody nadwyżkowe w powiatach województwa opolskiego.....	103
Tabela 40 Wskaźnik obecności uczniów w zawodach nadwyżkowych w podziale na powiaty.....	104
Tabela 41 Lista zawodów deficytowych w województwie opolskim w latach 2020-2025.....	115
Tabela 42 Wnioski i rekomendacje	119

Spis załączników

Załącznik 1 Grupy zawodowe i zawody nauczane w okolicy w opinii uczniów klas siódmych	135
Załącznik 2 Zawody nauczane w szkołach branżowych I stopnia oraz technikach w województwie opolskim w roku szkolnym 2025/2026 roku.....	136
Załącznik 3 Zawody wskazane w Monitorze Polskim z 2025 roku jako szczególnie istotne w podziale na powiaty – zawody możliwe do nauki w szkole branżowej I stopnia oraz technikach.....	139
Załącznik 4 Zawody wskazane w Monitorze Polskim z 2025 roku jako istotne w podziale na powiaty - zawody możliwe do nauki w szkole branżowej I stopnia oraz technikach	140
Załącznik 5 Zawody wskazane w Monitorze Polskim z 2025 roku jako umiarkowanie istotne w podziale na powiaty - zawody możliwe do nauki w szkole branżowej I stopnia oraz technikach	141
Załącznik 6 Deficytowe grupy zawodów na 2025 rok według Barometru zawodów	143
Załącznik 7 Grupy zawodów KZiS i zawody nauczane w szkołach branżowych I stopnia i technikach	144

Spis map

Mapa 1 Liczba placówek szkół branżowych I stopnia oraz techników na 1000 uczniów w województwie opolskim.....	109
Mapa 2 Liczba zawodów na 1000 uczniów w województwie opolskim	112